

UUSI OTARANTA

Otaniemen merellinen virkistys- ja asuinalue

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Jason Santeri Nuotio
Työn nimi	Uusi Otaranta - Otanien merelli- virkistys- ja asuinalue
Laitos	Arkkitehtuurin laitos
Professuuri	Yhdyskunta- ja kaupunkisuunnittelu

Työn valvoja	Prof. Antti Ahlava
Työn ohjaaja	Tommy Lindgren
Vuosi	2020
Sivumäärä	94
Kieli	Suomi

Työssä tutkittiin Otarannan alueen kytkeytymistä sekä toiminnallisesti että kaupunkikuvallisesti ympäröivään, voimakkaasti kehittyvään Otanien kaupunginosaan ja yliopistokampukseen tarkastelemalla suunnittelualuetta ynpröivää aluetta 500 metrin säteellä erityisesti rakennus- ja kulttuurihistorian, maiseman ja alueelle tehtyjen suunnitelmien kautta. Alueen erityisiksi vahvuuksiksi voidaan lukea sen metsäisinä säilyneet maisema-alueet, useiden siellä sijaitsevien rakennusten rakennus- ja kulttuurihistoriallinen arvo ja urheilupuiston toiminnot. Suunnittelualan kehityskohtia ovat erityisesti heikot kevyen liikenteen yhteydet ja kaupunkikuvallinen keskeneräisyys, joihin vaikuttavat erityisesti maantasopysäköinnin ja liikennealueiden suuri määrä ja kaupunkitilaa dominoiva luonne, jyrkät maastonmuodot ja aidatun urheilukentän estevaikutus. Otarannan nykyinen kaupunkikuva ei yllä alueen kulttuuri- ja rakennushistoriallisen arvon tasolle, mutta nykyisin vajaakäytöllä olevalla ranta-alueella on paljon kehittämispotentiaalia.

Otarannan eteläpuolelle, suunnittelualan välittömään läheisyyteen Kivimiehen alueelle on suunniteltu erittäin korkeaa, jopa yli 20-kerroksista asuinrakentamista. Diplomityön suunnittelualan pohjoispuolella on puolestaan rakennus- ja kulttuurihistoriallisesti arvokas Teekkarikylän metsäkampus, jossa matalat rakennukset sijoittuvat herkästi luonnon sekaan. Väliin sijoittuva Otaranta tulee nähdä näitä perusluonteeltaan erilaisia alueita kaupunkikuvallisesti yhteensitovana alueena, joka tarjoaa virkistystoimintoja edellä mainittujen alueiden lisäksi myös muun yliopistokampuksen ja Keilaniemen yritysalueen käyttäjille.

Diplomityön suunnitelmaosiossa esitetään nykyisen urheilukentän kääntämistä itä-länsi-suuntaiseksi, ja sen korottamista kannen päälle. Kannen alle toteutettavan pysäköintilaitoksen kapasiteetti riittäisi palvelemaan Aalto-yliopiston päärakennus Dipolia, Otahallin ja urheilupuiston käyttäjiä, rannan hotellia, Aalto Innä ja lähimpiä asuinrakennuksia. Alueen katuverkosto on myös järjestelty osittain uudella, aluetta tehokkaammin

palvelevalla tavalla siten, että autoteitä on vähemmän ja ne ovat lyhyempiä. Autoliikenne on myös ohjattu uuden pysäköintilaitoksen sisäänajojen varrelle. Uudet tielinjaukset mahdollistavat Aalto-yliopiston kävelykampuksen laajentamisen ja nykyisten metsäalueiden vahvistamisen.

Urheilukentän ja nykyisten pysäköinti- ja liikennealueiden vapauttama tila on hyödynnetty erityisesti asuinrakentamisen käyttöön. Matalapiirteistä ympäristöä kunnioittavat 3-7-kerroksiset rakennukset rajaavat katu- ja puistotiloja selkeämmiksi kokonaisuuksiksi, sitovat kaupunkikuvallisesti Teekkarikylää ja Kivimiehen aluetta, ja mahdollistavat n. 1500 uuden asukkaan muuttamisen alueelle. Kaupunkikuvallisesti erityisen herkissä paikoissa, Dipolin edustalla ja rantaviivaan kiinnittyneenä on alueelle sijoitettu kulttuuri- ja palvelutoimintoja matalapiirteisiin ja maastoon kiinnittyviin rakennuksiin, joiden katot ovat alueella uudenlaista julkista ulkotilaa.

Avainsanat:	Kaupunkisuunnittelu, täydennysrakentaminen, Otaniemi, kampus, rantarakentaminen, asuinalue, urheilupuisto, pysäköinti
--------------------------	---

ABSTRACT

Author Jason Santeri Nuotio
Title of Thesis New Otaranta -
Otaniemi's marine
residential and
recreational borough
Department Department of
Architecture

Professorship Urban Design
Thesis Supervisor Prof. Antti Ahlava
Thesis Advisor Tommy Lindgren
Year 2020
Page Count 94
Language Finnish

The thesis studied the connection of the Otaranta borough to the rapidly developing Otaniemi district and Aalto University campus area, both functionally and visually, by examining the area surrounding the design area within a radius of 500 meters, in particular through its architectural and cultural history, landscape and developing plans. Particular assets of the area include its preserved forested landscapes, the historical and architectural value of several of its buildings and the recreational functions of the sports park. Shortcomings of the design area include, in particular, poor light traffic connections and unfinished cityscape, which are especially affected by the large number of land parking and transport areas, steep terrain and the barrier effect of the gated sports field. The present cityscape of Otaranta does not reach the level of cultural and architectural value of the area, but there is a lot of development potential in the currently underused waterfront area.

In Kivimies, in the immediate vicinity of the design area to the south, very tall residential buildings of up to 20 floors have been planned. To the north of the thesis planning area lies the culturally and historically valuable Teekkarikylä forest campus. Its shallow buildings are delicately situated in nature. Otaranta, located between them, should be seen as an urban area that binds these two characteristically different neighborhoods together and offers a variety of recreational activities, not only to the above-mentioned areas, but also to users of the university campus and the Keilaniemi business area.

The planning chapter of the thesis proposes rotating the existing sports field 90 degrees facing east and raising it onto a deck structure covering a new car park facility. The parking garage would have the capacity to serve the Aalto University's Main Building Dipoli, the users of Otahalli and Sports Park, the hotel located on the waterfront, Aalto Inn and the nearest residential buildings. The street network in the area has also been

partly redesigned to serve the area more efficiently, with fewer and shorter motorways. Car traffic is directed along the entrances to the new car park. The new alignment of Otakaari will also make it possible to expand the Aalto University pedestrian campus and strengthen existing forest areas.

The space vacated by the sports ground and existing parking and traffic areas has been utilized mostly for residential construction. The 3-7-storey apartment buildings, which respect the mostly low profile environment, set borders to the street and park areas creating more defined entities tying the cityscape of Otaranta both to Teekkarikylä and Kivimies, and house about 1,500 new residents. In places of special sensitivity, south of Dipoli and attached to the shoreline, low-profile, landscape-oriented buildings with roofs that offer a new kind of public outdoor space have been added to serve cultural and service activities.

Key words: Urban design, infill construction, Otaniemi, campus, waterfront building, residential area, sports park, parking

SISÄLLYSLUETTELO

1. KÄSITTEET JA LYHENTEITÄ	6	4. SUUNNITELMA	56
2. JOHDANTO	8	4.1. Konsepti.....	56
3. TAUSTOITUS	10	4.2. Yleissuunnitelma	62
3.1. Tarkastelu- ja suunnittelualueiden rajausta	11	4.3. Rakennus- ja kulttuurihistorialliset arvot	72
3.2. Otaniemi arvokkaana rakennettuna kulttuuriympäristönä.....	12	4.4. Maisema	76
3.3. Luonto ja maisema.....	26	4.5. Liikenne ja pysäköinti.....	78
3.4. Liikenne ja pysäköinti.....	32	4.6. Toiminnot.....	80
3.5. Toiminnot.....	38	5. YHTEENVETO JA POHDINTAA	88
3.6. Kaavoitus	39	6. LÄHTEET	90
3.7. Muut suunnitelmat alueelle	41		

1. KÄSITTEET JA LYHENTEITÄ

AYY

ks. ylioppilaskunta.

HOAS

Helsingin opiskelija-asuntosäätiö. Pääkaupunkiseudun merkittävin opiskelija-asuntotuottaja. HOASilla on opiskelija-asuntoja Otaniemessä, mutta ne rajautuvat tarkastelualueen ulkopuolelle.

Kävelykampus

Kävelykampuksella tarkoitetaan tässä työssä Aalto-yliopiston Otaniemen kampuksen sitä osaa, jonne pääsee kävelemään metroasemalta ylittämättä tai alittamatta yhtään autotietä.

Otaranta

Usein puhuttaessa Otarannasta tarkoitetaan Otarannan puistoaluetta, tai alueella kulkevaa saman nimistä katuja. Tässä työssä Otaranta on rajattu tarkoittamaan laajempaa aluetta, jota rajaa idässä meri, lännessä Otakaari ja Otaniementie. Tämä alue pitää sisällään osia Teekkarikylästä ja Otakalliosta, jotka todellisuudessa mielletään erillisiksi alueiksi Otaniemen sisällä. Otaranta-nimiseen katuun viitataan tässä työssä "Otaranta-tie". Ranta-kaistaleella sijaitsevaan saman nimiseen puistoon viitataan tässä työssä nimellä rantapuisto.

Otaranta-tie

Erotuksena tutkittavasta alueesta ja samannimisestä puistoalueesta, Otaranta-nimistä katuja kutsutaan tässä nimellä Otaranta-tie.

Rantapuisto

Erotuksena tutkittavasta alueesta ja samannimisestä tiestä Otaranta-nimistä puistoaluetta kutsutaan työssä nimellä rantapuisto.

TF

Teknologförening, eli TF on Aalto-yliopiston ruotsinkielinen osakunta. TF omistaa suunnittelualueella sijaitsevan rakennuksen, Urdsgjallarin, jota kutsutaan puhekielessä myös Tf:ksi.

Ydinkampus

Ydinkampuksella viitataan Korkeakouluaukioon ja sitä rajaaviin rakennuksiin: Aalto-yliopiston metroaseman Otaniementien puoleinen sisäänkäynti ja kauppakeskus A Bloc, uusi Väre-rakennus, Kandidaattikeskus ja Harald Herlin Oppimiskeskus

Ylioppilaskunta

Tässä työssä ylioppilaskunnalla tarkoitetaan Aalto-yliopiston ylioppilaskuntaa, AYY:tä, ellei toisin mainita. Historiallisissa yhteyksissä ylioppilaskunnalla viitataan AYY:tä edeltäneeseen Teknillisen korkeakoulun ylioppilaskuntaan TKY:n. Kyseessä voidaan katsoa olevan saman toiminnan jatkaja, sillä TKY:n omaisuus (ml. tässä työssä käsitelty kiinteistöomaisuus) ja vastuut siirtyivät Aalto-yliopiston perustamisen yhteydessä AYY:lle. Osassa tekstiä viitataan Ylioppilaskuntaan lyhenteellä AYY.

Yliopisto

Tässä työssä yliopistolla tarkoitetaan Aalto-yliopistoa, ellei toisin mainita. Aalto-yliopistoa edeltävänä aikana Otaniemessä toimineeseen Teknilliseen korkeakouluun viitataan TKK:na.

Kartassa näkyy keskeisimmät, usein tekstissä toistuvat teiden, puistojen ja alueiden nimet.

1km

2. JOHDANTO

Otaniemen kampusalue on vuonna 2019 keskellä merkittävää muutosta. 1960-luvun uinuva yhden korkeakoulun metsäkampus on 2010 perustetun Aalto-yliopiston keskitettyä toimintonsa alueelle pyrkinyt monipuolistumaan lisäämällä yritysmaailman (erityisesti kasvuyritysten) läsnäoloa kampuksella, ja tuomaan alueelle lisää asukkaita. A Grid -kasvuyrityskeskittymä on pian perustamisensa (2017) jälkeen kasvanut yhdeksi Euroopan suurimmista. (A Grid, 2019) Vuonna 2014 Espoon kaupunkisuunnittelulautakunta linjasi, että Otaniemeen tavoitellaan 7 500 uutta asukasta, joista kolmannes asuisi opiskelija-asunnoissa. (Espoon kaupunki 2014a) Vielä vuoden 2019 alussa alueen asukasluku on suunnilleen samoissa lukemissa, kuin kaupunkisuunnittelulautakunnan esityksen aikoihin, n. 3 800 asukkaan paikkeilla. (Espoon kaupunki, 2015 ja 2019). Muutos kolminkertaistaa alueen asukasluvun. Metroliikenteen aloittaminen vuoden 2017 loppupuolella on kytkenyt kampuksen tiiviimmäksi osaksi muuta kaupunkiseutua, ja tätä kehitystä vahvistaa Raide-Jokeri -pikaraitiotien liikennöinnin alkaminen alueelle, arvion mukaan kesäkuussa 2024. (Raide-Jokeri, 2019)

Tämä muutos näkyy kaikissa osissa Otaniemeä, vaikka alueella on myös huomattavasti suojelullisia arvoja niin luonnon kuin kulttuuri- ja rakennushistorian näkökulmista. Otarannan alue on kuitenkin osoittautunut haastavaksi suunnittelualueeksi uudisrakentamisen kannalta, eikä vuoden 2004 aluesuunnittelukilpailun tuloksena tuotetun kaavaluonnoksen pohjalta aiota enää edetä alueen kaavoituksessa. (Siivola & Sikiö, 2019) Tähän on vaikuttanut mm. alueen maisemallisten arvojen,

kuten Dipolin ja rannan välisen näkymän, luontoarvojen, kuten liito-oravien reittien, ja uudishankkeiden pysäköintilaitosten rakentamisen kannattavuuteen liittyvä sovittamisen vaikeus, mitä käsitellään enemmän diplomityön taustoituksessa.

Otarannan alue on potentiaalisin paikka nostaa esiin Otaniemen merellisyyttä Aalto-yliopiston ydinkampukselta, ja se muodostaa samalla alueen julkisivun merelle ja Lehtisaaren ja Otaniemen välisen sillan suuntaan. Vaikka Otarannan aluetta kuvaillaan mm. keskeneräiseksi, jäsentymättömäksi ja epämääräiseksi (Espoon kaupunki, 2012), ja rantapuistoa jopa epäviihtyisäksi ja yksitoikkoiseksi (Otaniemen maankäyttösuunnitelma, 1994) uhkaa se jäädä jälkeen ympäröivien alueiden kehittyessä. Sekä alueesta tehdyt selvitykset (Böök & al. 2014), että Espoon kaupungin linjaukset esittävät Otarantaa potentiaalisesti paikaksi runsaammalle täydennys- ja asuinrakentamiselle. Espoon kaupunkisuunnittelulautakunnan vuonna 2013 kirjaamana tavoitteena Otaniemelle oli korostaa alueen merellisyyttä “lisäämällä merkittävää rantarakentamista, mahdollistamalla erilaiset merelliset kohtaamispaikat ja vesiliikuntamahdollisuudet, säilyttämällä rannat kaikille avoimina yhtenäisen rantaraitin varrella, sekä korostamalla hyvin hoidettujen rantametsien ja rantaviivan merkitystä koko alueen vetovoimatekijänä.” (Espoo, 2013) Otarannan eteläpuolelle Kivimiehen alueelle on suunniteltu huomattavan korkeita, jopa yli 20-kerroksisia asuinrakennuksia. Otaranta tarjoaa mahdollisuuden nivoa tätä korkeapiirteistä ja tehokasta aluetta yhteen perinteisen harvarakenteisen metsäkampuksen kanssa.

Suurimpia tekijöitä alueen epäviihtyisässä nykytilassa ovat pysäköinnin ja liikenteen korostunut asema, huonot yhteydet alueelle, ja toiminnallinen köyhyys suureen pinta-alaan nähden. Alvar Aallon alkuperäisissä maankäyttösuunnitelmissa Otaniemen ranta-alueet olivat sivuosassa huomion keskittyessä niemen keskeisiin peltomaisemiin. Ranta-alueet varattiin pysäköinnille, koe-kentille, “tehtaansatamille” jne. (Böök & al. 2014) Pysäköinnin määrä kasvoi Aallon alkuperäisistä suunnitelmista merkittävästi, minkä negatiivista vaikutusta kaupunkiympäristöön on kritisoitu laajalti. Aalto toimi kuolemaansa asti alueen suunnittelijana ja hänen toimistonsa tuotti lukuisia keskenään erilaisia ja eri kokoisia suunnitelmia Otaniemeen. Näihin sisältyivät koko ajan suuremmat autopaikka-alueet. Pysäköinnin rooli korostuu erityisen paljon kuljettaessa ydinkampuksesta Otarannan rantapuistoon, sillä suurin osa reitistä kulkee pysäköintipaikkojen läpi tai niiden viertä. Niin Alvar Aalto, Otaniemen maankäyttösuunnitelma 1994, kuin tuoreempi Otaniemen kokokuvakin (Aalto-yliopisto ja Senaatti-kiinteistöt 2017-2019) ovat kukin aikoinaan esittäneet Otaniemen pysäköintiä ratkaistavaksi ainakin osittain useampikerroksisilla pysäköintilaitoksilla, joita ei kuitenkaan ole juuri toteutettu kampuksen ydinalueelle.

Tässä työssä rajatulla Otarannan alueella tärkein arkkitehtoninen kohokohta on mäen päällä sijaitseva Dipoli. Dipolin uusi korostunut rooli kampuksella uutena yliopiston johdon rakennuksena ja yliopistoyhteisölle tärkeänä paikkana on selvä, mutta saapuminen sinne ydinkampukselta on nykyisellään vaikeasti hahmotettava, esteellinen ja

epämääräinen, pysäköintialueen hallitsema eikä yllä rakennuksen arvon tasolle. Hankaluutta saapumiseen tuovat mm. Otakaaren ajoneuvoliikenne ja maastonmuodot. Otaniemen maankäytön perusrungon suunnitelleen Alvar Aallon aikaisissa suunnitelmissa oli kytkeä ylioppilaskuntatalo Dipoli tiiviimmin osaksi kävelykampusta, eikä osaa Aallon suunnittelemista Otakaaren ylittävistä tai alittavista reiteistä ei lopulta ikinä toteutettu, mikä on vahvistanut Otakaaren roolia Otarannan ja kävelykampuksen toisistaan erottavana elementtinä. Myös tiheiksi kasvaneet metsät sulkevat paikoin tarpeettomasti reittejä ja näkymiä, eikä Dipoli nykyiselläänkään erotu Otarannan rantapuistosta katsottuna runsaan puuston vuoksi.

Tässä työssä tutkitaan Otarannan alueen ja rantapuiston liittymistä Otaniemen keskeiseen kävelykampusalueeseen ja suunnittelualuetta reunustaviin Teekkarikylään ja Kivimiehen alueeseen. Diplomityön suunnitelmaosiossa pyritään ehdottamaan ratkaisuja, joilla nykyisiä yhteyksiä ja näkymiä parannetaan, ranta-alueen toimintoja monipuolistetaan ja alueen nykyisin jäsentymätöntä ja keskeneräistä kaupunkikuvaa selkeytetään. Taivotteena on vahvistaa Otaniemen urheilupuiston toimintaedellytyksiä yhtenä Espoon tärkeistä virkistysalueista, elävöittää rantapuistoa, järjestää pysäköinti kaupunkikuvallisesti nykyistä miellyttävämmällä tavalla ja vahvistaa alueen olemassaolevien arkkitehtonisten kohokohtien roolia. Lisäksi tutkitaan mahdollisuus asuntojen lisärakentamiseen alueella.

3. TAUSTOITUS

3

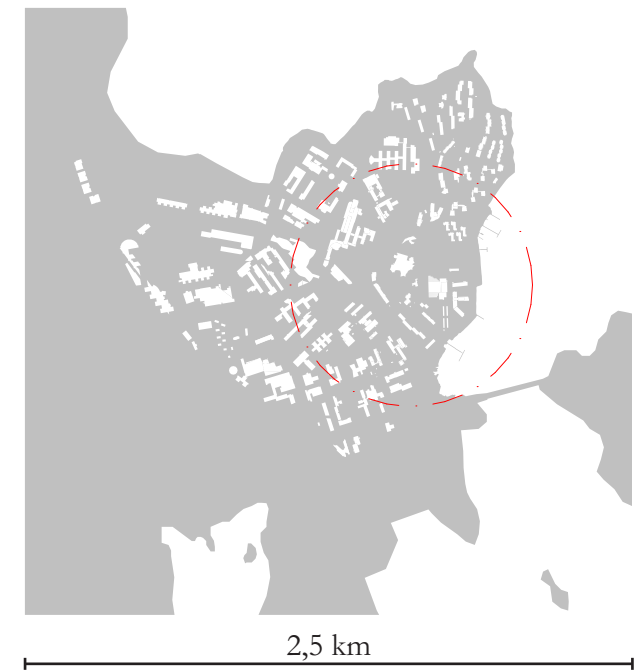

3.1. Tarkastelu- ja suunnittelualueiden rajaus

Diplomityön tarkastelualue sijaitsee Kaakkois-Espoon Otaniemessä, ja tarkemmin sanottuna Otaniemen kaakkoislaitaan. Diplomityön taustoituksessa paneudutaan erityisesti 500 metrin säteelle rajautuvalle alueelle, jonka keskipiste sijoittuu hieaman Dipolin eteläpuolelle. Tällä rajauksella tarkasteluun mahtuu varsinaisen suunnittelualan lisäksi Teekkarikylän eteläinen osa, merkittävin osa Aalto-yliopiston kävelykampuksesta ja ydinkampuksesta sekä suurin osa Kivimiehen rantaan rajautuvasta kehitysalueesta. 500 metrin säteelle alueen ytimestä sijoittuvat toiminnot voidaan katsoa helposti saavutettaviksi jalan.

Tämän työn suunnitelmaosiossa esitetyt uudet toimenpiteet asettuvat oheisessa kuvassa rajatulle alueelle, jota rajaa idässä meri, etelässä Otaniementie, pohjoisessa Jämeräntaival-tien ja Otakaaren risteys ja lännessä Alvar Aallon ja Martti Levönin puistot. Rajaukseen on otettu mukaan se osa Otaniemen rantaviivasta, joka ei ole luonnontilassa, ja jota mukailee nykyinen Otaranta-niminen tie. Tien eteläpuolelle rajautuva Kivimiehen ranta on jätetty suunnittelualan rajauksen ulkopuolelle, ja sinne, kuten muuallekin tarkastelualueelle tehtyjä suunnitelmia esitellään luvussa 4.7.

Suunnittelualan rajaukseen on otettu siis mukaan nykyinen rantapuisto ja Otaniemen urheilupuisto, sekä näihin välittömästi liittyvät ympäröivät alueet. Syy, miksi suunnittelualaaseen on otettu mukaan Otakaaren länsipuolinen metsikkö ja Otaniemen vanha ostoskeskus edustoineen, on se, että ne ovat tärkeässä asemassa kävelykampuksen liittymisessä rantaan. Sen sijaan kampusviheriöiden avoimet nurmikentät ja niitä reunustavat yliopistorakennukset on rajattu suunnittelualan ulkopuolelle.

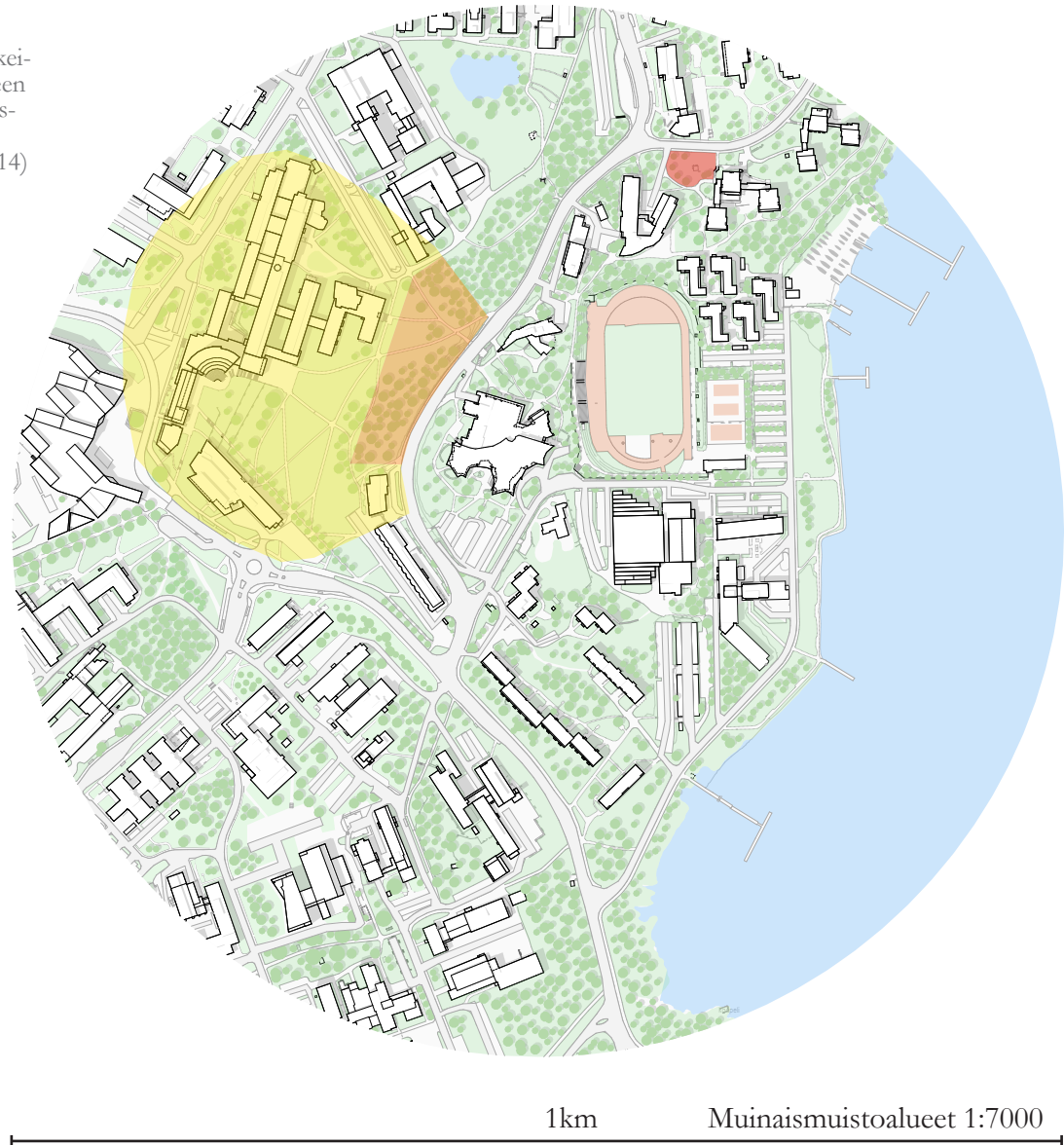
3.2. Otaniemi arvokkaana rakennettuna kulttuuriympäristönä

Diplomityön tarkastelualue on kokonaisuudessaan määritelty valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi (RKY), ja se on myös yleiskaavassa osoitettu kaupunkikuvallisesti arvokkaaksi alueeksi, jonka rakennus- ja kulttuurihistoriallisia arvoja sekä kaupunkikuvaa on suojeltava. Tämä suojelumerkintä ei kuitenkaan koske yksittäisiä rakennuksia, vaan pikemminkin alueen ominaispiirteitä. (Espoon yleiskaava, 2010)

Muinaismuistoalueiden koonti
Otaniemen keskeisen kampusalueen kulttuuriympäristöselvityksestä.
(Böök & al., 2014)

Muinaismuistoalueet

- Hakalahdon historiallinen kylätontti, täysin tuhoutunut
- Hakalahdon historiallinen kylätontti, mahdollisesti osittain säilynyt
- Otaniemen kiviröykkiö

Diplomityön tarkastelualueella on kaksi muinaismuistoaluetta: “Hakalehdon historiallinen kylätontti” Otakaaren ja Alvar Aallon puiston välissä, sekä “Otaniemen kiviröykkiö” Teekkari-
kylässä, jota kutsutaan myös leikillisesti ensimmäisen teekkarin haudaksi. Hakalehdon historiallisesta kylätontista suurin osa on tuhoutunut 50- ja 60-lukujen rakentamisen yhteydessä, mutta joitain kerrostumia on saattanut säilyä koskemattomaksi jääneessä peltoalueen reunametsikössä Dipolin ja TKK:n entisen päärakennuksen välillä. (Böök & al. 2014)

Diplomityön tarkastelualueelle on Otaniemen kartanoajoilta säilynyt vain Otaniementietä reunustava, aiemmin Otaniemen kartanolle johtanut lehmuskujanne, joka säilyi osana Alvar Aallon kampussuunnitelmaa. Tärkeimmät tältä ajalta säilyneet piirteet alueella liittyvät maisemallisiin arvoihin, peltoaukeisiin ja niitä reunustaneisiin metsiköihin, ja niitä eritellään tarkemmin myöhemmässä alaluvussa 4.3.

Merkittävä osa kulttuurihistoriallisista arvoista Otarannan alueella liittyvät Otaniemen kampuksen rakentamiseen, 50- ja 60-luvuilla. Alueella on useita merkittävien arkkitehtien suunnitteleamia ja historiallisesti merkittäviä rakennuksia, joita on eritelty seuraavassa alaluvussa.

Otaniemen kiviröykkiö, eli ensimmäisen teekkarin hauta

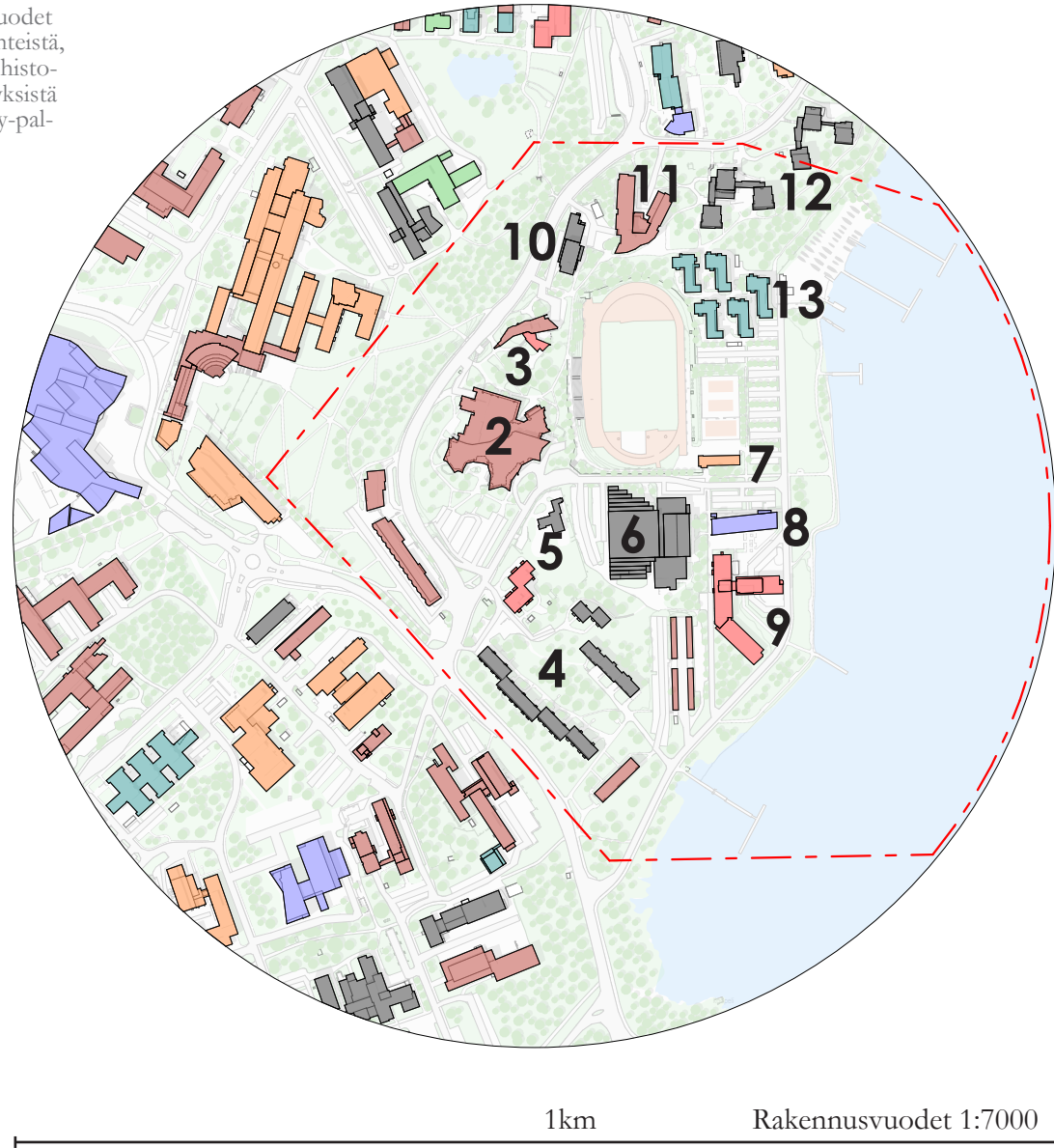
Alueen rakennukset

Suunnittelualueen rakennukset jakautuvat kahteen toisistaan selkeästi eroavaan ryhmään materiaaalimaailmaltaan. Tyypillisimmin Otaniemeen liitetään punatiiliset, usein paikalla muuratut julkisivut ja tummahaaraan sävyyn maalatut, puurakenteiset nauhaikkunat. (Böök & al. 2014) Tällaista rakennuskantaa edustaa koko Teekkarikylä, ja sen jatkeena myös Otarannan opiskeliija-asuntoalue. Usein, erityisesti hierarkkisesti tärkeämissä punatiilirakennuksissa on käytetty myös runsaasti kuparia mm. kattomateriaalina, ja räystääs- ja ikkunapelleissä.

Rakennusten vuodet saatu useista lähteistä, kuten rakennushistoriallisista selvityksistä ja Espoon eCity-palvelusta (2019)

Rakennusvuodet

■	1950 -luku
■	1960 -luku
■	1970 -luku
■	1980 -luku
■	1990 -luku
■	2000 -luku
■	2010 -luku

1. Vanha ostoskeskus

Otaniemen vanha ostoskeskus on merkittävä rakennus Otaniemen kaupunkikuvassa sen ikonisinta päänäköymää Kandidaattikeskuksen Amfiteatterille rajaavana ja harjanteen reunaa myötäilevänä rakennuksena. Alvar Aallon suunnittelema pidempi osa valmistui kahdessa osassa 1965 ja 1969. Erillisen. Vuonna 1985 valmistuneen lisärakennuksen suunnitteli Alvar Aallon toimisto pääsuunnittelijana Elissa Aalto.

Rakennuksen väriyty, muotokieli ja mittakaava erottavat sen ympäröivästä kaupunkirakenteesta. Pidemmän osan kuparinen, viuhkamaisista osista koostuva pulpettikatto liittää sen kuitenkin Dipoliin ja Kandidaattikeskuksen kokonaisuuksiin. Rinteeseen sijoittuvat 2-kerroksiset rakennusmassat rajaavat hienovaraisesti tilaa, mutta eivät peitä näkymiä esimerkiksi Vuorimiehentien suunnasta Dipolille. Niiden ympäristö on kuitenkin nykyisellään tunnelmaltaan lähinnä liikennealuetta, sillä rakennuksen länsipuolelle Aallon suunnittelema

Urheilukentän eteläpuolinen alue liittyy julkisivuväriytyksensä puolesta pikemminkin Vanhaan Ostoskeskukseen valkeaksi rapattuine julkisivupintoineen. Tästä karkeasta jaottelusta kahteen ryhmään poikkeavat ainoastaan Dipoli ja Urdsgjallar, joista Dipoli liittyy laajoine kuparipintoineen kuparikattoiseen kampusalueeseen, vaikka punatiiltä rakennuksessa ei olekaan näkyvästi käytetty. Urdsgjallarin raaka betonijulkisivu ei hae relevanssia lähiympäristöstään, vaan muodostaa oman, erillisen kerrostumansa pyrkien samalla sopeutumaan vieressä olevan Dipolin arkkitehtuuriin.

aukio on lähestulkoon täysin pysäköintialueen käytössä. Rakennusten itäpuolella kulkee tarpeetoman leveä Otakaari, autojen kääntöpaikka, lastauslaiturin sisäänajo ja Dipolin laaja aukea pysäköintialue.

Vuodesta 2005 molemmat rakennukset on nykyisin suojeltu asemakaavalla, ja niistä on tehty erillinen rakennushistoriallinen selvitys vuonna 2005. Nykyinen pysäköintijärjestely, ja rakennusta ympäröivä liikennealue eivät kuitenkaan tue Otaniemen sisään tulonäkymän ja vanhan ostoskeskuksen arvokkuutta, eivätkä ne suurilta osin vastaa myöskään alkuperäisiä suunnitelmia. (Lundsten, 1999; Böök & al. 2014) Aalto-yliopisto peruskorjaa Otaniemen vanhan ostoskeskuksen 2019-21 ja siihen tulee edelleen sijoittumaan palveluita alueen asukkaille, opiskelijoille ja työntekijöille.

2. Dipoli

Aalto-yliopisto on pyrkinyt keskittämään pääasialliset toimintonsa noin 500 metrin säteelle metroaseman sisäänkäynneistä, suurilta osin Otaniemen kävelykampukselle. Vuonna 2014 yliopisto osti ylioppilaskunnan aiemmin omistaman Dipoli-rakennuksen, ja peruskorjasi sen vuosina 2016-2017 uudeksi avoimeksi päärakennukseksi. Rakennus on Suunnittelualan kiistaton arkkitehtoninen kohokohta sekä yksi yliopistokampuksen tärkeimmistä kiintopisteistä ja suojelukohdeista (Lundsten, 1999). Tästä syystä Dipolin ja sen ympäristön kulttuurihistorialliseen arviointiin on

tässä työssä panostettu suhteessa enemmän kuin muihin alueen rakennuksiin. Myös Dipoli kuuluu kansanvälisen DOCOMOMO-järjestön hyväksymään suomalaisen modernin arkkitehtuurin merkkiteosvalikoimaan. (DOCOMOMO, 2019)

Jo kampusalueen suunnittelukilpailussa vuonna 1949 oli Alvar Aallon kilpailuesityksessä "Ave Mater Alma, morituri te salutant" sijoitettu metsäisen harjanteen eteläpään uusi rakennus ylioppilaskunta TKY:lle. Suunnitelmissa se oli epäsymmetrinen, U-kirjaimen muotoinen rakennus, jonka piha avautui kohti TKK:n päärakennusta. Alusta

asti suunnitelmissa näkyi myös rakennuksen eteläpuolinen, kolmiomaiselle peltoaukealle sijoitettu pysäköintialue ja harjanteen länsireunaa seurannut kapea tie, joka toteutui nykyisenä huomattavasti leveämpänä Otakaarena. (Vesikansa, 2015) Pysäköintialuetta tai Otakaaren linjausta ei missään vaiheessa kampuksen suunnittelun yhteydessä ole kyseenalaistettu, mutta liikenteen rooli näillä alueilla, kuten myös muualla Otaniemessä, korostunut, kun 60-luvulta alkaen alueen autoliikenteen ja pysäköintipaikkatarpeen arvioitiin kasvavan valtavasti. (Böök & al. 2014) Pysäköintialueen paljasta luonnetta pehmentäneet istutuskaisiat on esimerkiksi poistettu myöhemmin, kun pysäköintialuetta on tiivistetty. (Vesikansa, 2015)

Ylioppilaskunta TKY järjesti uuden ylioppilaskuntatalonsa suunnittelusta vuonna 1961 arkkitehtuurikilpailun, jonka voittajaksi valittiin Reima Pietilän ja Raili Paatelaisen (myöh. Pietilä) työ "Luolamiesten häämarssi". Pietilä ja Paatelainen menivät Dipolin toteutus suunnittelun aikana naimisiin, ja jatkossa työssä viitataan pariskuntaan selkeyden vuoksi "Pietilöinä". Kilpailuvoitto ei ollut yksiselitteinen, vaan palkintolautakunta, jonka yksi jäsenistä oli Alvar Aalto, valitsi jatkokehittelyyn Pietilöiden työn lisäksi toiselle sijalle palkitun Osmo Lapon ehdotuksen "Cortile". (Vesikansa, 2015)

TKY:n päätöksestä rakennuksen suunnittelu aloitettiin Pietilöiden kilpailutyön pohjalta, ja vaikka sisätiloihin kohdistui useita muutoksia, pysyi ulkotilojen jäsentely ja luonne hyvin samankaltaisena suunnitteluprosessin läpi. Perusideana oli raken-

nus, joka materiaaleiltaan ja vaihtelevalla orgaanisella muotokielellään pyrkii sulautumaan ympäröivään havumetsikköön. Reima Pietilän sanoin “Tkkunoiden vapaajakoinen pystypuitteisto yhtyy männynrunkojen vastaavaan rytmiin”.

Rakennus toteutettiin TKY:n omana työnä vuosina 1965 ja 1966. Työmaavaiheessa rakennuksen eteläpuolista pysäköintialuetta kasvatettiin suunnitellusta, missä yhteydessä ostoskeskuksen länsipuolelta johtanut reitti linjautui kulkemaan pysäköintialueen lävitse.

Alun perin Dipoli oli suunnitelmien mukaisesti ylioppilaskunnan omistuksessa ja käytössä vuokratulla tontilla. Rakennuksen ylläpito osoittautui kuitenkin ylioppilaskunnalle kohtuuttoman kalliiksi. Dipolin käyttö ylioppilastalona päättyi pääosin vuonna 1989. (Vesikansa, 2020) Vuonna 1989 rakennus yhtiöitettiin, jolloin myös tontti siirtyi yhtiön omistukseen. Ylioppilaskunnan omistama rakennus vuokrattiin Teknilliselle korkeakoululle koulutus- ja konferenssikeskukseksi ylioppilaskunnan muuttaessa pienempiin tiloihin Otakaaren varrelle. Rakennuksen ja tontin omistus periytyivät ylioppilaskunta TKY:ltä uudelle ylioppilaskunta AYY:lle Aalto-yliopiston perustamisen 2010 yhteydessä. Vuonna 2014 Aalto-yliopisto osti rakennuksen tontteineen ylioppilaskunnalta.

Vaikka Dipolin perusajatukseen kuului ympäröivään puustoon maastoutuminen, oli se silti alusta asti selvästi hahmotettavissa muutamasta saapumissuunnasta. Tähän vaikutti osittain rakennuksen sijoittuminen lähiympäristöä korkeammalle

kukkulalle, mutta toisaalta myös puuston laatu. Rakennusta ympäröivät männyt jatkoivat julkisivun sommittelua vyöhykemäisesti rakennuksen ympäristöön, mutta eivät peittäneet rakennusta näkyvistä. Esteettömin näkyvyys Dipolille avautui etelästä Otaniementieltä, idästä urheilukentän suunnalta ja luoteesta Rakentajanaukiolta. Entisen TKK:n päärakennuksen suunnasta Dipoli peittyi näkyvistä Otakaaren ja Alvar Aallon puiston välisen tiheän metsikön ansiosta. (Vesikansa, 2015) Näkymälinjaa Dipolilta itään urheilukentän ylitse Laajalahdelle oli arvotettu korkealle myös Otanien maankäyttösuunnitelmassa vuodelta 1994.

Dipolia ympäröivä metsikkö toimii eräänlaisena puskurivyöhykkeenä, joka sitoo rakennuksen luontoon. Nykyisin tämän puskurivyöhykkeen paksuus vaihtelee 15 ja 50 metrin välillä, ja se on paikoin tiheästi istutettua ja paikoin erittäin harvaa. Puusto on myös muuttunut alkuperäisestä huomattavasti puistomaisemmaksi, kun puustoa on harvennettu ja vuonna 1987 istutetut tiheimät puulajit, kuten pihlajat ja katajat tiheine aluskasvillisuuksineen ovat peittäneet tiettyjä näkymälinjoja. (Vesikansa, 2015) Reima Pietilä itse totesi rakennuksen ympäristöstä, että Dipolia ympäröivä metsä “sairastaa” ja että paikan alkuperäinen “luonnon genius loci väistyy” Alvar Aallon ja rakennuskulttuurin genius locin tieltä. Pietilä on myös todennut, että “Dipoli kaipaisi ympärilleen korpea.” ja toisaalta, että Dipoli “on suunniteltu odottamaan, -- että korpi, suomalainen puutarha, palaa hiljalleen takaisin.” (Vesikansa, 2015) Vanhoissa valokuvissa rakennuksen ympäristöstä korostuu Pietilänkin mainitsema männikkö.

Kuvavertailu Dipolia ympäröivän puuston muutoksesta rakennuksen eteläpuolelta. Kuvat Dipolin rakennushistoriallisesta selvityksestä (Vesikansa, 2015) Mustavalkoinen kuva on Martti Jaatisen ja värillinen Arkkitehtitoimisto ALAn.

Dipolin luonne oli jo varhaisessa suunnitteluvaiheessa erilainen eri suuntiin. Suuri jako oli rakennuksen vapaamuotoisen ja ortogonaalisen osan välillä, mutta myös eri ilmansuuntiin avautuvat julkisivut muotoutuivat eri luonteisiksi. Reima Pietilä totesi itse, että ”Dipolirakennuksen kiertäminen paljastaa sen, että eri julkisivulohkoilla on vahvat luonne-erot. Pohjoiseen on tuotantorakennusta - länteen koulua - etelään paviljongin tervehtimismieltä - itään rakennus itsenäistyy veistokselliseksi tapahtumaksi.” Dipolia ympäröivät reitit kiersivät jo rakennuksen valmistuttua suurimman osan rakennusta, ja myöhemmin toteutettu luoteisosan lisäys kytki kävelyreitistön lastauslaiturin ajoyteyden kautta Otakaarelle. (Vesikansa, 2015) Rakennusta ympäröivät murtoviivoin rajatut kävelytiet oli päällystetty osittain peruskorjaukseen asti säilyneellä punaruskealla asfaltilla. Kävelytiet asfaltoitiin uudelleen peruskorjauksen yhteydessä 2017. Kaivantojen ja jyrkänteiden reunoille oli aseteltu luonnonkivilohkareita kaiteiksi. (Vesikansa, 2015)

Otaniemen maankäyttösuunnitelmassa vuodelta 1994 kiinnitettiin huomiota Dipolin ”latistuneeseen” lähimpäristöön, jossa pysäköintiratkaisut ja liikenne ovat ottaneet niskalengin rakennustaitteen taidonnäytteestä. Tämän lisäksi kulkuyhteyksiä ydinkampuksen suuntaan haluttiin parantaa. Suunnitelmassa Dipolille on osoitettu uusi suurempi kulkuyhteys vanhan ostoskeskuksen portaiden suunnasta. Rakennuksen pysäköintialuetta on muokattu siten, että pysäköintialueen lävitse kulkee miellyttävä kevyeen liikenteen reitti, pysäköintialueen roolia on pyritty häivyttämään ja kentän

korkeusasemaa on laskettu siten, että autot eivät hallitsisi näkymiä. Suunnitelmassa visioitiin myös urheilukentän katsomon alle näyttely- ja liikuntatila, jonka kautta olisi yhteinen sisääntulo Dipolin kellarikerrokseen.

Dipolin 1. kerroksen pohjapiirros peruskorjauksen jälkeen (ALA, 2016)

3. Urdsgjallar, Teknologföreningen -osakuntatalo

Teknologföreningen (TF) -osakunnan osakuntatalo on suunniteltu vastakappaleeksi Dipolille. Kun ruotsinkielinen osakunta erkaantui 60-luvulla TKY:n yhteiseksi suunnittelemasta ylioppilaskuntatalohankkeesta, oli alkuperäinen ajatus sijoittaa osakuntatalo erilliselle, lahjoituksena saadulle tontille lähemmäksi. Lopulta kuitenkin päädyttiin kampuksen ja ylioppilaskunnan eheyden tähden sijoittamaan rakennus ylioppilaskuntatalon viereiselle tontille. (Vesikansa, 2015)

Rakennuksen vuonna 1962 järjestetyn arkkitehtuurikilpailun palkintolautakuntaan nimettiin ylioppilaskuntatalon arkkitehti Reima Pietilä. (Vesikansa, 2015) Kilpailun voittajan, Kurt Mobergin suunnitelma ”Bacci Tempus” oli kapea, sarvimainen tila, johon tullaan sisälle sen kapean lounaispään kautta. Tämä käytävämainen tila, ”Gatan”, tunnetaan Otaniemessä nykyisin erityisesti osakunnan pyörittämän opiskelijaravintolan jonotustilana. Rakennus valmistui Dipolin kanssa yhtenäkkäisesti vuonna 1966, ja siihen toteutettiin vuonna 1989 Kurt Mobergin suunnittelema matalampi keittiölaajennus, joka rajaa rakennukselle suojaosan terassialueen. Keittiölaajennus heikentää Urdsgjallarista tehdyn rakennushistoriallisen selvityksen mukaan rakennuksen arkkitehtonisen perusidean selkeyttä, ja sillä on vaikea nähdä olevan rakennushistoriallista arvoa. Rakennuksen alkuperäisen suunnitelman voi nähdä olleen rakennustaiteellisesti rohkea, mutta monista suunnitelman oleellisista piirteistä tingittiin toteutusvaiheessa. (Kolhonen, Böök & Laine 2016)

Rakennuksen ulkoseinät ovat pystysuoria, paikallavalettuja betonilevyjä, jotka antavat rakennukselle sen pääasiallisen luonteen sekä ulos-, että sisäänpäin. Bengt Lundsten kuvailee vuoden 1999 selvityksessään Otaniemen rakennusten suojeluperusteista Urdsgjallaria ”varsin omaperäiseksi” ja ”tyypilliseksi aikakautensa teräsbetoniarkkitehtuurin edustajaksi”. Urdsgjallarista teetetyn, arkkitehtitoimisto Livadyn tuottaman rakennushistoriallisen selvityksen mukaan rakennus edustaa marginaaliin jäänyttä 60-luvun vapaamuotoista arkkitehtuuria, kuten merkittävämpää huomiota kerännyt Dipoli. Betoninen yleisilme poikkeaa Otaniemen yleisestä, punatiilivoittoisesta julkisivukuvasta jääden alueen ainoaksi betonirakennukseksi. Arkkitehtuurikilpailuvaiheessa Mobergin suunnitelmassa rakennusmateriaaleiksi esitettiin vielä esimerkiksi Servin Mökin ja Otaniemen kappelin tapaan kantavia punatiilimuureja, puupalkistoja ja klinkkerilattioita, mutta suunnittelun aikana

materiaali vaihtui Mobergin mielestä silloin ”nykyaikaiselta ratkaisulta” tuntuneeseen betoniin. Materiaalivalinnat vaikuttavat olleen kuitenkin rakennuksen arkkitehtuurin kannalta toissijaisia ratkaisuja. (Kolhonen, Böök, Laine, 2016)

Rakennuksen tontti on lähes viisikulmio, jolle rakennus sijoittuu lähes itä-länsi-suuntaisesti. Rakennus myötäilee Otakaaren reunaa ottaen siihen kuitenkin selkeän etäisyyden. Urdsgjallar pyrkii kiertymään vapaamuotoisena tontille jättäen paljon vapaata tilaa myös Dipoliin nähden. Kilpailuvaiheessa rakennus sijoittui tontille hieman erilaisessa kulmassa, kiertyi enemmän Dipolin ympärille ja suuntautui dramaattisemmin urheilukenttää kohti. Rakennusten väliin jäävä tila oli tarkoitus jättää mahdollisimman koskemattomaksi, havupuuvaltaiseksi metsäksi, mutta puustoa on sittemmin harvennettu. (Kolhonen, Böök & Laine 2016)

TF on suunnitellut yhdessä ylioppilaskunnan ja Kauppatieteiden ylioppilaat ry:n kanssa uutta yhteistä Opiskelijakeskukseksi nimettyä rakennushanketta Harald Herlin oppimiskeskusta vastapäätä sijaitsevalle tontille lähemmäksi ydinkampusta ja hyviä joukkoliikenneyhteyksiä. Vanha osakuntatalo on osoittautunut vaikeasti muokattavaksi, ja kalliiksi ylläpitää, ja osakunta haluaisi luopua sen käytöstä. TF on esittänyt tontille rakennettavaksi opiskelija-asuntoja, mutta tontin tehokas käyttö on haastavaa ilman nykyisen rakennuksen purkamista. Kysymys nykyisen osakuntatalon suoje-luarvosta on kuitenkin monitulkintainen. Bengt Lundsten ei ottanut suojelukysymykseen suoraan kantaa vuoden 1999 selvityksessään, mutta nostaa esille rakennuksen merkittäviä rakennushistorial-lisia arvoja. Rakennuksesta vuonna 2016 teetetty rakennushistoriaselvitys tarkentaa rakennustai-teellisten ansioiden keskittyvän rakennuksen vanhaan, juomatorven muotoiseen osaan todeten myöhempien lisäysten lähinnä heikentävän raken-nuksen arvoa. Rakennuksen tärkeimmät ansiot liittyvät muotoon ja tilarakenteisiin - erityisesti en-simmäisen kerroksen juhlasaliin johtava sisäkatu “Gatan” nousee esille rakennuksen olennaisimpa-na arkkitehtonisena elementtinä. Moberg itse pi-tää Urdsgjallaria ylivoimaisesti tärkeimpänä suun-nittelutyönään, ja näkisi, että sitä ei tulisi purkaa, vaan pyrkiä palauttamaan alkuperäisen kaltaiseen suuntaan. (Kolhonen, Böök & Laine 2016)

4. Otakallion rakennukset

Suurelta osin Heikki ja Kaija Sirénin suunnittele-ma Otakallion asuinalue valmistui osissa vuosien 1952-1962 välillä. Rakennukset saivat valmistut-tuaan huomiota ja niitä esiteltiin mm. Arkkitehti-lehdessä vuonna 1953. (Siren, 1953) Alueen uudempi saman henkinen lisäys Otakuja 2:ssa, Luolamiehentien puolella valmistui 1981. (Es-poon eCity-palvelu, 2019) Asuinalue rakentuu ympäristöään korkeammalle, aiemmin metsäisel-le, kallioalueelle, jonka keskiosassa on säilytetty runsaasti puustoa. Pisin rakennusmassa rajaa asui-nalueen Otaniementien liikenteestä, ja muutkin rakennusmassat luovat sisäpihasta rauhallisen ja suojaisen. 1980-luvun lisäys alueelle erottuu hie-man suuremmalla runkosyvyydellä.

Alueen itäpuolelle, suoraan Otahallista etelään on kallion juurelle järjestetty suurin osa asuina-lueen pysäköinnistä. Tämä toteutuu paitsi taval-lisena maantasopysäköintinä, myös 1962 valmis-tuneiden autokatosten suojassa. Autokatosten ja pysäköintikentän eteläpuolelle ja osittain niiden päälle on mm. Otaniemen maankäyttösuunnitel-massa vuonna 1994 esitetty uutta asuinrakennus-ta, ja pysäköinnin järjestämistä kannen alla. Tällä uudisrakennuksella oli tarkoitus täydentää Ota-niemen merellistä julkisivua. Myös vuoden 2007 aluesuunnittelukilpailussa voittanut esitys Duaali esittää pysäköintipaikkojen tilalle täydennysraken-tamista.

5. Villa Granebo, Luolamiehentie 3

Dipolin vieressä oleva yksikerroksinen pientalo on nykyisen asemakaavan vastainen. Rakennus on Kemira Oyj:n omistuksessa ja käytössä. Otaniemen maankäyttösuunnitelmassa vuodelta 1994 se on määritelty kaupunkikuvallisesti sopimattomasti sijoitetuksi rakennukseksi (tai massoitteeltaan tai julkisivumateriaaliltaan ympäristöstä poikkeavaksi). Rakennus on nykyisin määritelty pääkäyttötarkoitukseltaan toimistorakennukseksi, mutta se sisältää virallisesti myös yhden asunnon. Rakennus on valmistunut 1946, mutta siihen on tehty muutoksia, joista viimeisin Espoon rakennusvalvonnan rekisterin mukaan vuonna 2019. (Espoon eCity-palvelu, 2019) Rakennusta ei ole mainittu esimerkiksi Bengt Lundstenin selvityksessä Otaniemen rakennusten suojeluedellytyksistä, eikä sitä voi pitää rakennus- tai kulttuurihistoriallisesti merkittävänä.

Otahalli (Säynevirta, 2015)

6. Otahalli

Alvar Aallon suunnittelema urheiluhalli valmistui vuonna 1952 Helsingin olympialaisia varten. Rakennuksen päätilat ovat erittäin komeat puurakenteiset sisähallit, joiden lisäksi rakennuksessa on toimistotilaa. Myös rakennuksen pimeämpiä kellarikerroksia on nykyisin käytetty kuntosaleina. Toimistosiipeä korotettiin kaksi vuotta rakennuksen valmistumisen jälkeen, ja korotuksen suunnitelti Alvar Aalto. Bengt Lundsten arvottaa Otahallin erittäin korkealle selvityksessään Otaniemen

rakennusten suojeluperusteista. Lundstenin mukaan Otahallia voidaan pitää yhtenä Suomen merkittävimmistä sodanjälkeisen ajan puurakennuksista, ja yhtenä Otaniemen merkittävimmistä suojelukohteista. (Lundsten, 1999) Rakennuksen sisäänkäynnin ympäristö on nykyisin suurelta osin pysäköintialueena.

7. Urheilukentän pukuhuonerakennus

Myös Urheilukentän laidalla sijaitseva Bengt Lundstenin “vaatimattomaksi” kuvaama pukuhuonerakennus on Alvar Aallon suunnittelema. Se on valmistunut vuonna 1972. Siihen on saatettu tehdä aikojen saatossa muutoksia, joista ei kuitenkaan rakennuksen huoltotilaluonteen vuoksi ole kunnollista dokumentaatiota. Rakennus on Luolamiehentien ja nykyisen koripallokentän välissä, mutta tieltä katsottuna piiloutuu puuistutusten taakse. Rakennus ei juuri ota kantaa ympäröivään kaupunkitilaan, ja jää luonteeltaan toissijaiseksi huoltorakennukseksi. (Lundsten, 1999)

8. Aalto Inn

Hotellin vieressä sijaitseva, vuonna 2012 valmistunut ja arkkitehti Tuomo Siitosen suunnittelema viisikerroksinen Aalto-Inn on Aalto-yliopiston tutkijahotelli. Pitkulainen rakennus kurottuu Otahallin pääsisäänkäynniltä kohti rantaa, ja sen molemmissa päädyissä on koko rungon syvyinen ja useamman kerroksen korkuinen ikkunapinta.

9. Hotelli

Benito Casagranden suunnittelema hotellirakennus valmistui vuonna 1980 tukemaan Dipolin kongressitoimintaa. TKY-ylioppilaskunnan rakennuttama hotelli on nykyisin kansainvälisen Radisson -ketjun omistuksessa, ja se peruskorjattiin vuonna 2010. Rakennus koostuu kolmesta eri korkuisesta massasta, jotka rajaavat yhdessä Aalto Innin kanssa kaksi vierekkäistä sisäpihamaista aluetta, jotka ovat suurimmaksi osaksi pysäköintin ja hotellin saattoliikenteen käytössä. Etelän puoleinen rakennusmassa on kaksikerroksisena matalin, ja se suuntautuu kohtisuoraan rantaan, eli kaakko-luode-suuntaisesti. Kolmikerroksinen rakennusmassa rajaa hotellia Retuperä-nimisestä kujasta, joka sijoittuu hotellin ja Otahallin väliin. Tähän ja kaartuvaan rantaan kohtisuorassa (itä-länsi-akselille) sijoittuu korkein, 5-kerroksinen rakennusmassa, joka on osittain nostettu irti maantasosta. Ylimmässä kerroksessa on hotellin kylpylätilat kattoterasseineen. Hotellille on jo nykyisessä asemakaavassa sallittu laajennus rannan puolelle. Rannan puoleisia laajennuksia on visioitu myös Otaniemen maankäyttösuunnitelmassa (1994) ja vuoden 2007 aluesuunnittelukilpailussa. Nykyinen massoittelu ja merelle aukeavien pihojen liikennekeskeisyys korostavat rantapuiston merijulkisivun jäsentelemättömyyttä.

Teekkarikylä

Alla on käsitelty tarkastelualueelle sijoittuvia Teekkarikylän rakennuksia. Teekkarikylä on Otaniemen vanhin ja yhtenäisimpänä säilynyt osakokonaisuus, jonka miljöö edustaa hyvin 1950-luvun metsäkaupunki-ideologiaa. “Servinniemessä on havaittavissa vahva metsäkampuksen henki: rakennukset on sijoitettu maastoa myötäillen, ja niiden väliin on jätetty paljon puustoa. Teekkari-perinne näkyy kaupunkikuvassa edelleen. Suurin epäkohta ovat laajat pysäköintikentät ja hallitsematon pysäköinti ylipäättänsä. Metsä-, ranta- ja puistoalueiden puusto on paikoin hoitamaton peittäen tärkeitä näkymiä.” (Otarannan ja Servinniemen kunnallistekninen yleissuunnitelma, 2012)

10. Otakaari 20

Teekkarikylä alkaa Urdsgjallarintien takaa Otakaari 20 -rakennuksella. Nelikerroksisen asuinrakennuksen pohjoispuolella on matalampi siipirakennus, joka on ollut aiemmin huoltotilaa, myöhemmin osittain toimistotilaa ja nykyisin opiskelijoiden juhlatilakäytössä. Olli Penttilän suunnittelema rakennus valmistui 1958. Rakennus liittyy hienosti historialliseen Teekkarikylään sekä kaupunkikuvallisesti, että toiminnallisesti. Otakaari 20:n ja Jämeräntaival 1:n välinen sisäpiha on nykyisin suurelta osin pysäköintikäytössä. Pihaa Otakaaresta rajaa pengerrysten lisäksi 90-luvun alussa rakennettu autotallirakennus, josta Lundsten toteaa selvityksessään rakennusten suojeluedellytyksistä, että sen “arkkitehtuuri ei yllä katurakennuksen tasolle”.

11. Jämeräntaival 1

Vuonna 1965 valmistunut Jämeräntaival 1 on Alvar Aallon suunnittelema opiskelija-asuinrakennus Teekkarikylässä. Rakennuksessa on monia Aallon tyylille uskollisia piirteitä, kuten eteläinen aaltoileva julkisivu, rakennuksen viuhkamainen muoto, ja sisäänkäynnin kattoikkunat ja valaisimet. Rakennus kuuluu ehdottomasti Otaniemen tärkeisiin suojelukohteisiin. Autopaikat ovat kuitenkin vie-neet kasvavissa määrin tilaa myös tämän merkki-teoksen ympäriltä, ja nykyisin pysäköintipaikkoja on rakennuksen kolmella sivustalla, ja jokaisessa saapumissuunnassa. Erityisesti rakennuksen etelä-julkisivun jopa hieman hallitsemattoman oloinen pysäköintialue latistaa rakennuksen juhnavuutta.

12. Jämeräntaival 3 ja 5

Heikki ja Kaija Sirenin suunnittelemat opiskeli- ja asuintalot ovat osa alueen arvokkainta 50-luvun kerrostumaa ja alueen ensimmäiset opiskeli- ja asuintalot. Rakennukset valmistuivat vuonna 1952 ja toimivat Helsingin olympialaisten kisakylänä. Kokonaisuuteen kuuluu tarkastelualueelle mahtuvan kahden rakennuskokonaisuuden lisäksi myös Jämeräntaival 7. Kukaan rakennus koostuu kolmesta punatiilisestä pistemäisestä nelikerroksisesta asuntolasta, jotka yhdistyvät toisiinsa yksikerroksisilla betonisilla siltamaisilla auloilla ja yhteistiloilla. Rakennukset asettuvat herkästi metsäiseen rinteeseen, joka on tärkeä osa rakennusten arkkitehtuuria. Kokonaisuuden voidaan katsoa olevan yksi Suomen merkittävimmistä opiskeli- ja asuntolakohteista niin arkkitehtonisten kuin historiallisten ansioiden näkökulmasta. (Erholtz & Oittinen, 2012)

13. Otarannan opiskelija-asunnot

Arkkitehtitoimisto Jukka Tikkasen suunnittelema, vuonna 2005 valmistunut tiivis viidestä opiskeli- ja asuinrakennuksesta koostuva korttelikokonaisuus sijoittuu vanhan Teekkarikylän ja rantapuiston nivelkohtaan. 3-4-kerroksiset tasakattoiset rakennukset ovat pääosin julkisivuiltaan punatiiltä, mikä liittyy ne Teekkarikylän rakennuskantaan. Rakennusten edustalla rantapuiston puolella alkaa laaja pysäköintialue, ja Otaranta-tien ajoyhteys ilman kaistaa jalankulkijoille. Rakennusten sisäpihat ovat intiimejä ja liittyvät toisiinsa mielenkiintoisesti. (Erholtz & Oittinen, 2012)

3.3. Luonto ja maisema

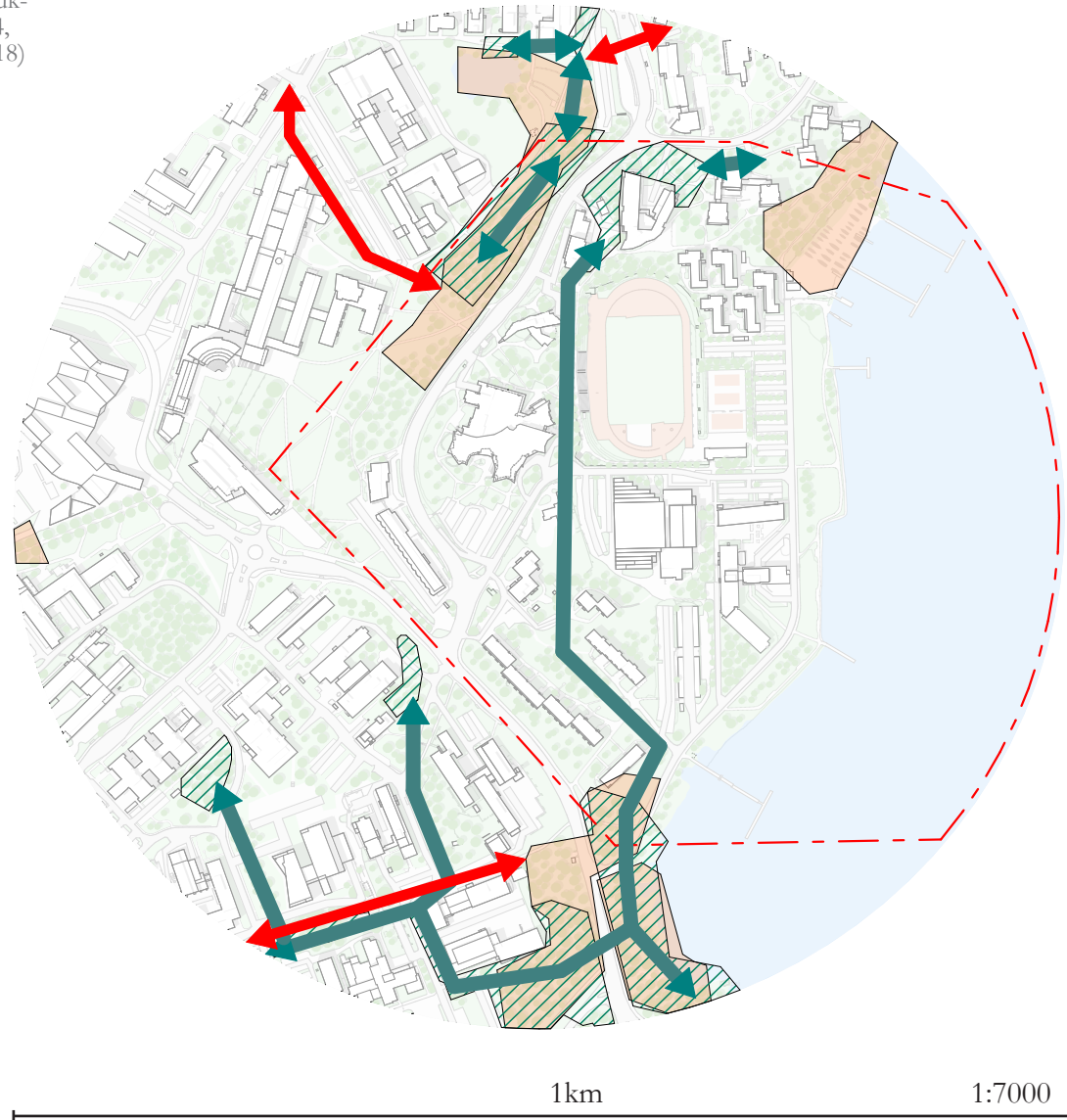
Luontoarvot

Otaniemi, ja erityisesti sen ranta-alueet ovat erittäin arvokkaita myös luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta. Otarannan aluetta lukuunottamatta rantaviiva on suurelta osin luonnontilaista ja metsittynyttä. Otarannan alueella rantaviiva on suurimmaksi osaksi täyttömaata nurmi- ja asfalttikentillä, ja olemassa olevat luontoarvot ovat vähissä. Tärkeimmät luontoalueet osuvat suunnittelualueen reunoille, missä on säilyneempää metsikköä.

Lepakko- ja liito-oravakartoitukset Luoto (2014, Nupponen (2018) ja Yrjölä (2018)

Lepakko- ja liito-orava-alueet

- Liito-oraville tärkeä alue
- Liito-oravien kulkureitti
- Lepakoille tärkeä alue
- Lepakoiden kulkureitti

Otarannan kaavamuutoksen viitesuunnitelmasta ja sen sisältämästä täydennysrakentamisesta teetettiin vuonna 2011 Natura tarvearviointi. Viitesuunnitelman esittämän rakentamisen ei todeta aiheuttavan 500 metrin päässä sijaitsevalle Natura-alueelle merkittävää melu- tai veden samene-mishaittaa, tai aiheuttavan muuta haittaa pesiville tai muutonaikaisille lintulajeille, joskin paalutus- ja räjäytystöiden ajoitusta suositettiin lintujen pesimääjan (1.4–31.7) ulkopuolelle.

Otaniemessä suojeltuihin eläinlajeihin kuuluu myös useita lepakkolajeja. Keskeisellä suunnittelualueella ei ole teetettyjen selvitysten mukaan lepakoille olennaisia alueita. Diplomityön rajauksen eteläosassa Kivimiehen alueella on muutamia lepakkoalueita ja -reittejä, joita on tutkittu Kivimiehen alueen suunnitelmien yhteydessä tarkemmin. Teekkarikylän rannoilla, Diplomityön suunnittelualueen pohjoisosassa on myös lepakoille tärkeitä alueita. Otakaaren varren metsikössä on tutkimusten mukaan lepakoiden tärkeä saalistusalue. Tälle alueelle on kuitenkin esitetty uusia opiskelija-asuntokohteita, joiden suunnittelun ohessa on otettu tarkemmin kantaa myös lepakkokokysymyksiin. Otaniemen lepakkoselvityksen johtopäätöksissä todetaan, että saalistusalueet olisi hyvä säilyttää mahdollisimman suurina metsäisinä alueina, mutta että kyseessä on suositus, eikä sillä ole suoraan luonnonsuojelulain suojaa. Selvitykseen perustuen Otakaaren varren metsikköön on esitetty rakentamista siten, että puustoa säilyy jonkin verran Martti Levónin puiston puolella. (Luoto, 2014)

Lepakoiden lisäksi Otaniemen alueella on tehty runsaasti liito-oravahavaintoja. Liito-oravia on tutkittu erikseen Kivimiehen ja Otakaaren alueella. Otarannan alueella ei juuri ole liito-oraville tyypillistä tiheää ja korkeaa metsikköä, eikä liito-oravista ole teetetty selvitystä Otarantaan 2010-luvulla valmistellun asemakaavan yhteydessä. Liito-oravien kulkureitti Kivimiehen liito-orava-alueilta Otakaaren ja Servinniemen liito-orava-alueille kulkee Otakallion asuinalueen läpi ja Dipolin itäpuolelta. Tarkemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon liito-oravien käyttöön soveltuvien yksittäisten puiden säästäminen, ja rakennusten kattojen ja julkisivujen hyödyntäminen liito-oravien liikkumisen mahdollistajana. Otakallion metsikkö, Dipolia ympäröivä puusto, Otakaaren sisäkaarten puusto, ja näiden väliset yhteydet tulee säilyttää rakentamisesta huolimatta. (Nupponen, 2018 & Yrjölä 2018)

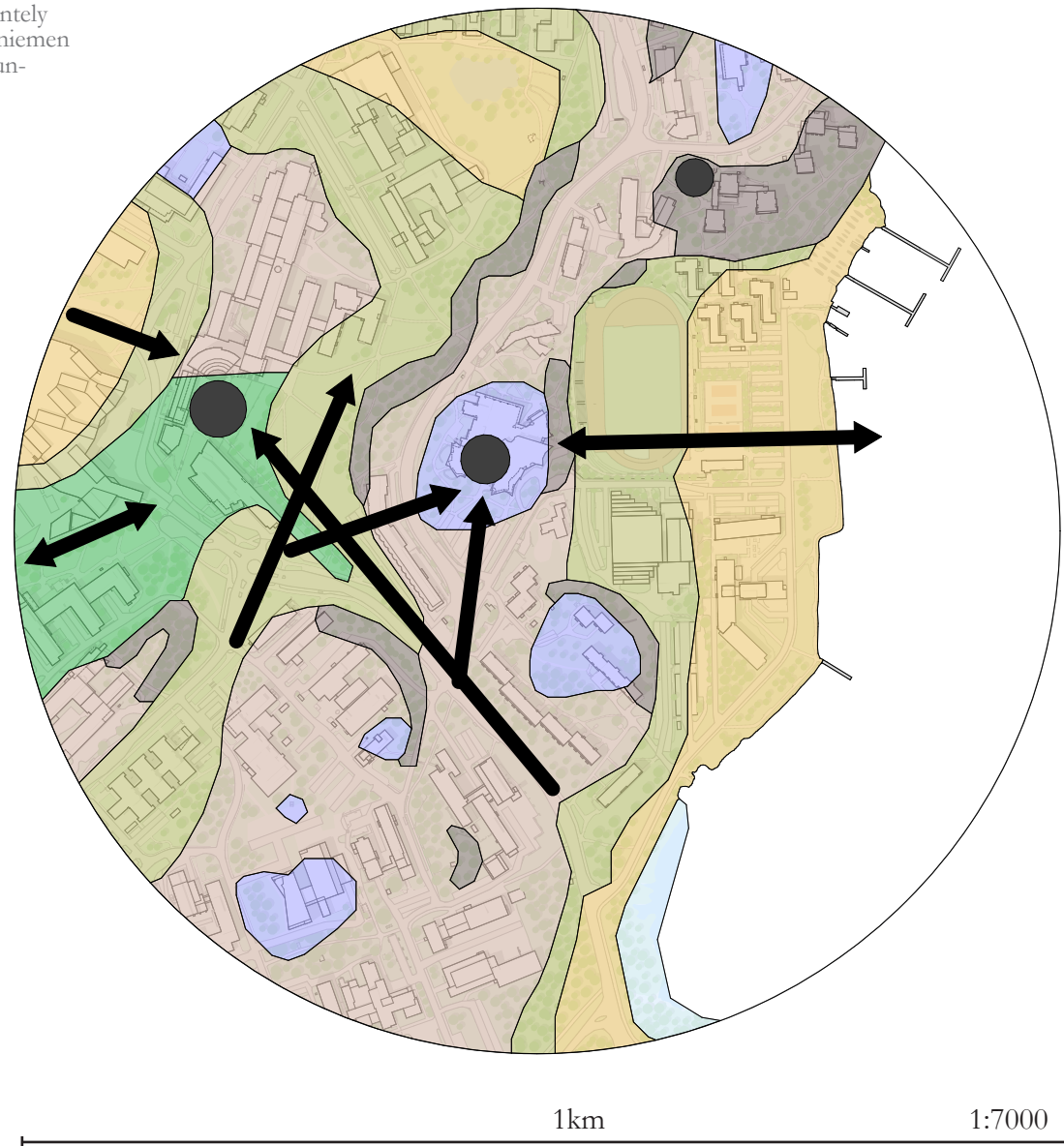
Maisema

Otaniemen kampusalueen kokonaisjäsentely perustuu vuonna 1949 järjestetyn arkkitehtuurikilpailun voittaneeseen Alvar ja Aino Aallon kilpailuehdotukseen “Ave, Mater Alma, morituri te salutant”. Tämän Aaltojen suunnitelman maisemallinen lähtökohta oli alueen topografia ja Otnäsin kartanon kartanomaisemaa, missä pellot sijoituivat laaksoalueille, joita reunustivat metsäiset rinteet ja rakennusryhmät. Suunnitelmassa pelto- ja niittyalueet jätettiin pääasiassa avoimiksi ja rakentaminen keskitettiin metsäsaarekkeiden kohdille topografiaan nojaten. Myös alueen keskeinen tielinjaus, joka nykyisin tunnetaan Otakaarena, linjattiin kulkemaan aluetta halkovan harjun myötäisesti, sen länsipuolelta.

Maiseman jäsentely
mukaillen Otaniemen
maankäyttösuunnitelma (1994)

Maiseman jäsentyminen

- Alava kosteikkoranta
- Alava laakso
- Laakson lieve
- Kartanoiden kulttuurivyöhyke
- Metsäselänne, tasainen maasto
- Metsärinne, maisematilaa
- rajaava
- Selänteen laki
- Maiseman hierarkinen piste
- Tärkeä näkymälinja

Alvar Aallon suurin kaupunkikuvallinen painotus osuu vanhojen kartanon peltoalueiden muodostaman aukean tilan ympärile, jota rajaamaan hän sijoitti TKK:n silloisen päärakennuksen samalle paikalle, missä Otnäsin vanha kartano aiemmin sijaitsi. Toisaalta vanhoja peltoaukeita jäi myös rajaamaan pitkä kaistale reunametsää. Säilytetyt metsät ja metsiköt ovat tärkeä osa kampusalueen maisemaa ja kaupunkikuvallista tilasommitelmaa.

Otarannan alue jäsenyi Aallon suunnitelmassa ja niiden revisioissa monella eri tavalla, joskin ylioppilaskuntatalon ja urheilukentän paikat pysyivät samana. Ranta-alueet eivät olleet Aallon suunnitelmissa tärkeässä asemassa, ja ne varattiin pysäköinnille, koekentille ja ”tehtaansatamille”. Pysäköinnin määrä kasvoi myös valtavasti alkupe-
räisistä suunnitelmista, kun 60-luvulla autoliikenteen ennustettiin kasvavan räjähdysmäisesti. Aalto kritisoi pysäköinnin ottamaa asemaa kaupunkikuvassa, ja esitti pysäköintitarpeen ratkaisemista rakennettuihin useampikerroksisiin pysäköintilaitoksiin. (Böök & al. 2014)

Espoon kaupungin valmisteleman Otarannan kaavan kaavaselostus (Espoon kaupunki, 2012) kuvaa alueen ilmettä ”keskeneräiseksi ja epämääräiseksi”. Otaniemen maankäyttösuunnitelma vuodelta 1994 kuvaa rantaa mm. ”takapihamaiseksi, ei kovin edustavaksi ja ulkoasultaan keinotekoiseksi”, rantapuistosta todetaan, että ”Leikkonurmi, pysäköintialueet ja kaavamaiset koristeistutukset tuottavat avoimen, yksitoikkoisen ja epäviihtyisän miljöön.” Tämä jäsentymättömyys on ollut perusteluna sille, että Otaranta on nähty mahdollisena

ja jopa suotuisana paikkana ympäröivää Otaniemeä runsaammalle muokkaamiselle, jolla on toivottu korjaavan nykytilaa.

Dipoli ja sitä ympäröivä kallioinen selänteen laki muodostavat alueen tärkeimmän maisemahierarkisen pisteen, jota rajaa länteen ja itään metsäinen rinne, pääasiallisena viheraluetyyppinä kalliokarukko ja kuiva kangasmetsä. Selänne jatkuu pohjoisessa Teekkarikylän suuntaan ja etelässä Otakallioon ja edelleen Kivimiehen suuntaan. Selänteellä on Dipolin kaltainen kallioinen lakipiste myös Otakallion asuinalueella ja Teekkarikylän keskellä. Tämän diplomityön tarkastelualueen rantaviiva on suurelta osin tämän selänteen rajaamaa alavaa laaksoa, jota metsäiset rinteet rajaavat selänteen suuntaan. (Otaniemen maankäyttösuunnitelma, 1994)

Selänne rajaa ranta-alueen erilliseksi maisematilaksi kävelykampuksesta, joka maisemallisesti kuuluu osittain kartanoiden kulttuurivähykkeeseen, mikä näkyy puuston puistomaisuutena. Kampuksen ikonisin maisematila on eittämättä Alvar Aallon puistossa, jota rajaa selänteen reunametsikkö ja Aallon suunnittelema Kandidaattikeskus amfiteattereineen.

Rantaan aukeavassa laaksossa urheilukenttä luo Otarannan suurimman yhtenäisen avoimen maisematilan. Se suuntautuu pohjois-eteläsuuntaisesti, ja sitä reunustaa puusto, joka on Teekkarikylän ja Dipolin suuntaan metsäisempää, ja rannan ja Otahallin suuntaan istutettua ja kaavamaista. Urheilukentän avoin tila mahdollistaa pitkiäkin

näkymälinjoja, mutta sitä ja pysäköintipaikkoja rajaava puusto katkaisee käytännössä rannan ja Dipolin välisen näköyhteyden. Runsa metsä piilottaa taakseen myös Jämeräntaival 1:n. Suurin osa rannasta on vuoden 1994 Otaniemen maankäyttösuunnitelmassa määritetty perinteiseksi puistomiljöökseksi, kun taas selänne on määritetty miljöötyypiltään metsäkaupungiksi. (Otaniemen maankäyttösuunnitelma, 1994)

Ongelmallinen tilajäsentely tulee kuitenkin lähelle paraatipaikkoja. Dipolin ja vanhan ostoskeskusten pysäköintialueet, ja Otakaaren ja Otaniementien risteysalue on kuvattu Otaniemen maankäyttösuunnitelman selvityksissä epämääräiseksi ja ongelmalliseksi. Tämä liikennealue luo Otaniemeen saavuttaessa laajan ja erittäin liikenne- ja pysäköintipainotteisen avoimen ja karun maisematilan. Tärkeät, ikoniset näkymät sekä Amfiteatterille, että Dipolille avautuvat tulijalle tämän liikennealueen takaa.

Otaranta muodostaa myös koko Otaniemen merellisen julkisivun saavuttaessa Lehtisaaren suunnalta. Tämä julkisivu on tällä hetkellä jäsentymätön, eikä vastaa alueen arvoa valtakunnallisena arkkitehtonisena ja tieteellisenä erityisalueena.

Maaperä ja rakennettavuus

Merkittävä osa tarkastelualueesta, mukaanlukien koko Urheilukenttien alue on määritelty hiekkaluokaksi, jossa saven tai siltikerroksen paksuus on 0-3m ja jonka alla on hiekkaa tai hiekkamoreenia. Selänteiden alueella maaperä on moreenia vähintään metrin paksuudelta, jonka alla on kallio. Selänteiden lakialueilla on myös avokalliota. Ranta-kaistaleella on jonkin verran myös savikkoa, joka on jäänyt rannan täyttöjen alle. Ranta-alueet ovat enimmäkseen sekalaisista maa-aineksista koostuvaa täyttömaata, jonka paksuus on jopa neljä metriä.

Maaperän ja rakennettavuuden tiedot Espoon kaupungin kartta-palvelusta (2019)

Maaperä

	Kallioinen alue
	Moreenialue
	Hiekka-alue
	Savialue
	Täyttöalue
	Rakennettavuusluokka

Rakennettavuusluokat

1	Helposti rakennettava
2	Normaalisti rakennettava
3	Vaikeasti rakennettava
4	Paaluperustusta edellyttävät alueet
5	Erittäin vaikeasti rakennettava alue
6	Erittäin heikosti rakentamiseen soveltuva alue

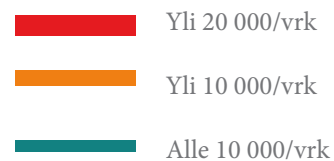
Alue on suurimmalta osin luokiteltu Espoon kaupungin karttapalvelun maaperäkartan mukaan normaalisti rakennettavaksi. Alueella on sekä Ota-kaaren länsipuolen rinteessä että Jämeräntaival 5:n rantakaistaleella vaikeasti rakennettavaksi määritelty jyrkkäpiirteinen kalliomaasto. Otakallion jyrkkä itärinne on määritelty jopa erittäin vaikeasti rakennettavaksi alueeksi maanpinnan kaltevuuden ollessa jopa 15-30%. Kivimiehenrantaan tarkastelualueen rajalle on määritelty paaluperustusta edellyttävä alue.

Myös vuoden 1994 Otaniemen maankäyttösuunnitelmassa, jossa tarkasteltiin koko Espoon sijasta lähemmin vain Otaniemeä, on Otarannan alue tulkittu hyvin rakentamiselle sopivaksi. Suurin osa rannasta kuuluu perustamisen suhteen maankäyttösuunnitelmassa ryhmään 3. ”Maanvarainen perustus, Perustamissyvyys 1,6-3m”. Pieniä osia alueesta Dipolin, Otakallion ja Teekkarikylän reunoissa kuuluu ryhmiin 1 Kallion/maanvarainen perustamissyvyys 0-1,6 m ja 2 Tasattu kalliopohja. Missään otarannan alueella ei maankäyttösuunnitelman analyysin perusteella tarvitsisi paaluttaa.

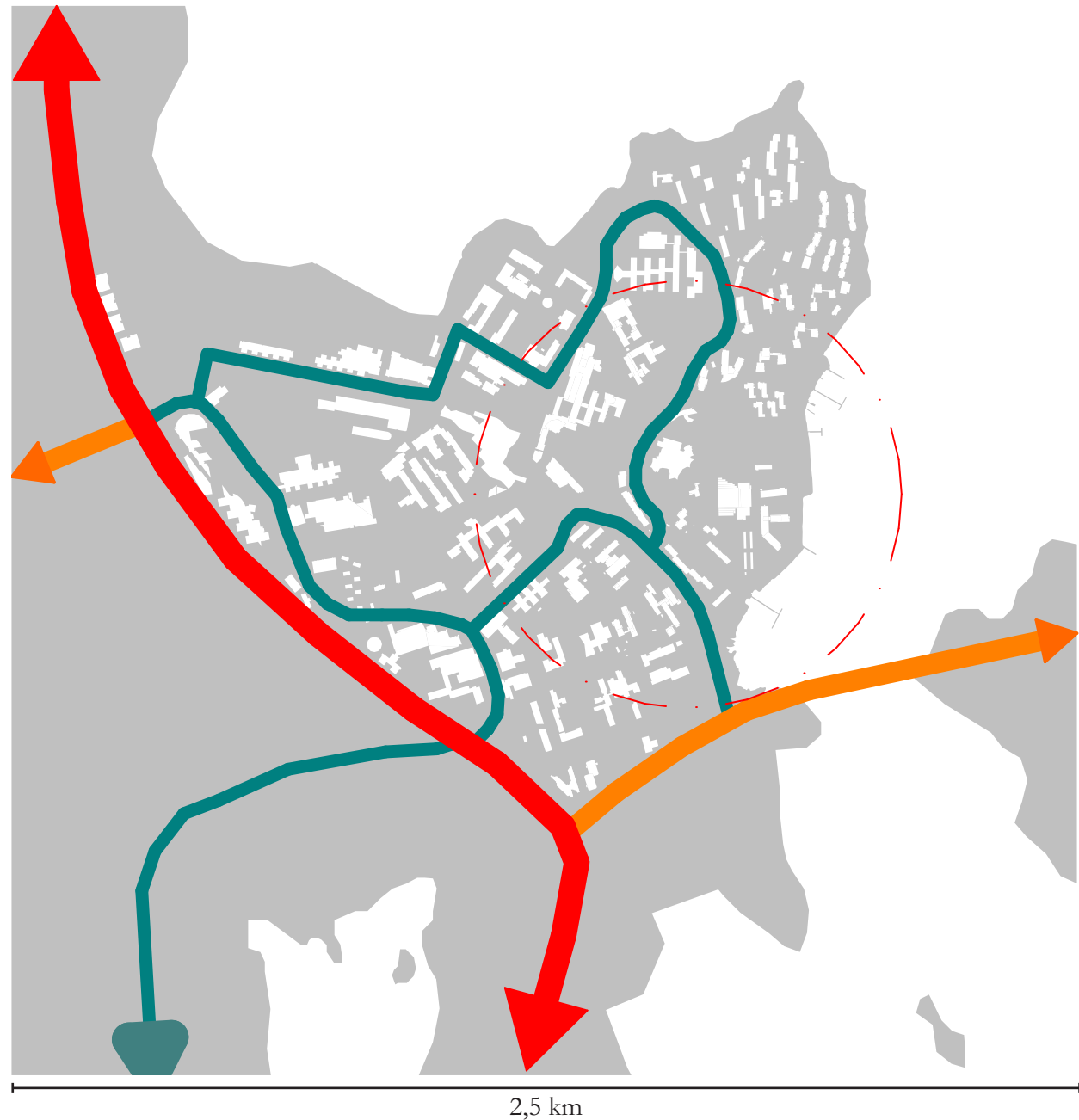
3.4. Liikenne ja pysäköinti

Otaniemen liikenteellistä kokonaiskuvaa määrittää alueen sijainti Kehä 1:n ja merenlahden välissä, mikä kytkee alueen muuhun pääkaupunkiseutuun, ja ohjaa alueen ohitse merkittäviä liikennemääriä. Nykyisin Kehä 1 luo myös merkittävän kaupunkirakenteellisen estevaikutuksen Otaniemen ja Tapiolan välille. Parhaillaan rakenteilla oleva Kehä 1:n tunnelihanke tähtää tuon estevaikutuksen vähentämiseen. Samalla kannen päälle on visioitu erittäin tiivistä uudisrakentamista. Merkittäviä liikennemääriä kulkee myös Otaniemen eteläpuolitse kulkevaa pääkatu Karhusaarentietä pitkin.

Otaniemen autoliikenteen pääverkosto:
arkivuorokausiliikenne vuonna 2018

Liikennemittaustiedot Espoon liikennekatsaus 2019

Otaniemen sisäisen liikenteen perusrunko rakentuu nykyisin vahvasti paikallisen kokoojakatu Otakaaren varaan siten, että Otaniementie, Maarintie ja pienemmässä mittakaavassa Vuorimiehentie ja Tietotie syöttävät autoliikennettä alueen ulkopuolelta kampuksen ytimeen, ja Otakaari välittää liikennettä alueen sisäisesti yhdistäen Maarintien ja Otaniementien, jotka ennen Aalto-yliopiston kampuksen uutta keskuskorttelia olivat yhtä jatkuvaa Otaniementietä. Otakaaren kaltaisen kävelykampusta kiertävän lenkin muodostavat myös Vuorimiehentiestä, Tekniikantiestä ja Tietotiestä koostuva kokonaisuus. Entisen aluetta halkoneen Otaniementien katkaisemisen jälkeen alueen läpikulkuliikenne on kulkenut näiden kahden ”lenkin” kautta. Työn tarkastelualueella Otakaari erottaa ranta-alueen kävelykampuksesta, ja tie rajautuu paikoin erittäin jyrkkiin rinteisiin. Otarannan alueella tonttikatuina toimii Otakaarelta rantaa kohti suuntautuva Luolamiehentie ja rannan myötäinen Otaranta. Suhtautumisen autoliikenteeseen osana Otaniemen suunnittelua voidaan katsoa muuttuneen radikaalisti Campus 2015 -arkkitehtuurikilpailussa, jonka lähtökohtana oli ydinkampuksen autottomuus ja autoliikenteen katkaiseminen Otaniementien keskeltä. (Böök & al., 2014, Aalto-yliopisto, 2015)

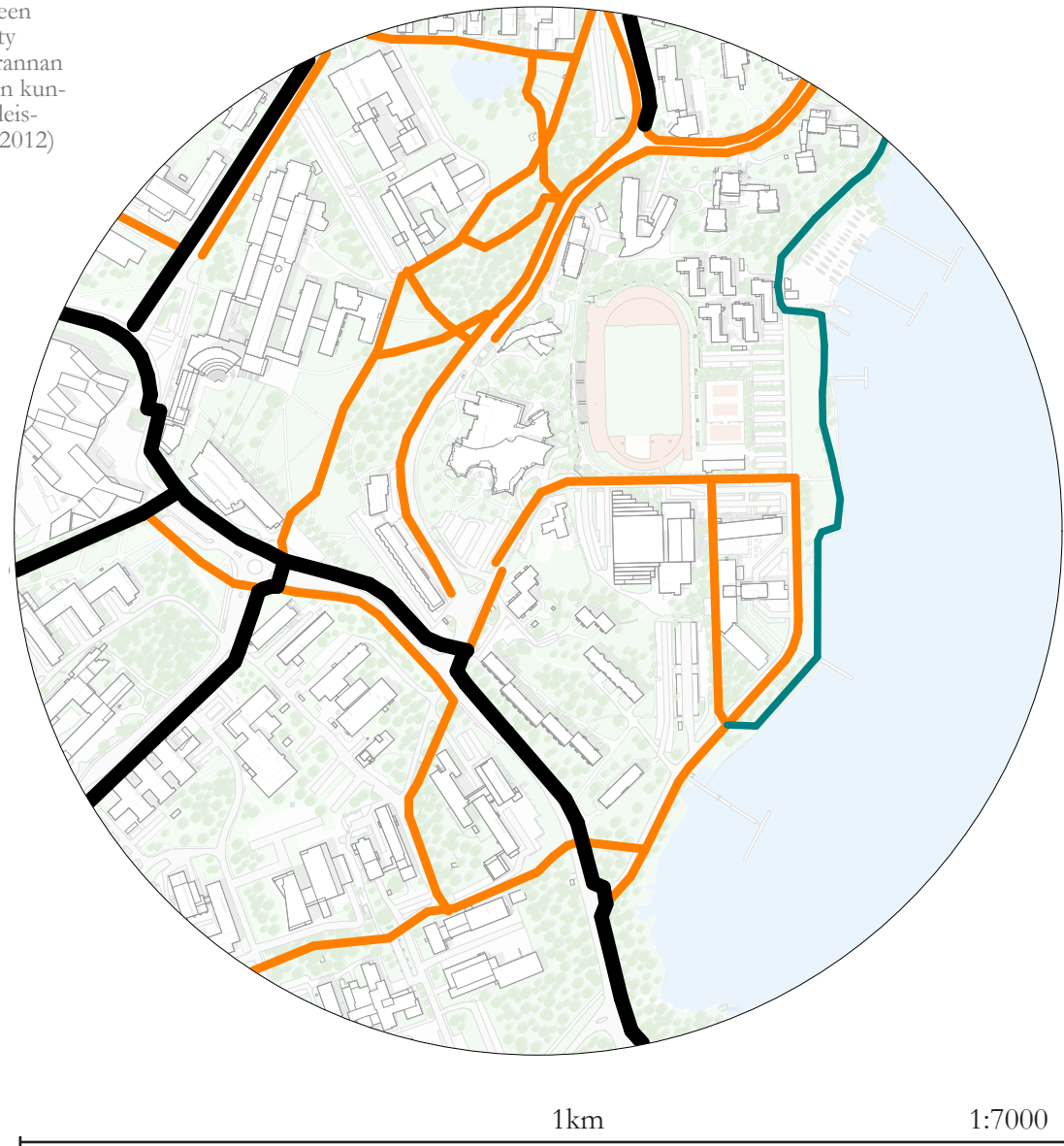
Yksi keskeisistä ideoista Alvar ja Aino Aallon kilpailuehdotuksessa, jonka pohjalta Otaniemi on rakentunut, oli, että jalankulku ja autoliikenne erotetaan toisistaan, ja että keskelle muodostuva kävelykampus on luonteeltaan puistomainen ja autoton. Tätä keskeistä aluetta kiersi jo kilpailuehdotuksessa kehämäinen, joskin huomattavasti ka-

peampi tie, jonka pohjalta nykyinen Otakaari on muodostunut. Otakaaren linjauksen olennainen tavoite oli saada keskeinen puistovyöhyke rauhoitettua autoliikenteeltä ja saada aikaan laadukasta jalankulkuympäristöä. Lisääntynyt yksityisautoilu ja ennusteet jatkuvasta kasvusta vaikuttivat kuitenkin teiden linjauksiin ja mitoitukseen ja pysäköintialueiden valtavaan kasvuun. (Böök & al. 2014)

Julkisen liikenteen investoinnit ovat muokanneet alueen dynamiikkaa. Metron liikennöinnin alkaminen vuoden 2017 loppupuolella vähensi linja-autoliikennettä alueelta Helsinkiin, mutta lisäsi alueen saavutettavuutta. Arvio Raide-Jokerin liikennöinnin alkamisesta on tämän työn kirjoittamisen hetkellä vuosi 2024 (Raide-Jokeri, 2019). Metro ja Raide-Jokeri tekevät Otaniemestä yhden pääkaupunkiseudun merkittävimmistä poikittaisliikenteen solmukohdista. Otaniemen kautta kulkevaksi on visioitu myös Tiederatikasta on kirjaus Helsingin vuonna 2018 voimaan tullessa yleiskaavassa (Helsingin kaupunki, 2018), ja sen linjaus Otaniemeen esiintyy myös Espoon vuoteen 2050 tähtäävässä raideliikennevisiossa oletusarvoisena. (Espoon kaupunki, 2011)

Kevyen liikenteen reitistö toteutuu Otarannan alueella vaihtelevasti. Runsaasta reitistöstä huolimatta pyöräily ja jalankulku on erotettu toisistaan lähinnä pääreitillä Otaniementiellä. Otakaarella pyöräily ja jalankulku on erotettu muualla Otaniemessä, mutta tarkastelemallamme alueella liikkumismuotoja ei ole erotettu. Reiteissä on epäjatkuvuuskohtia, esimerkiksi Otaranta-kadun pohjoispäässä kevyen liikenteen yhteys katkeaa yhtäkkiä täysin. Rantaraitti on luonteeltaan kävelypainotteinen, paikottain kapea ja soveltuu huonosti laajamittaiselle pyöräliikenteelle. Urheilukentän pohjois- ja länsipuoliset reitit ovat pääasiassa polkumaisia, epävirallisia pihojen ja metsäkaistaleiden kautta kulkevia väliyhteyksiä. (Otarannan ja Servinniemen kunnallistekninen yleissuunnitelma, 2012)

Kevyen liikenteen verkosto esitetty mukaillen Otarannan ja Servinniemen kunnallisteknistä yleissuunnitelmaa (2012)

Kevyen liikenteen reitit

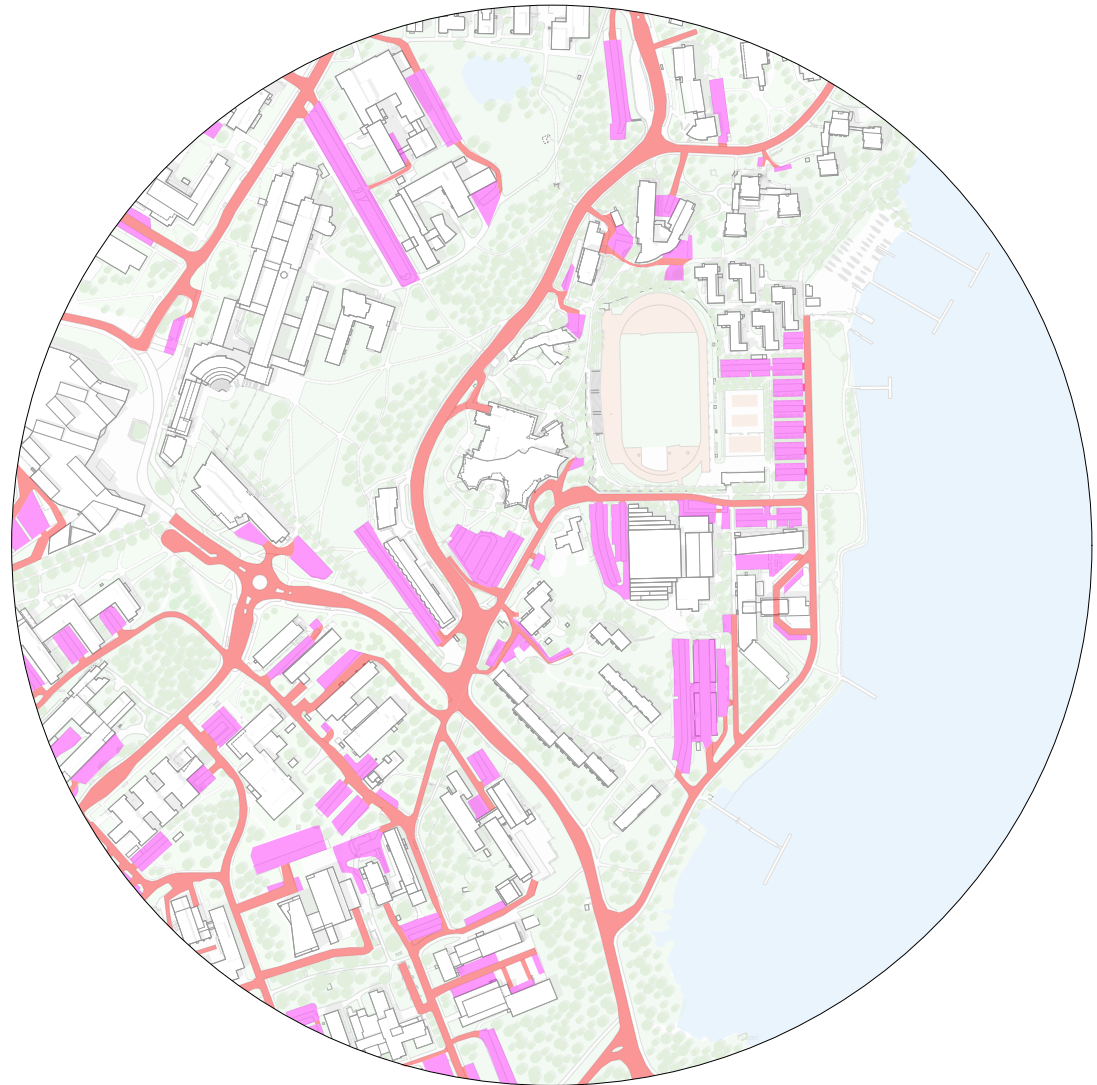
- Kevyen liikenteen pääreitti
(pyöräily ja jalankulku erotettu)
- Paikallisreitti
- Rantaraitti

Vuonna 2011 julkaistussa Otaniemen liikkumis- ja liikennereformissa kevyen liikenteen ongelmiksi alueella mainitaan myös erityisesti Otakaaren epäviihtyisyyden, jalkakäytävien puuttuminen toiselta puolelta joitain katuja, sekä selkeän pääreitistön puutteen. Toistuvana ongelmana kävelykampuksen puistomaisten alueiden ulkopuolella on kuitenkin se, että monessa paikassa jalankulki- ja tuntee olevansa alisteisessa asemassa suhteessa autoihin. (Böök & al. 2014)

Alvar Aallon suunnitelmissa laaja ja polveileva polkuverkosto loi yhteyksiä puistomaisilla ydinalueilla ja niiltä eteenpäin kampuksen eri osiin. Yhteydet ylioppilaskuntatalo Dipolin ja TKK:n päärakennuksen välillä olivat suunnitelmissa alusta asti erittäin tärkeässä roolissa. Näiden reittien määrä kuitenkin väheni suunnittelun ja toteutuksen aikana. Kilpailuvaiheen pienoismallissa Otakaaren alittaa kaksi leveää polkuyhteyttä, jotka yhdistivät keskeisen puistovyöhykkeen ja rannan urheilualueen toisiinsa. Vielä vuoden 1960 suunnitelmakartassa Otakaaren kanssa risteää lukuisia polkuja ja niiden kimppuja, mutta jo vuonna 1962 polut johtavat yksittäiselle alikulkukäytävälle. Vuoden 1968 suunnitelmassa alikulkuja oli kolme, mutta näistä vain yksi toteutettiin. (Böök & al. 2014)

Pysäköinti

Lukuisat selvitykset vuosikymmenten ajalta toteavat, että laajat maantasopysäköintialueet ja erityisesti rakennusten edusalueiden pysäköintialueet huonontavat Otaniemen kaupunkikuvaa. (Böök & al., 2014, Otaniemen maankäyttösuunnitelma, 1994, Otaniemen liikkumis- ja liikennereformi, 2010) Pysäköintipaikkojen tarpeen arvioiminen on haastavaa tämän hetken kulttuurimuutoksessa, missä yksityisautoilu vaikuttaa vähenevän erityisesti kaupunkilaisten nuorten keskuudessa, ja erityisesti Otaniemessä, missä myös julkisen liikenteen yhteydet ovat voimakkaassa muutoksessa. Alueen opiskelijavaltainen asutus vaikuttaa myös siihen, kuinka paljon pysäköinnistä ollaan valmiita maksamaan. Jos kampuksella asuvalla opiskelijalla on autolleen vain satunnaista käyttöä, kasvaa kynnys pysäköintipaikan vuokran maksamisesta entisestään. (Nuotio, 2016) Tarkastelualueella on tällä hetkellä n. 920 pysäköintipaikkaa, joista noin 130 on Otakaaren varrella tapahtuvaa kadunvarsi-pysäköintiä ja loput maantason pysäköintikenttiä. (Otaniemen liikkumis- ja liikennereformi)

Ajoneuvoliikenne ja maantasopysäköinti

- Autoliikenteen reitti
- Pysäköintialue maantasossa

1km

1:7000

Ilman keskitettyjen pysäköintilaitosten alueellista pysäköintisuunnitelmaa maantasopysäköinti on päässyt levittäytymään rakennusten pihoilta, yleisille alueille ja katualueille. (Otaniemen liikkumista ja liikennereformi) Otaniemen alueen pysäköinnistä johtuvaa kaupunkikuvallista ongelmaa on vuosikymmenten ajan useassa eri suunnitelmassa esitetty ratkaistavaksi useampikerroksisilla tai maanalaisilla pysäköintilaitoksilla. Jo Alvar Aallon vuoden 1968 kokonaissuunnitelmassa Otaniemeen esitettiin useita suuria useampitasoisia pysäköintilaitoksia vastaamaan tarpeeseen kaupunkikuvallisesti kestävämmällä tavalla. Alkuperäisissä suunnitelmissa maltillisemmin mitoitettut paikoitusalueet pyrittiin sopeuttamaan maisemaan mm. istutuksilla. (Böök & al., 2014) Myös vuonna 1994 valmistunut Otaniemen maankäyttösuunnitelma esitti ”pysäköintipaikkapulaa” ratkaistavaksi ensisijaisesti pysäköintilaitoksilla, jotka esimerkiksi Teekkarikylässä olisi sijoitettu maisemallisista syistä maan alle. Kampusalueen ytimeen pyrittiin osoittamaan pysäköintilaitos, josta 300 metrin kävelyetäisyydellä olisi ollut merkittävä osa kampusalueen ydinrakennuksista. (Otaniemen maankäyttösuunnitelma, 1994)

Myös Otarannan alueelle on esitetty eri kokoisia pysäköintilaitoksia sekä nykyisten pysäköintikenttien sijainneille, että nykyisten tennis- ja koripallokenttien alle. Vuonna 2012 tehdyn, SITOn (nykyisin Sitowise) ja ARK-house arkkitehtien Senaatille toteuttaman Otarannan ja Servinniemen kunnallisteknisen yleissuunnitelman luonnoksessa on esitetty myös mahdollisuutta, että koko yleisurheilukenttää voitaisiin korottaa, ja pysäköinti voitaisiin järjestää kentän alle.

Vuonna 2014 tehty Otaniemen pysäköintiohje linjasi aiemmin opiskelija-asuntojen autopaikkojen laskentaohjeeksi Servinniemen ja Otarannan alueille 1 ap/ 150 k-m². 2010 luvun viestinnässään ylioppilaskunta toivoi kuitenkin jopa vähemmän parkkipaikkainormia, perustuen kampuksella asuvan opiskelijan pieneen tarpeeseen omalle autolle, ja kasvavaan paineeseen löytää kampukselta mahdollisia paikkoja asunnoille. (Nuotio, 2016) Lopulta vuonna 2017 Espoon kaupunkisuunnittelulautakunta hyväksyi uuden, vähemmän, tällä hetkellä käytetyn laskentaohjeen Otaniemen opiskelija-asuntojen autopaikoille.

Nykyinen ohjeistus Otaniemen opiskelija-asuntojen pysäköintipaikkojen laskemiseen:

- Alue 1 (etäisyys Korkeakouluaukiolle noin 0-400 m): -1 ap / 600 k-m² Alueella voidaan selvittää ja toteuttaa yksittäisiä autottomia opiskelija-asuntoja, kun etäisyys Korkeakouluaukiolle on enintään noin 300 m.
- Alue 2 (etäisyys Korkeakouluaukiolle noin 400 m-700 m): - 1 ap / 500 k-m²
- Alue 3 (etäisyys Korkeakouluaukiolle yli 700 m): 1 ap / 400 k-m² Muuta yleistä ja tilapäistä pysäköintitarvetta varten on asemakaavassa lisäksi osoitettava asuntoalueelle yleisiä pysäköintialueita yksi autopaikka 1 000 k-m² kohti.

Ohjeistuksen perusteella koko Otarannan alue kuuluu alueeseen 2, lukuunottamatta Urdsgjallarintontille ja tätä vastapäätä Otakaaren sisäpuolelle esitettyjä opiskelija-asuntoja, jotka kuuluvat alueeseen 1.

Otaniemen pysäköintiohje vuodelta 2014 linjaa muista autopaikkojen laskentapaikkaohjeista seuraavasti:

- Keskeisten kampusalueiden opetus-, tutkimus- ja toimistotilat 1 ap/200 k-m²
- Muut kuin opiskelija-asunnot: 1 ap/80 k-m²
- Kampuksen ulkopuoliset liike- ja toimistorakennukset: 1 ap/50

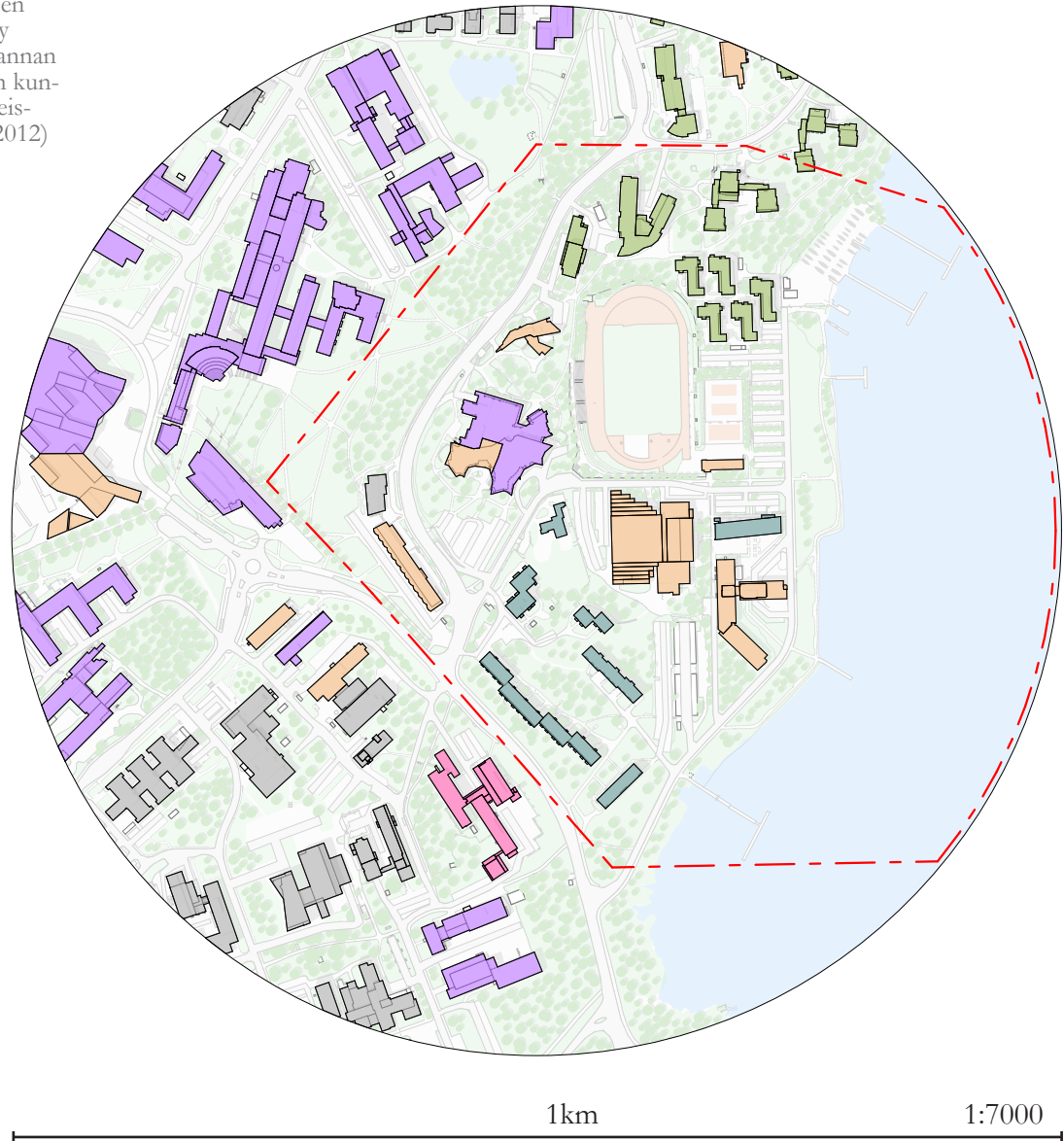

Ylioppilaskunta on käyttänyt kantaaottavaa kuvamateriaalia osana omaa viestintäänsä pysäköintipaikkainormeista. (Kuva: Säde Palmu, 2016)

3.5. Toiminnot

Otarannan merkittävimpiä nykyisiä toimintoja on seudullisesti merkittävä urheilupaikkakokonaisuus, joka koostuu yleisurheilukentästä ja ulkona sijaitsevista tennis- ja koripallo-kentistä, ja Otahallin urheiluhalli. Alueen ravintola- ja kahvilapalvelut sijoittuvat Dipoliin, Teknologföreningenin omistamaan opiskelijaravintolaan Urdsgjallarissa ja rannassa sijaitsevan hotellin kivijalkaan. Hotellin vieressä sijaitsee Aalto-yliopiston omistama tutkijahotelli Aalto Inn. Aalto-yliopisto peruskorjaa myös parhaillaan Otaniemen vanhaa ostoskeskusta, jonne on edelleen pyrkimys sijoittaa palveluita alueen asukkaille, opiskelijoille ja työntekijöille. (Ahlava, 2019) Tarkastelualueen ainoat yksityisomisteiset asunnot sijaitsevat Otakallion asuinalueella. Otakuja 2 kivijalassa on myös liiketiloja, joissa on toiminut mm. Parturi-kampaamo. Tarkastelualueen pohjoisosassa on runsaasti opiskelija-asuntoja ja kerhotiloja.

Keuyen liikenteen verkosto esitetty mukaillen Otarannan ja Servinniemen kunallisteknistä yleissuunnitelmaa (2012)

Toiminnot alueen rakennuksissa

	Yliopisto
	Koulu
	Opiskelija-asunnot
	Muut asunnot
	Palvelut
	Toimitila ja teollisuus

Tarkastelualueella sijaitsevat rakennukset omistaa ylioppilaskunta. Näissä rakennuksissa sijaitsee merkittävä osa Otaniemen opiskelijatoiminnassa käytettävistä kertavuokrattavista juhlatiloista. Ylioppilaskunnan verkkosivuilla luetelluista 23 Otaniemessä sijaitsevasta kertavuokrattavasta tilasta lähes kaikki sijaitsevat tarkastelualueella. Alueen ulkopuolelle sijoittuu ainoastaan Rantasauna, joka rajautuu tarkastelualueen ulkopuolelle vain juuri ja juuri. Lisäksi näissä rakennuksissa on lukuisia opiskelijatoimintaa tuottavien yhdistysten kerhotiloja. (AYY, 2020) Hyvällä syyllä voitaneen todeta, että tarkastelualueen pohjoisosa on Aalto-yliopiston opiskelijatoiminnan ja -kulttuurin ydinaluetta, mikä tulee ottaa huomioon sen ympäristön suunnittelussa.

Urdsgjallar-rakennus urheilukentän laidalla toimii tällä hetkellä Teknologföreningenin osakuntatalona, jossa järjestetään monipuolisesti opiskelijatoimintaa ja -tapahtumia. Rakennuksessa toimii myös osakunnan omistama suosittu opiskelijaravintola. Osakunta on kuitenkin suunnitellut uutta Opiskelijakeskus -rakennushanketta yhdessä ylioppilaskunnan ja KY-yhdistyksen kanssa, joka korvaisi nykyisen osakuntatalon ja ravintolan. Nykyiselle tontille osakunta on esittänyt rakennettavan opiskelija-asuntoja.

Otasatama on Otarannassa sijaitseva pienvenesatama, jossa toimintaansa järjestää Otaniemen Venekerho ry. Pursiseuran jäsenmäärä on yhdistyksen sivujen mukaan n. 200 jäsentä (päivitetty 2017), ja sen venerekisterissä on 9 purjevenettä ja 67 moottorivenettä. Alunperin yhdistys on ollut

suunnattu Otaniemessä asuville tai siellä työskenteleville, mutta on sittemmin avautunut myös alueen ulkopuolisille hakijoille. Satamassa on kaksi laituria, joissa on yhteensä 98 venepaikkaa. Satamaan kuuluvalla telakalla on noin 75 talvisäilytyspaikkaa. Otasatama ei nykyisellään ole varsinainen vierasvenesatama, joskin vuonna 2017 satamaan on koeluontoisesti varattu 3 kpl lyhytaikaisia vierasvenepaikkoja. Paikkoja ei kuitenkaan voi käyttää, ellei ole Otaniemen Venekerhon jäsen tai jäsenen vieraana. Satama-alue on aidattu ympäristöstään, ja siihen kuuluu kaksi pientä vajaa. Otaniemen Venekerho on visioinut satamaan sijoitettavaa kerhorakennusta pursiseuralle yhteistyössä Espoon Soutajat ry:n kanssa. Suunnitelmana olisi sijoittaa rakennukseen kerhotilan lisäksi tilaa vesiuurailukeskukselle ja kahvilalle. Rantapuistoon on esitetty myös mm. opiskelijoiden uutta rantasaunaa, jota varten on pyritty keräämään varoja. Saunasta yhden suunnitelman on tehnyt diplomityönään Olli Hanhiova, ja sitä esitellään enemmän alaluvussa 3.7

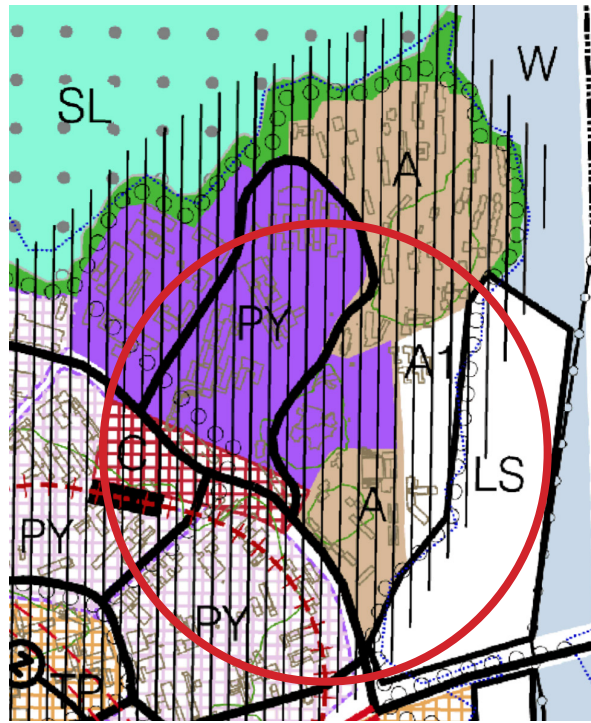
Tarkastelualueen ainoat päivittäistavarakaupat sijoittuvat nykyisin A Blociin Aalto-yliopiston metroaseman yhteyteen. Otaniemen päivittäistavarakaupan sijainnista ja mitoituksista vuonna 2017 tehdyssä selvityksessä arvioidaan, että alueen kasvu mahdollistaisi tulevaisuudessa joko yhden supermarketin (yht. 1 300 m²) ja 6 kpl valintamyymälöitä (yht. 1 800 m²) tai 2 kpl supermarketteja (yht. 2 600 m²) ja 2 kpl valintamyymälöitä (yht. 600 m²). Suotuisiksi sijainneiksi nykyisten ja selvityksen hetkellä tiedossa olleiden suunnitelmien mukaisten asuntojen kannalta oli listattu

- Maarinaukio
- Karhusaarentien-Otaniementien risteysalue
- Otaniemen metrokeskuksen alue
- Keilaniemen metrokeskus
- Teekkarikylän alue
- Kehä I:n kansi / Tapiola
- (Salminen, Koski & von Denffer 2017)

Alueen liikuntatoimintojen tulevaisuuteen vaikuttaa Espoon laajempi visio kaupungin liikuntatoimen kehittämisestä. Espoo Liikkuu 2030 visiotyössä esitetään tavoitteeksi, että Espooseen rakennettaisiin 4-5 uutta suurta, yli 1 100 m² liikuntahallia ja jopa 3 uutta uimahallia. (Espoon kaupunki, 2019) Otaniemen urheilupuistoa ei visiossa ole nimetty kehityskohteeksi, mutta rantaa-alueen kehittyessä ja asukasmäärän lisääntyessä sen merkitys kasvaa. Tapiolan alueen projektijohtaja Antti Mäkinen on kertonut mm. 25.3.2019 järjestetyssä asukastilaisuudessa, että Tapiolan uimahallin sijainnille oltaisiin suunnittelemassa uutta 50-metristä uima-allasta sisältävää uimahallia. Nykyinen, rakennushistoriallisesti arvokas, mutta käyttökelvottomassa kunnossa oleva uimahalli sisältää vain 25-metrisen altaan. Mäkisen mukaan hallin kunto on niin huono, ettei sen peruskorjaaminen olisi järkevää. Edellinen peruskorjaus valmistui vuonna 2005 ja jo vuonna 2015 hallissa huomattiin lukuisia ongelmia. Mäkisen mukaan nykyinen halli oltaisiin purkamassa, ja sen tilalle rakennettavasta uimahallista järjestettäisiin arkkitehtuurikilpailu. Uusi halli sisältäisi 50-metrisen altaan. Lopullisia päätöksiä asiasta ei kuitenkaan ole vielä tehty. (Tapiolan kilta, 2019)

3.6. Kaavoitus

Espoon yleiskaavassa vuodelta 2008 Otarannan rantakaistale on suurelta osin määritelty satama-alueeksi. Otakallion asuinalue, Otahalli mukaan lukien on merkitty asuinkäyttöön. Otarannan opiskelija-asuntoalue on saanut merkinnän kaupunkimaisesta asuinalueesta, jossa on pääasiallisesti asuinkerrostaloja, joiden pohjakerroksissa voi olla työ- ja liiketiloja. Vanha Teekkarikylä pysyy edelleen asuinalueena, ja sitä kiertävä rantaviiva on merkitty virkistysalueeksi, jonka virkistysyhteys kulkee myös satama-alueen rantaviivaa pitkin. Alvar Aallon puisto, Martti Levónin puisto, Dipoli, TF ja urheilukenttä on merkitty julkisten palvelujen ja hallinnon alueeksi. Palvelujen tarvitsemien tilojen sijoittamisesta ohjeistetaan, että ne tulisi sijoittaa tukemaan toisiaan ja tilojen yhteis- ja vuorottaiskäyttö olisi mahdollista. Alueelle voi myös sijoittaa palveluasuntoja. Tarkastelualueella kaistale Ydinkampuksesta Otaniementien ja Otakaaren risteykseen asti on määritelty keskustatoimintojen ja lähipalveluiden alueeksi. Koko Otaniemi on yleiskaavassa määritelty kaupunkikuvallisesti arvokkaaksi alueeksi, jonka rakennus- ja kulttuurihistoriallisia arvoja sekä kaupunkikuvaa on suojeltava. Tämä suojelumerkintä ei kuitenkaan koske yksittäisiä rakennuksia, vaan pikemminkin alueen ominaispiirteitä. (Espoon yleiskaava, 2010)

(Ote Espoon ajantasaisesta yleiskaavasta, 2020. Punaisella ympyröity alue on diplomityön tarkastelualue.)

Otarannan alueen nykyinen asemakaava perustuu suurimmalta osin Alvar Aallon 1949 voittoisalle kilpailuehdotukselle, jonka pohjalta hahmottui nykyinen Teekkarikylä, Ylioppilastalon (Dipoli) sijainti, Urheilukenttä ja Urheiluhalli pysäköintialueineen, sekä Otakallion asuinrakennusten paikat. Jatkovalmistelun kautta 60-luvulle tultaessa suunnitelmaa täydensivät TF:n Urdsgjallarinn paikka, sekä rannan hotellirakennus. (Böök & al., 2014) Otaniemi sai virallisen, Alvar Aallon toimiston valmisteleman asemakaavan vasta 70-luvulla. Otarannan asemakaavassa uudempiä lisäyksiä ovat vuonna 2005 rakennetut Otarannan opiskelija-asuinkerrostalot, 2012 avattu Aalto Inn -tutkijahotelli, rantapuiston, Otahallin, Otakallion, TF:n, [suunnittelualueelle kuuluvan] Otakaaren, ja Luolamiehentien osalta voimassa oleva asemakaava on alkuperäinen vuodelta 1978. Samoin Teekkarikylän asemakaava on alkuperäinen ja vuodelta 1981. Hotellin ja Aalto Innin osalta kyseessä on muutos vuodelta 2004, sisältäen hotellin toteutumattoman laajennuksen. Otahallin länsipuolen pysäköintialue on myös kaavamuutos vuodelta 2004. Dipolin tontin kaava on muutettu 2015 suojelemaan rakennuksen. Urheilukentän kaava on muutos vuodelta 2003 Otarannan opiskelija-asuntojen rakentamisen yhteydestä. Otakaari 20:n, Jämeräntaival 1:n ja Otarannan opiskelija-asuntojen asemakaavoja muutettiin vuonna 2018, kun opiskelija-asuntojen pysäköintipaikkojen mitoitusta tarkistettiin.

Ajantasa-asemakaavassa suuri osa ranta-alueesta on merkitty pysäköintialueeksi, joskaan Otaranta-tien itäpuolinen suurehko pysäköintikenttä ei

Espoon kaupungin karttapalvelussa on ilmoitettu, että Otarannan, Kivimiehen ja Servinniemen alueille, sekä Martti Levónin puiston ympäristöön ja Otakaaren varteen ollaan valmistelemassa uusia asemakaavoja. Tämän työn tarkastelualueesta jää näiden valmisteltavien kaavojen ulkopuolelle Otakallion, Otahallin, Dipolin, TF:n ja Dipolin tontin ja ydinkampuksen väliset alueet.

3.7. Muut suunnitelmat alueelle

Tässä luvussa on esitelty ensin suunnittelualueelle tehtyjä osin tai täysin toteutumatta jääneitä suunnitelmia ja arvioidaan niiden onnistumisia, haasteita ja motiiveja. Sen lisäksi luvussa on esitelty tarkastelualueelle tehtyjä suunnitelmia, joiden toteutuminen jossain muodossa on arvioitu todennäköiseksi.

Otaniemen maankäyttösuunnitelma 1994

Otaniemen maankäyttösuunnitelma on ensimmäinen, ja varsin kokonaisvaltainen yritys alueen kokonaisvaltaiseen suunnitteluun parinkymmentä vuotta jatkuneen hankekohtaisen suunnittelujanjakson jälkeen. Potentiaalisiksi paikoiksi merkittävämmälle uudisrakentamiselle suositeltiin Kivimiestä, Otarantaa, Maarinrantaa ja Maaria. Otarannan aluetta todettiin suunnitelmassa käsitellyn erityisesti Dipolin arkkitehtuurin ehdoilla.

Maankäyttösuunnitelma kiinnitti huomiota huonoihin yhteyksiin ja pysäköintipaikkojen korostuneeseen rooliin. Dipolin pihan poikki esitettiin uutta suurempaa yhteyttä ostoskeskuksen portailta, ja pysäköintialueita esitettiin muokattavaksi siten, että autot olisivat vähemmän näkyvässä roolissa. Myös kevyen liikenteen reittiä kävelykampukselta Dipolin pohjoisovelle oli kehitetty. Dipolin saapumisnäkyvä parkkipaikan takaa Otanimentien suunnasta määriteltiin epäonnistuneeksi, ja koko risteysalue epäviihtyisäksi ja huonosti jäsentyneeksi. Pysäköintialue oli muotoiltu uudelleen siten, että autojen rooli pienenisi, ja jalankulkijoille muodostuisi uusi puuistutusten reunustama reitti risteyksestä rakennukselle. Urheilukentän katsomon alle esitettiin suurehkoa (800m²) näyttely- ja liikuntatilaa, josta olisi kuluyhteys Dipolin kellarikerrokseen.

Alueelle ehdotettiin myös hotellin laajennusta ja tutkija-asuntolaa hieman eri muodossa, kuin toteutunut Aalto Inn. Otakallion asuinalueutta esitettiin laajennettavaksi parilla rakennuksella, jois-

ta toinen tulisi merenrantaan jatkamaan alueen merellistä julkisivua. Rantapuisto ja rantaviiva on muotoiltu osin uusiksi, pienvenesatama keskitetty kahteen eri paikkaan, ja Luolamiehentien päähän on luotu ranta-aukio, jota kruunaa edustava satama-allas, josta puiston käyttäjät pääsevät veden äärelle. Otarannan opiskelija-asuntoja ei suunnitelmassa ole osattu ennakoida, vaan niiden tilalla on pysäköintialue, jolle järjestetty ajoyhteys Teekkarikylästä. Suunnitelma mainitsee alueen myös mahdolliseksi paikaksi korttelikoululle. (Otaniemen maankäyttösuunnitelma, 1994)

Joitain osia maankäyttösuunnitelmasta voi tänä päivänä nähdä toteutuneen. Nykyisen Maarintien varteen nousseet T-talo, Maarintie 8 (TUAS-talo) ja Open Innovation House sekä Kehä I:n varteen sijoittuva Technopoliksen jatke ovat toteutuneet hyvin suunnitellun kaltaisesti. Teekkarikylään visioitu uusi ylioppilaskuntatalo on jäänyt toteutumatta, mutta sen paikalle on noussut opiskelija-asuntoja 2000- ja 2010-luvuilla. Otarannan suunnitelmista voi katsoa toteutuneen Aalto Inn-tutkijahotellin, mutta puistoalueen kehitystyöt ovat jääneet toteutumatta. Rantapuiston parantamiseen ei maankäyttösuunnitelmassa liity juuri uutta asuinrakennuspotentiaalia, mikä voisi toimia kannustimena ulkotilojen kehittämiseen.

Otaniemen
maankäyttösuun-
nitelma, 1994.

Arkkitehtuurikilpailu Otaniem- men etelä- ja itäosasta (2007)

Senaatti-kiinteistöjen ja Espoon kaupungin yhdessä järjestämään arkkitehtuurikilpailuun oli kutsuttu viisi arkkitehtitoimistoa: ARK-house Arkkitechdit, Arkkitechdit Sarlin+Sopanen, Arkkitechdit A-konsultit, Arkkitechdit NRT ja Arkkitechdit työhuone Artto Palo Rossi Tikka. Kilpailun tavoitteina oli mm. Otaniemen merkijulkisivun kehittäminen ja nykyisen rakennuskannan täydentäminen. Kaikissa ehdotuksissa oli otettu kantaa rantapuiston maantasopysäköinti-alueiden kehittämismahdollisuuksiin asuntorakentamisalueena, minkä oli todettu kilpailun arvostelupöytäkirjassa edellyttävän joko maanpäällistä tai maanalaista pysäköintilaitosta. Missään ehdotuksessa urheilupuiston ympäristöön ei oltu esitetty kovin suuria muutoksia, mikä voi liittyä siihen, että itse kenttä ja liittyminen kampusalueeseen oli rajattu kilpailussa suunnittelualueen ulkopuolelle. Kaikissa töissä alueelle oli esitetty joko tekosaaria, tai rantaviivan muokkaamista maatäytöillä. Rakentamisen pääpaino osui töissä yleisesti niemen eteläosiin, ja tekosaarille.

Kilpailulautakunta ei ratkaisussaan katsonut yhdenkään työn sellaisenaan onnistuneen ratkaisemaan tehtävää niin suvereenisti, että se voitaisiin valita jatkokehittelyn ja asemakaavoituksen pohjaksi. Ensimmäiselle sijalle valittiin Arkkitechdit NRT Oy:n työ ”Duaali”, joka painotti erityisesti raskasta rakentamista Kivimiehen rantaan, ja toiselle sijalle ARK-house arkkitehtien ehdotus ”Hauen laulu”, jossa oli sijoitettu asuinrakennuksia urheilukentän pysäköintipaikkojen pai-

Kilpailuehdotus Duaali, Arkkitechdit NRT Oy

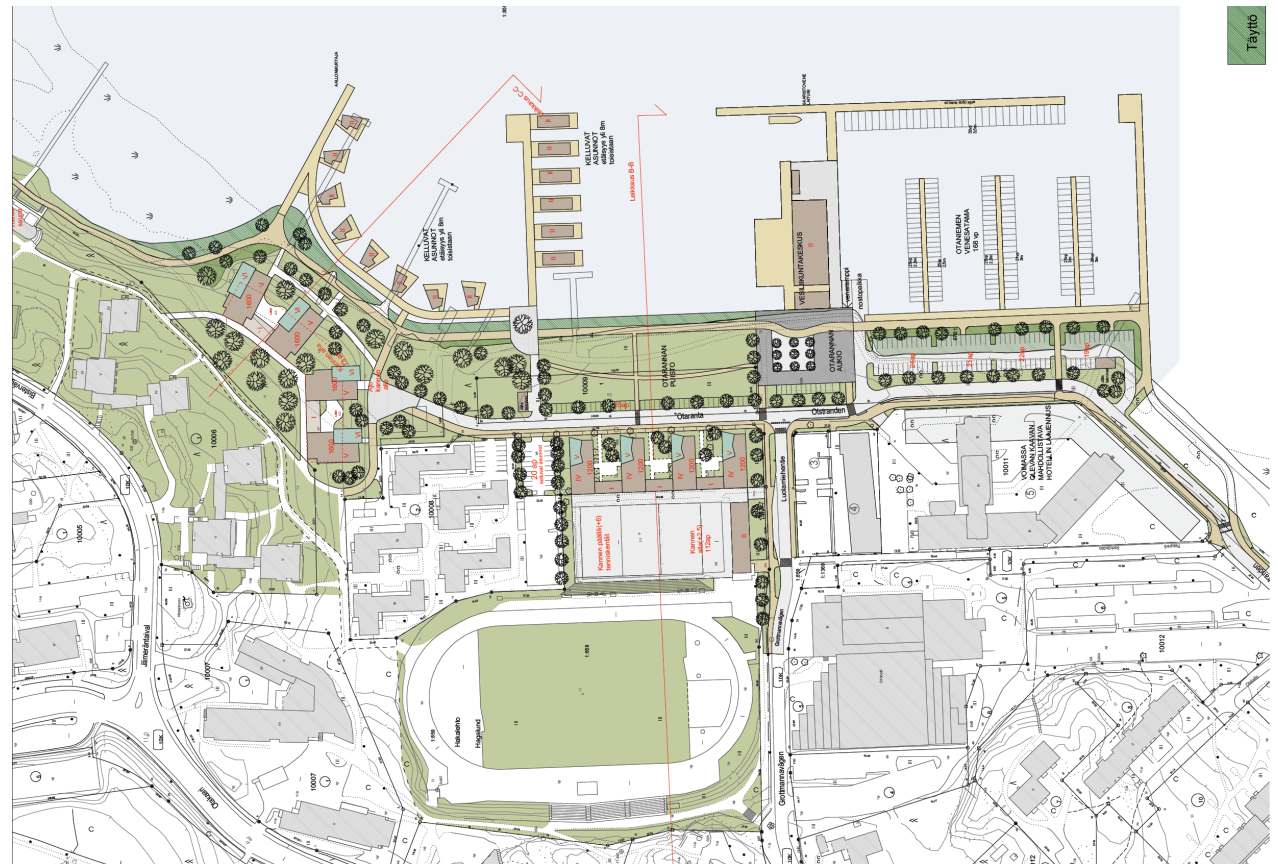

Kilpailuehdotus Hauen laulu,
ARK-house arkkitechdit Oy

kalle. Lautakunta esitti, että alueen pohjoisosan jatkosuunnittelua tehdään “Hauen laulun” ja eteläosan jatkosuunnittelua “Duaalin” pohjalta. “Hauen laulussa” esitetyt neljä asuintornia urheilukentän itäpuolelle ovatkin näkyneet myös Otarantaan valmistellun asemakaavan pohjana olleessa viitesuunnitelmassa.

Tätä työtä tehdessä käydyissä keskustelussa sekä maanomistajien Senaatin ja Aalto-yliopiston edustajien ja Espoon kaupungin kaavoittajien kanssa ilmeni, että tämän suunnitelman pohjalta ei kuitenkaan olla enää aktiivisesti etenemässä alueen kaavoituksessa. Suunnitelmassa osoittautui hankalaksi mm. säilyttää Dipolin ja rannan välinen näkymälinja ja nykyisen venesataman vierestä kulkeva liito-oravien reitti. Kelluvien asuntojen toteuttamista ei myöskään enää nähdä realistisena vaihtoehtona paikalle. (Sihvonen, Siivola & Sikiö, Ahlava, Talvitie, haastattelut 2019) Näin ollen ranta-alueelle jäisi suunnitelman puitteissa varsin vähän uutta asuinrakentamista, mikä heikentää alueen kehittämisen kannattavuutta maanomistajan näkökulmasta.

ARK-house arkkitehtien vuonna 2012 tekemä viitesuunnitelma asemakaavoituksen tueksi Espoon kaupungin sivuilta.

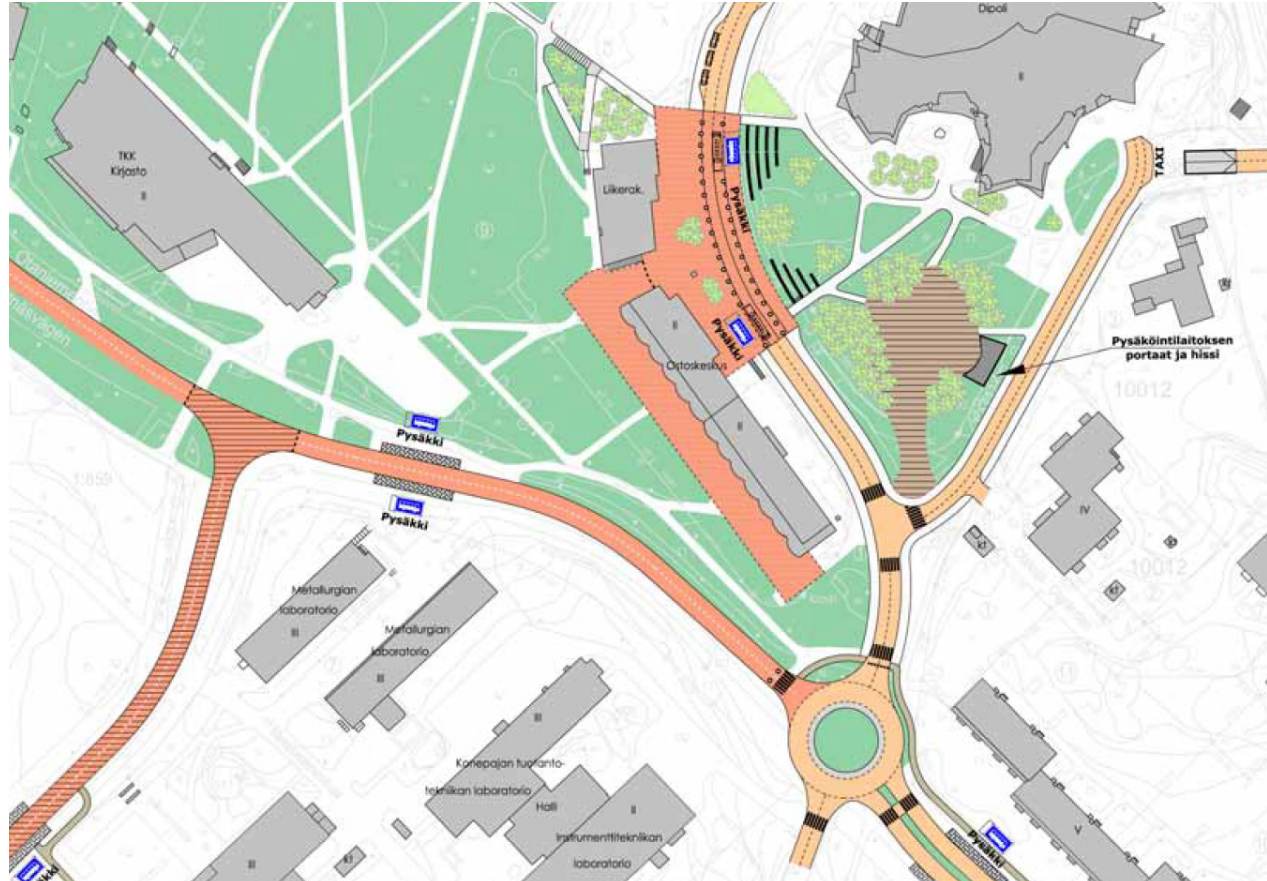

Täyhti

Otaniemen liikkumis- ja liikennereformi 2010

Dipolin ja entisen TKK:n päärakennuksen välisiä heikkoja yhteyksiä, ja Dipolin edustan ja Otaniemen saapumisnäköyksen kaupunkikuvallisesti surkeaa tilaa on koitettu ratkaista myös Otaniemen liikkumis- ja liikennereformissa. Suunnitelmassa Dipolin ja Vanhan Ostoskeskuksen pysäköinti on ratkaistu kokonaan kallioluolaan Dipolin alle, ja nykyiset pysäköintialueet on muutettu oleskeluaukioiksi. Tämän suunnitelman toimivuutta nykytilassa heikentää rajusti se, että Dipolin peruskorjauksen yhteydessä sen alaiseen maaperään on sijoitettu rakennuksen maalämpökaivot. Ylipäänsä liikkumis- ja liikennereformin visio oli, että merkittävä osa ulkoalueiden autopaikoista korvataan pysäköintilaitoksilla.

Lisäksi entiseltä TKK:n päärakennukselta kulkevaa reittiä on esitetty jatkettavaksi suurempaan kohti Dipolia Otakaarta reunustavan rinteen lävitse, ja Otakaaren pengerryksen loiventamista siten, että kulku Amfilta Dipolille onnistuisi nykyistä suuremmin.

Otakaaren opiskeli- ja-asunnot (2017-2019)

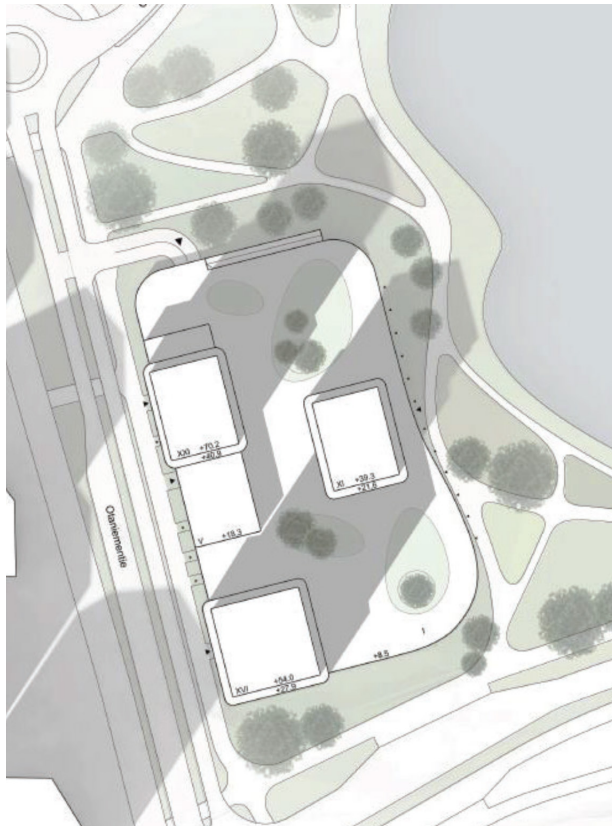
Otakaaren sisäkaarteeseen on suunniteltu vireillä olevassa asemakaavaluonnoksessa neljää Otakaaren katutilaa rajaavaa rakennusmassaa, jotka tulisivat pääasiassa opiskelija-asumiseen ja laajentaisivat nykyistä opiskelijakylää noin 600 uudella asunnolla. Rakennusmassojen väleistä on pyritty tuomaan uusia poikittaisia kulkuyhteyksiä kävelykampuksen ja Teekkarikylän välille. Asemakaavoituksen tukena olevan viitesuunnitelman on tehnyt A-konsultit. Rakennusmassat sijoittuvat Martti Levónin puistoa rajaavaa rinnemetsään, joka on ollut Alvar Aallon alkuperäisen maankäyttösuunnitelman tärkeimpiä maisema-aiheita. Puistoa on kuitenkin jätetty jonkin verran rakennusten edustalle.

Rinnettä pitkin puistoon porrastuvat rakennukset olisivat punatiilisiä ja jäsentelyltään Teekkarikylän henkeen sopivia. Suurin rakennus sijoittuu paikalle, jossa on nykyisin laaja pysäköintikenttä. Rakennusten pysäköinti on suunniteltu järjestettävän suurimmilta osin tämän rakennuksen kellarikerroksessa. Suurimman rakennuksen kivijalkaan on myös viitesuunnitelmassa sijoitettu noin 400 m² päivittäistavarakauppa, ja viereiseen rakennukseen pienempi, noin 70 m² liiketila. Selvitys Otaniemen päivittäistavarakaupan sijainnista ja mitoituksista nostaakin Teekkarikylän esille mahdollisena paikana uudelle, jopa 600 m² myymälälle. (Salminen, Koski & von Denffer 2017)

Kivimies

Kivimiehen alueelle ollaan tekemässä uutta asema-kaavaa, jonka tavoitteena on mahdollistaa erittäin runsas asuinrakentaminen nykyisin teollisuus- ja toimistovaltaiselle alueelle. Anttinen Oiva Arkkitehtien maanomistaja Senaatille vuonna 2017 piirtämässä viitesuunnitelmassa on tämän työn tarkastelualueelle rantaan hahmoteltu erittäin korkeita, 11–21-kerroksisia asuinrakennuksia, joiden kannelle nostettu yhteispiha kätkee alleen asukaspysäköinnin tilantarpeen.

Otaniementien länsipuoleista, Aalto-yliopiston omistamaa korttelia on sen sijaan suunnitellut Arkkitehtitoimisto AJAK, jonka vuonna 2017 tekemässä viitesuunnitelmassa kortteliin esitään 6–16 -kerroksisia asuinpistetaloja, jotka yhdistyisivät matalampiin kansirakennuksiin rajaten ikäänkuin neljä erillistä korttelia näiden välisestä kulkualueesta. Kerrosalaa korttelissa olisi viitesuunnitelman mukaan n. 54 800 m². Myös tässä korttelissa asukaspysäköinti sijoittuisi pihakannen alle.

A-konsultit ovat puolestaan olleet suunnittele-
massa vuonna 2016 Karhusaarentien varteen
20-kerroksista asuin- ja liikerakennusta, jossa py-
säköinti on ratkaistu kahden asuintornin välisen
kannen alle jopa viisikerroksisena. Otaniementien
ja Karhusaarentien risteyksen puolelle on raken-
nukseen kaavailtu suurikokoista liiketilaa. Suunni-
telma rajautuu juuri tarkastelualueen ulkopuolelle,
mutta se on esitelty tässä osana Kivimiehen ko-
konaisuutta, sillä se liittyy elimellisesti viereisiin
AJAKin ja Anttinen Oiva Arkkitehtien suunnitel-
miin.

Kivimiehen alueelta esitelty suunnitelmat kyt-
keytyvät Huttunen-Lipastin Geologian tutki-
muskeskuksen tontille tekemiä suunnitelmia
lukuunottamatta erittäin raskaan rakentamisen
kautta henkisesti enemmän Karhusaarentien ete-
läpuolelle Keilaniemen alueeseen, kuin matala-
piirteiseen Otaniemeen. Toisaalta toteutuessaan
hankkeet pystyisivät tuomaan uusien asukkaiden
myötä huomattavasti uutta elinvoimaa Otaniemen
alueelle. Karhusaarentien puoleinen kauppa pal-
velisi toteutuessaan erityisesti Kivimiehen alueel-
le muuttavia asukkaita, ja mukailee Otaniemen
päivittäistavarakaupan sijainnista ja mitoituksista
vuonna 2017 tehtyä selvitystä. (Salminen, Koski
& von Denffer 2017) Kaikissa suunnitelmissa py-
ritään pysäköinti järjestämään asuinrakennusten
alle suuriin pysäköintilaitoksiin. Suunnitelman si-
joittuvat osittain liito-oravien ja lepakoiden kan-
nalta tärkeille alueille, jotka tulisivat suunnitelmien
toteutuessa kaventumaan merkittävästi. Suun-
nitelmien perustiedot saatu Espoon kaupungin
koonnista Kivimiehen kaavoituksen tueksi (Es-
poo, 2019c)

Mountain Man -arkkitehtuurikilpailu 2017

Aalto-yliopiston ja Senaatti-kiinteistöjen yhdessä järjestämä arkkitehtuurikilpailu pyrki tutkimaan uusia mahdollisuuksia uuden metroaseman vieriselle Vuorimiehen korttelille. Tavoitteena oli kehittää keskeistä aluetta tiiviimmäksi ja aktiivisemmaksi alueeksi ottaen huomioon rakennushistoriallisesti arvokkaan sijainnin. Toimintoina alueelle tuli sijoittaa VTT:lle kaavailtu Bionova-tutkimuskeskus, AYY:n, KY:n ja TF:n ideoima uusi opiskelijakeskus ja uusia asuntoja.

Kilpailun voittajaksi valikoitui Anttinen Oiva Arkkitehtien ehdotus Nexus, jota hallitsee vuorimiehintien varteen sijoittuvat ja 1-2 kerroksiselle vapaamuotoiselle jalustalle nousevat suorakulmaiset rakennusmassat. Harald Herlin -oppimiskeskuksen vastapäiselle tontille sijoittuva rakennus on varattu Opiskelijakeskukselle, pisin Vuorimiehen varteen sijoittuva rakennus Bionovalle, ja näiden väliin jäävät rakennukset opiskelija-asunnoille. Tontin länsilaidalle oli ideoitu runsaampaa asuinrakentamista. Korttelin pysäköinti oli kilpailuehdotuksessa ratkaistu asuinalueen ja Bionovan välimaastoon keskeiselle paikalle sijoittuvaan kolmikerroksiseen pysäköintilaitokseen, joka jää diplomityön tarkastelualueen ulkopuolelle. (Mountain Man - arvostelupöytäkirja, 2017)

Otaniemen kokokuva (2017-2019)

A-konsulttien työstämässä Otaniemen kokokuvassa on koottu kokonaiskuva myös muista tässä luvussa esitetyistä suunnitelmista Aalto-yliopiston ja Senaatti-kiinteistöjen toimeksiannosta. Esimerkiksi Kivimiehen suunnitelmat ovat pääpiirteittäin samat, kuin Kivimies-alaluvussa esitelty. Urheilukentän itäpuolella suunnitelma pohjaa vuoden 2007 arkkitehtuurikilpailun toiselle sijalle päässeeseen ehdotukseen “Hauen laulu”, missä nykyiset tenniskentät on nostettu kannen päälle, jonka alle on sijoitettu pysäköinti. Nykyisten pysäköintipaikkojen tilalla on neljä asuintornia, joista avautuu merinäköala. Myös kilpailuehdotuksen esitys rakennuksista nykyisen venesataman paikalle on yhä mukana, mutta muotokieli on muuttunut suoraviivaisemmaksi. Hotellin laajennus on suunnitelmassa mukana nykyisen asemakaavan mukaisesti, mutta hotellin edustalle esitetään yhdistettyä pienvenesatamaa ja vesiurheilukeskusta, jonka pohjois- ja eteläpäässä olisi uudisrakennukset, joista eteläpuolinen olisi korkeahko tornimainen rakennus.

Kokokuvassa Otakaaren varteen on esitetty tässä luvussa esiteltyjä Otakaaren opiskelija-asuntorakennuksia. Teknologiföreningenin tontilla nykyinen rakennus on säästetty, mutta sen pohjois- ja eteläpuolelle on sijoitettu tilaa rajaavat asuinra-

kennukset. Tätä lukuunottamatta Dipolin ympäristöön ei reitteineen ole otettu kokokuvassa mitään kantaa, ja esimerkiksi reitti ydinkampuksen ja Rantapuiston välillä säilyy varsin pysäköintipaikkavaltaisena. Ostoskeskuksen eteläpuolelle, nykyisen nakkikioskin paikalle on sijoitettu matala orgaanisen muotoinen paviljonkimainen rakennusmassa. (A-konsultit, 2019b)

SLA: City of Growth ja Green Campus Heart (2018)

Kansainvälisestäkin menestystä nauttaneen SLA-arkkitehtitoimiston Yliopistolle tekemät suunnitelmat City of Growth ja Green Campus Heart tutkivat kampuksen ulkoalueita, viheryhteysä ja reitistöä. Erityisesti Green Campus Heart paneutuu tämän diplomityön suunnittelualueella olevan reitistön ja pysäköintipaikkavoittoisen kaupunkikuvan problematiikkaan ja alueen runsaan täydennysrakentamisen, maiseman ja rakennushistoriallisen perinnön yhteensovittamiseen. Moniosaisessa esitetään mm. Pysäköintipaikkojen järjestämistä joko kansirakenteiden alla, tai hajautetusti ja maisemoiden, jolloin ne eivät katkaise vihreän kampuksen kokemusta. Konseptissa korostetaan luonnonmukaisten tilojen hyötyjä mm. alueen käyttäjien terveyshyötyjen ja biodiversiteetin näkökulmasta, minkä edistämiseksi esitetään, että biotooppien monimuotoisuudesta ja niiden

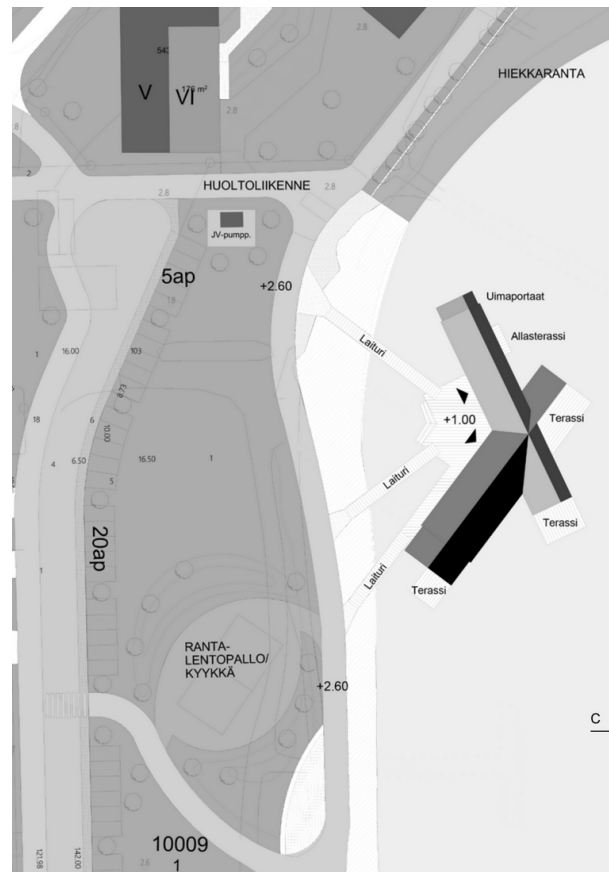
liittymisestä toisiinsa pidetään kiinni aluetta rakennettaessa. Suunnitelmassa alueen urbaani selkäranka levittäytyy metroaseman sisäänkäynneltä Otakaaren, Maarintien ja Otaniementien suuntiin. Nykyisiä luonnontilaisia alueita vahvistetaan, ja näiden lisäksi urbaanimpaa keskustaa kiertää monitoiminnallisia ulkotiloja kokoava "Otaniemi Loop". (SLA, 2018a)

City of Growth -suunnitelmaa tarkentava Green Campus Heart -suunnitelmassa pysäköintiä ydinalueilla on vähennetty hieman nykyisestä, ja pysäköinti on pyritty istutuksiin ja vettä läpäiseviin pinnoin toteuttamaan kaupunkikuvallisesti miellyttävämmän, ja hulevedet paremmin huomioiden. Työssä on Otaniemen maankäyttösuunnitelman (1994) tavoin esitetty suurempaa ja nykyistä elä-

myksellisempää reittiä vanhan ostoskeskuksen portailta Dipolille. SLA:n ehdotuksessa portaitko on laajennettu kattamaan kahden rakennusmassan välisen tilan kokonaisuudessaan, peittäen nykyisen lastauslaiturin sisäänkäynnin. Muutenkin työssä Ostoskeskuksen edusta on kokenut nykyisestä avoimesta asfalttikentästä muodonmuutoksen eri muotoisten viherkaistaleiden rajaamiksi kaupunkiaukioiksi. Hulevesien hallinta Alvar Aallon puistossa jatkuvalla sadevesiaiheella nousee uudeksi teemaksi, joka leviää myös ostoskeskuksen edustalle. Työssä on myös pyritty mahdollisimman monipuoliseen kaupunkiluontoon ja nykyistä runsaampiin istutuksiin alueen perinteisten nurmikenttien sijasta. (SLA, 2018b)

Green Campus Heart onnistuu hienolla tavalla lisäämään biodiversiteettiä alueelle, jota nykyisin hallitsevat nurmi- ja asfalttikentät. Suunnitelma onnistuu myös parantamaan jalankulkijareittien käytettävyyttä ja kokemuksellisuutta. Runsaat ja monipuoliset istutukset lisäävät varmasti vanhan ostoskeskuksen ja Harald Herlin -oppimiskeskuksen edustojen kaupunkikuvaa ja miellyttävyyttä, mutta niiden korkeuden tulee olla maltillinen, jotta Otaniemen saapumisnäkyä pysyy avoimena.

Telmi&Kelmi -sauna

Olli Hanhirovan diplomityössä vuodelta 2017 on Rantapuistoon esitetty opiskelijakäyttöön tulevaa sauna- ja juhlatilaa. Vapaaehtoistoimin edistettyyn hankkeeseen kerättiin rahoitusta lahjoitusten kautta. Tällä hetkellä hanketta ei tiedettävästi edistetä aktiivisesti, mikä saattaa liittyä suurten opiskelijatoimijoiden AYY:n, TF:n ja KY:n suunnitelmiin uudesta yhteisestä Opiskelijakeskuksesta. Vapaaehtoisvoimin edistettäviä ja varainkeruuta vaativia hankkeita voi olla haastava edistää samanaikaisesti.

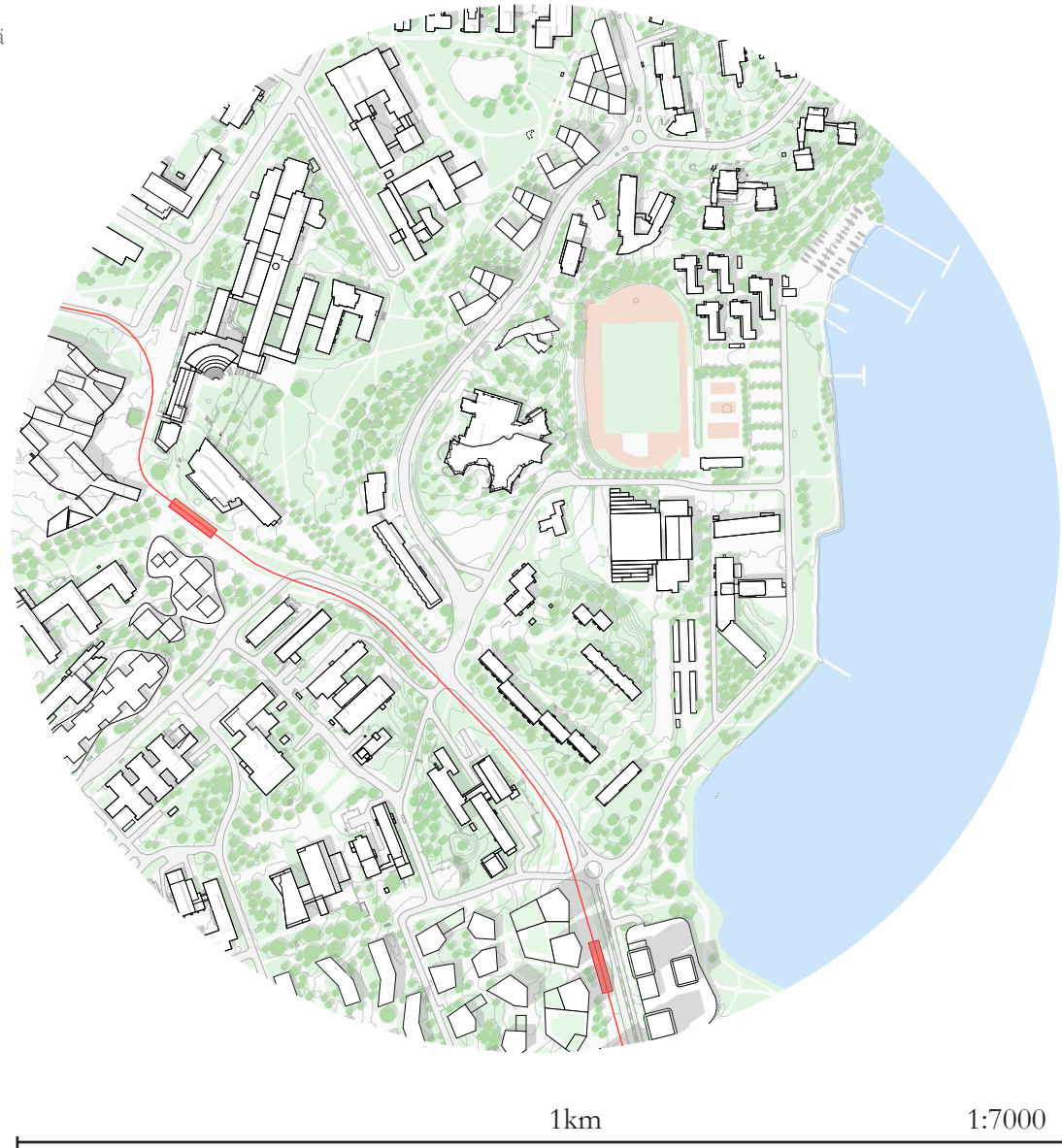
Telmi&Kelmi sijoittuu Rantapuiston pohjoisosaan Otarannan opiskelija-asuntojen ja Teekkarikylän yhteyteen. Suunnitelmassa on esitetty saunan pohjoispuolelle hiekkarantaa. Erilaisten maalle sijoitettujen vaihtoehtojen tutkimisen jälkeen lopullisessa suunnitelmassa esitettiin paikalle kelluvaa rakennusta, jolloin rantaviiva on mahdollista pitää läpikäveltävänä yksityisemmistä ja rauhoitetuista saunaterasseista huolimatta. (Hanhirova, 2017) Kelluva ratkaisu saattaa vaikeuttaa hankkeen taloudellista yhtälöä ainakin mahdolli-

Yhteenvetoa alueelle tehtyistä suunnitelmista

Suunnitelmissa korostuu alueen tiivistyminen ja pyrkimys luoda viihtyisämpää, vähemmän liikenteen ja pysäköinnin hallitsemaa kaupunkitilaa. Kivimieheen, Vuorimieheen kortteliin ja Otakaaren varteen sijoittuvat suunnitelmat lisäävät alueen monipuolisuutta ja asukasmäärää, ja niiden toteutuminen on todennäköistä. Tästä syystä ne on otettu mukaan suunnittelualueen ympäristön oletukseksi tulevasta kehityksestä. Otakaaren varteen suunniteltuja asuinrakennuksia on suunnitelmaosiossa kuitenkin muokattu Otakaaren uuteen linjaukseen paremmin sopivaksi. Rakennusten koko ja luonne pysyvät kuitenkin samoina, joten ne eivät esimerkiksi kuulu osaksi laskelmia suunnitelman kerrosaloista.

SLA:n suunnitelmista suunnitelmaan on adoptoitu Green Campus Heartissa ideoitu Otaniemen vanhan ostoskeskuksen edustan pysäköintialueen elävöittäminen. Kaupallisen toiminnan poistuttua rakennuksista, ei laajalle pysäköintialueelle ole enää entisenlaista tarvetta, mikä mahdollistaa tämän tärkeän Otaniemen saapumisnäköymän elävöittämisen uusilla toiminnoilla ja parannetulla viherympäristöllä. SLA:n suunnitelmasta työhön ei kuitenkaan ole otettu vanhan ostoskeskuksen välisiä leveitä portaita ja rakennusten itäpuolen osuutta, sillä suunnitelman konseptissa esitetty Otakaaren linjauksen siirto muuttaa lähtötilannetta SLA:n suunnitelmasta. SLA:n suunnitelmaa mukailleen on myös järjestetty Harald Herlin -oppimiskeskuksen edustan pysäköintialue ja sen läpi kulkevat reitit.

Tulevaisuuskuva Otaniemestä Raidejokerin ja uusien suunnitelmien kanssa

Rannalle ideoitu Telmi&Kelmi sauna on säilynyt suunnitelmassa ideatasolla, mutta suunnitelmassa esitetyn voimakkaan kehittymisen vuoksi sauna on eri muotoinen ja sijaitsee eri kohdassa, kuin alkuperäisessä suunnitelmassa. Ajatuksen tasolla rantapuistoon tehdyistä suunnitelmista on myös säilytetty pienvenesatama, vesiurheilukeskus ja keskitetyt pysäköintiratkaisut. Muuten tässä luvussa esitetyt suunnitelmat eivät ole siirtyneet sellaisenaan suunnitelmaosioon, ja niiden rooli on taustoittava ja alueen kehittämisestä käytyä keskustelua avaava.

Kuva Kivimiehenrannan uusista rakennuksista: Anttinen OivaArkkitehdit Oy, 2017

4. SUUNNITELMA

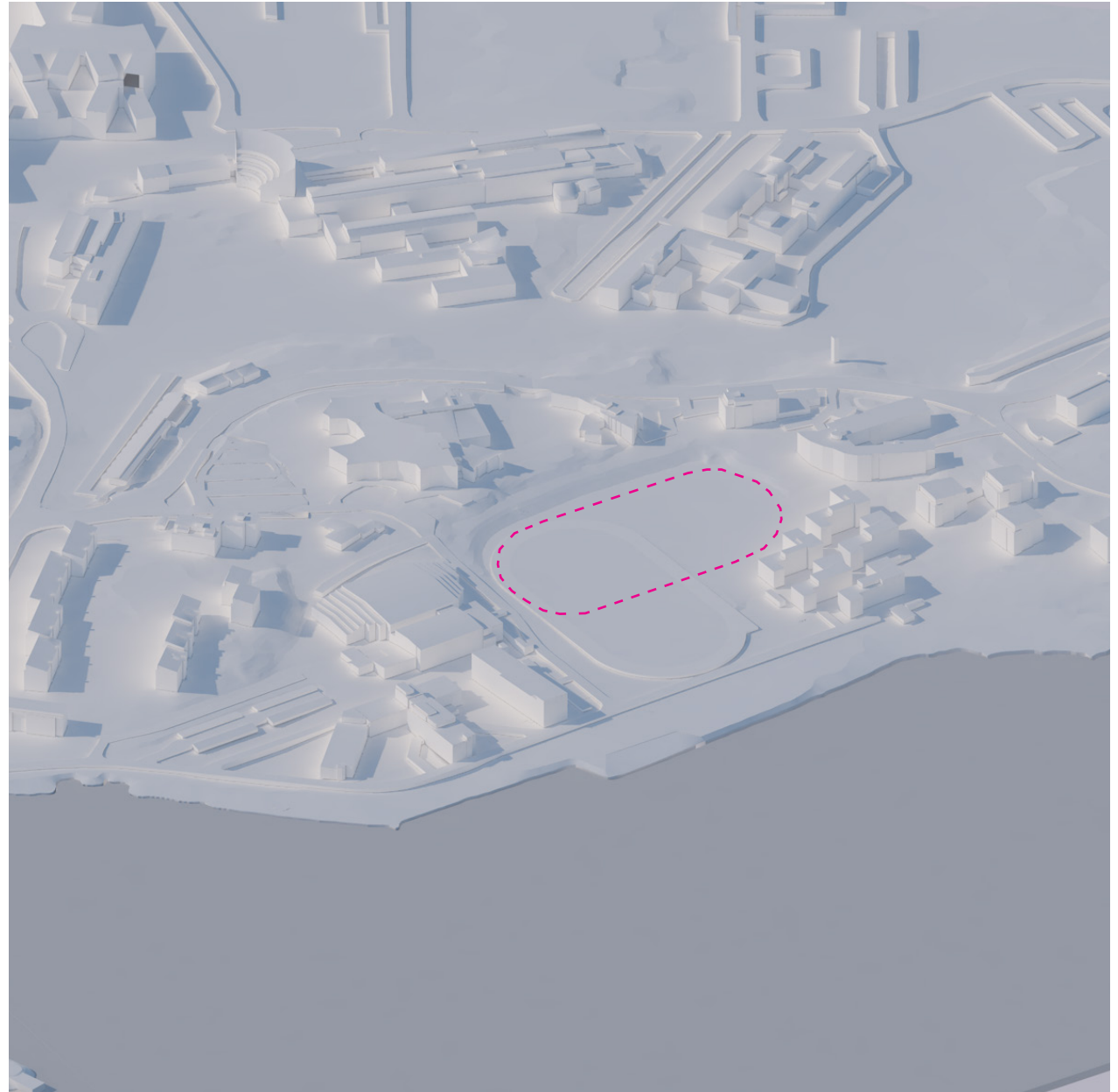
4.1. Konsepti

Suunnitelma on alla esitelty ensin konseptina, sen jälkeen pääpiirteissään aluesuunnitelmana, minkä jälkeen kolmena fokusalueena; Ydinkampuksen ja Dipolin ympäristön, Urheilukentän ympäristön, ja rantapuiston alueina. Tämän lisäksi alla on analysoitu suunnitelmaa taustoituksessa nousseiden, alueelle ominaisten rakennus- ja kulttuurihistoriallisten, maisemallisten, liikenteellisten ja toiminnallisten näkökulmien kautta.

I Urheilukentän kääntäminen

Nykyinen urheilukenttä sijoittuu Dipolilta Teekkarikylään jatkuvan selänteen alarinteeseen, ja yhdessä jyrkkien maastonmuotojen, aitojen ja kenttää ympäröivän puuston kanssa kenttä luo leveän esteen kävelykampuksen ja rannan välille. Urheilukentän itäpuolella sijaitsevat tennis- ja koripallokentät ja pysäköintipaikat on nähty ranta-alueen kehittämisessä mahdollisena uudisrakentamisen paikkana, mutta tällöin ne sijoittuisivat alueen arkkitehtonisen kohokohdan ja maisemallisen dominantin, Dipolin, ja rannan väliin.

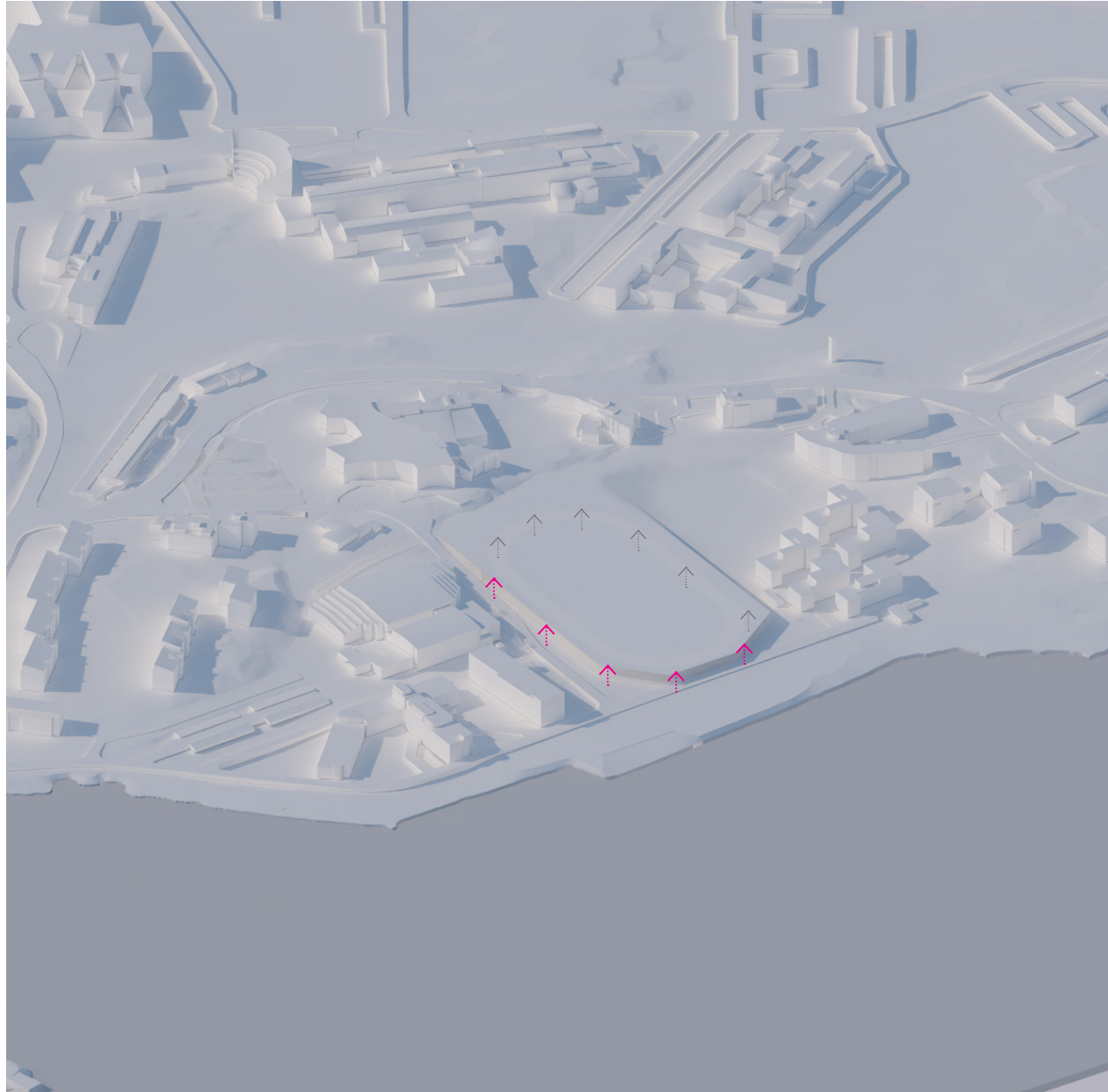
Suunnitelmassa urheilukenttä on käännetty suuntautumaan Dipolilta rantaan. Itä-länsi- suuntainen urheilukenttä luo rannan ja arkkitehtonisen monumentin välille nykyistä avoimemman näkymälinjan. Samalla nykyisen kentän pohjoisosasta vapautuu potentiaalista maata opiskelija-asuinalueen luontevalle laajentumiselle. Urheilukentän kääntämisestä ei voi katsoa olevan merkittävää haittaa urheilukäyttöön, mitä käsitellään enemmän luvussa 5.4. Urheilukeskuksen toiminnoista.

II Urheilukentän korotus

Otarannan alueen viihtyisyyttä ja kaupunkikuvaa vaivaa nykyisin pysäköinti- ja liikennealueiden hallitseva asema. Koska ainakin toistaiseksi autopaikkoja kuitenkin tarvitaan alueella, on ratkaisuksi esitetty useassa alueelle tehdyssä suunnitelmassa keskitettyjä pysäköintilaitoksia, kuten eritellään luvussa 4.4. Liikenteestä ja pysäköinnistä. Käännetty urheilukenttä sijoittuu Otarannan keskelle, ja sen ympärille keskittyy paljon pysäköintipaikkoja vaativia toimintoja, kuten työpaikkoja, vapaa-ajan toimintoja ja asumista. Näin ollen pysäköintilaitoksen toteuttaminen korotetun urheilukentän alle mahdollistaa tehokkaan pysäköinnin keskittämisen ja lyhyet yhteydet pysäköintipaikkoja vaativiin toimintoihin. Vapautuva pysäköintitila mahdollistaa tehokkaamman ja viihtyisämpää kaupunkiympäristöä luovan maankäytön.

Urheilukentän nostaminen korkoasemaan 10m säilyttää Dipolin luonteenomaisen korkoeron ympäristöönsä, sillä Dipoli sijoittuu n. 13-14 metrin korkoasemaan. Nostetun kentän alle mahtuu jopa kaksi kerrosta pysäköinnille ja uusille toiminnoille, kuten urheilukeskuksen laajentamiselle. Urheilukeskuksen mahdollisuuksia ja toimintoja eritellään luvussa 5.6. Toiminnoista. Itse urheilukentän kansi yhdistyy korotettuna nykyistä paremmin selänteeseen, ja tekee kentän ylittämisen helpommaksi kävelykampuksen suunnasta. Suuren rakennuskompleksin läpi kulkee yhteyksiä eri tasoissa niin kentän päällä, kuin rakennuksen läpikin. Pysäköintikerroksista pystytään rakentamaan sisäyhteys Dipoliin ja Otahalliin.

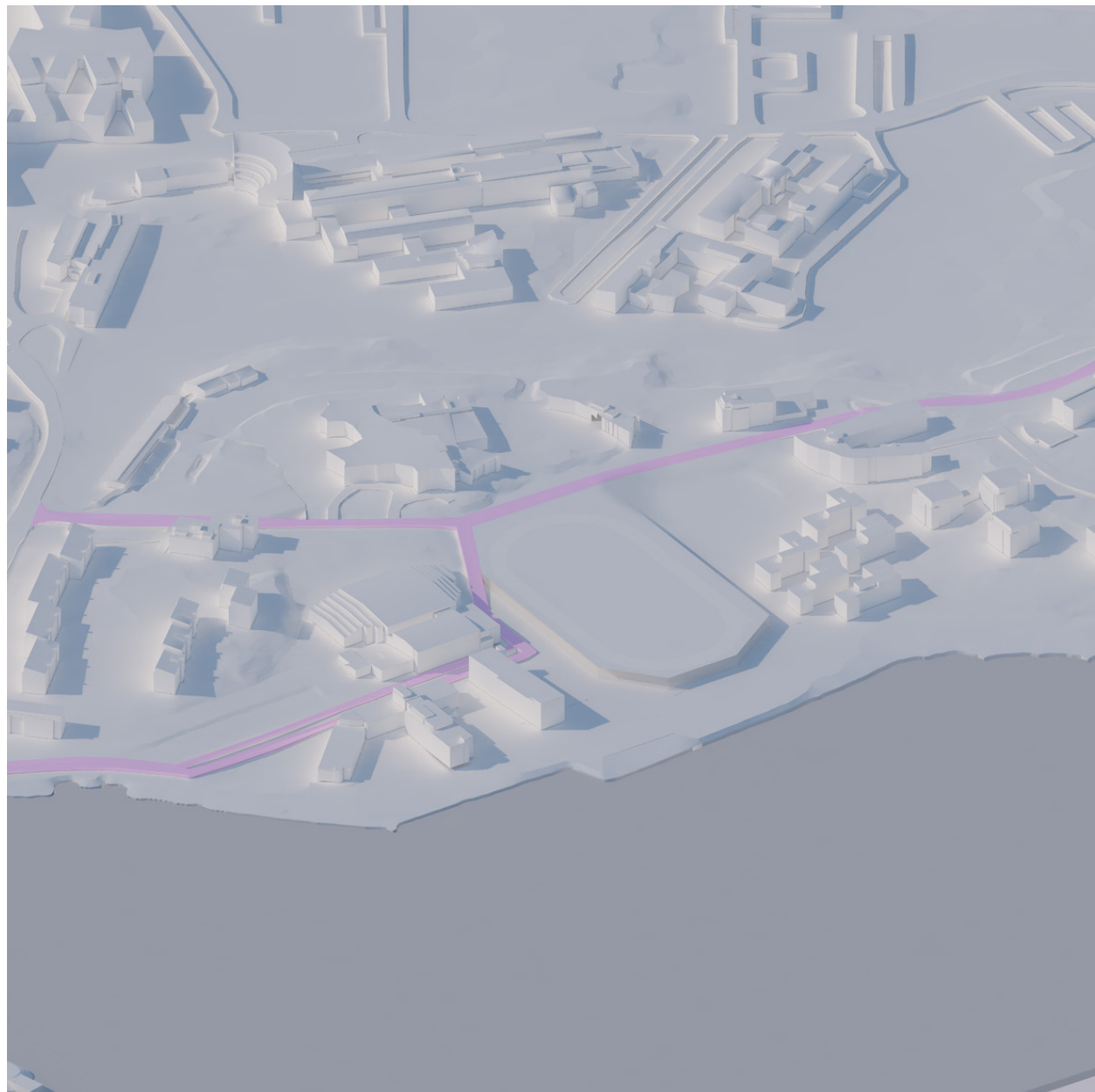

III Tieyhteyksien uudelleenjärjestely

Nykyinen Otakaaren linjaus erottaa Aalto-yliopiston uuden päärakennuksen Dipolin kävelykampuselta ja selänteen jyrkkään rinteeseen pengerrettyinä luo paikoin vaikeakulkuisia ja epäviihtyisiä kävely-ympäristöjä. Rantaviivaa myötäilevä suora Otaranta-tie jakaa rantapuistoa urheilupuistosta ja vaikuttaa puiston muotoon ja käyttöön.

Suunnitelmassa Otakaari on linjattu kulkemaan Dipolin itäpuolelta, jolloin se yhdistyy kävelijälle edullisella tavalla korotettuun urheilukenttään, ja tuo alueen keskeisimmän liikennevirran uuden pysäköintilaitoksen äärelle. Samalla Dipoli yhdistyy osaksi Aalto-yliopiston kävelykampuselta, ja yhdistää Dipolia ympäröivän metsän Alvar Aallon puistoa rajaavaan, maisemallisesti ja luontoarvoiltaan arvokkaaseen reunametsään. Uusi linjaus mahdollistaa myös Otakaarelle suunniteltujen opiskelija-asuntojen rakentamisen siten, että suurempi osa arvokasta reunametsää säästyy.

Nykyinen Otaranta-tie on suurelta osin poistettu, mikä vapauttaa tilaa rantapuiston kehittämiselle. Sen sijaan liikennevirrat on ohjattu vehreäksi bulevardiksi muuntuvalle hotellia ja Otahallia samaan aikaan palvelevalle Retuperälle, joka johtaa toiselle pysäköintilaitoksen sisäänajopisteistä. Huoltoajo Otarannan opiskelija-asunnoille on järjestetty jatkossa Otakaaren uuden linjauksen kautta.

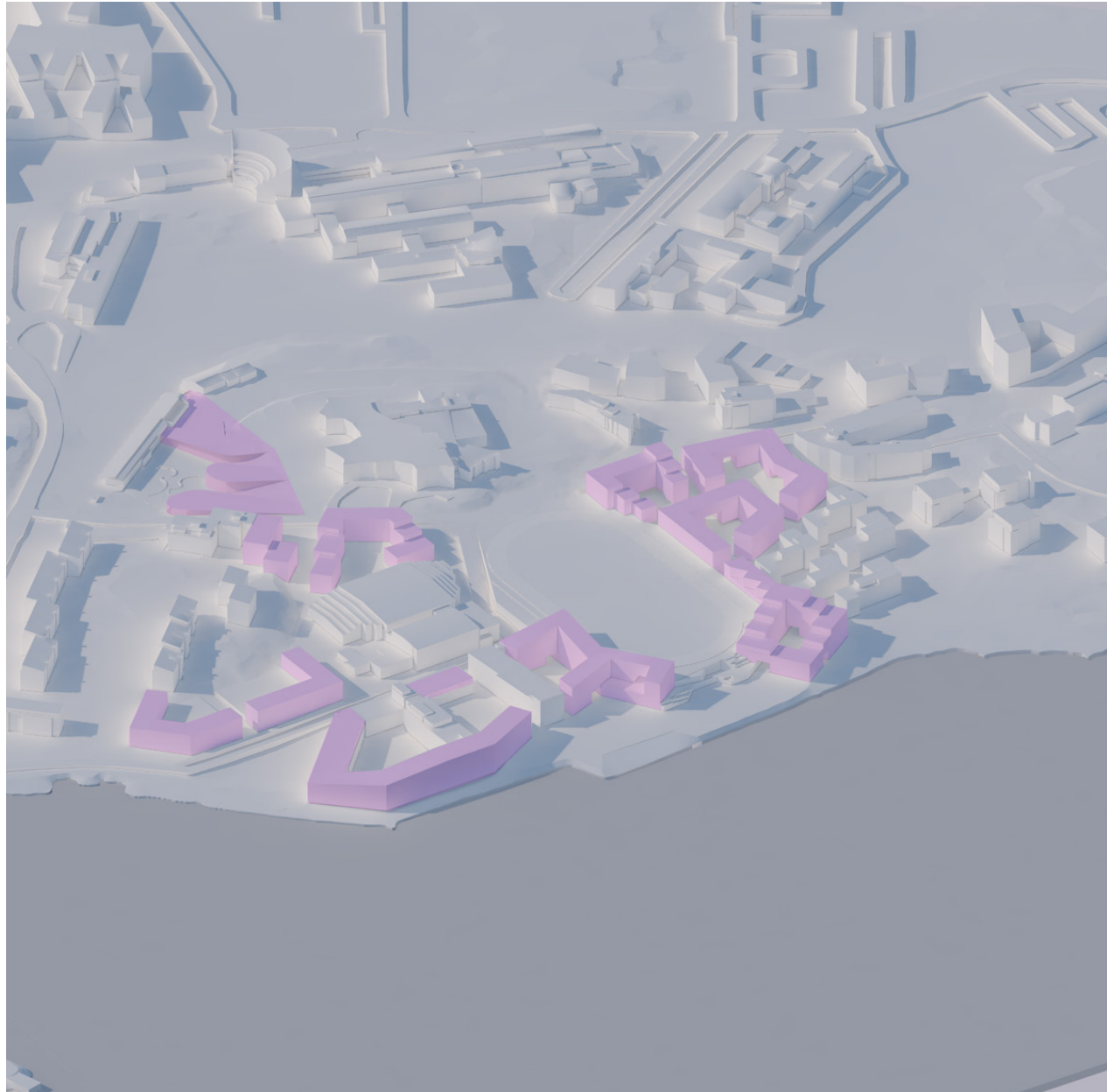

IV Täydennysrakentaminen

Otaniemeen tavoitellaan 7500 uutta asukasta. Tilan vapautuessa liikenteeltä, pysäköinniltä ja urheilukentältä, voi myös Otaranta vastata Otaniemen asuntorakennustavoitteisiin vaarantamatta alueen kulttuuri- ja rakennushistoriallisia, maisemallisia virkistysellisiä ja biodiversiteettiin liittyviä arvoja.

Uudisrakennukset ovat pääosin asuntoja, mutta Dipolin edustalta vapautuva liikenne- ja pysäköintitila vaatii keskeisen sijaintinsa vuoksi erityisempää käsittelyä ja se soveltuu paremmin kulttuuri- ja palvelutoimintaan. Suunnitelmassa tähän sijoittuvaa Arkkitehtuuri ja design -museota esitellään tarkemmin luvussa 5.6. Toiminnoista. Museon ja rantaan sijoittuvien toimintojen ylitse kuljettavat katot toimivat kuin osana maastoa.

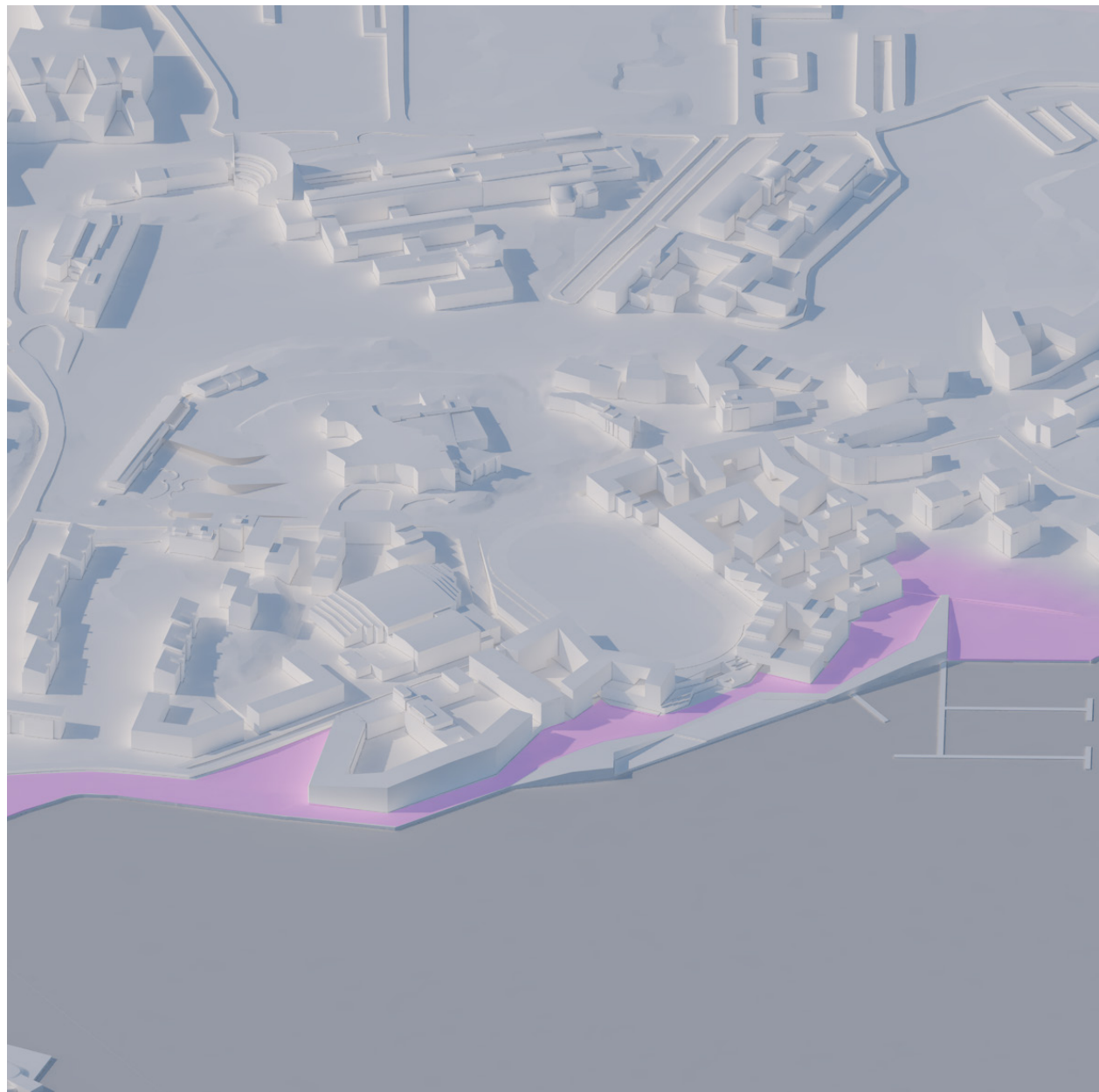
Uudet asuinrakennukset nousevat ympäristöään kunnioittaen matilliseen 3-7 kerroksen korkeuteen, mutta rajaavat nykyistä modernistista rakennuskantaa selkeämmin katutilaa. Ele pyrkii kaupunkitilan selkeäyttämisen lisäksi korostamaan alueelle sijoittuvien modernististen merkkirakennusten arvoa, kun ne erottuvat uusista rakennuksista selvemmin katutilasta. Samalla saavutetaan myös lisättyä katutilan vaihtelua ja koettua turvallisuuden tunnetta. Uudet rakennukset pyrkivät sopeutumaan ympäristöönsä pääasiassa materiaalien ja muotokielen kautta tuoden alueelle kuitenkin oman aikansa mielenkiintoisen kerrostuman kopiaimatta vanhaa.

V Rantapuiston aktivointi

Siinä missä nykyinen rantapuisto on suorakulmainen, pitkä, autio, monotoninen ruohokenttä, on suunnitelmassa puistoa pilkottu uusiin erikoisiin ja -henkisiin tiloihin, jotka yhdessä luovat mielenkiintoisen ja vaihtelevan kokonaisuuden. Rantaviivaan sijoittuvat toiminnot tuovat rantaan uusia käyttäjiä ja uudet asunnot satunnaisia ohikulkijoita, mikä lisää alueen viihtyisyyttä.

Rantasauna ja uusi venesataman ja vesiurheilukeskuksen yhdistävä rakennus kiinnittyvät rantaviivaan, mutta tarjoavat kattonsa rantaraitin käyttöön. Kävelijöille avautuu näin tasaista maata kulkevan reitin lisäksi elämyksellinen paikoin kattole nouseva ja laskeva rantareitti. Uusien rakennusten lisäksi myös rannan topografia muuttuu terassoituvien osiensa ansiosta, ja veteen on aiempaa helpompi päästä uimaan. Uusi hiekkaranta ei rajaudu välittömästi veteen, vaan terassoituu asteittain vesirajaan, mikä tekee siitä kestävämmän ratkaisun kyseisellä paikalla vähentämättä rantahietikon houkuttelevuutta.

4.2. Yleissuunnitelma

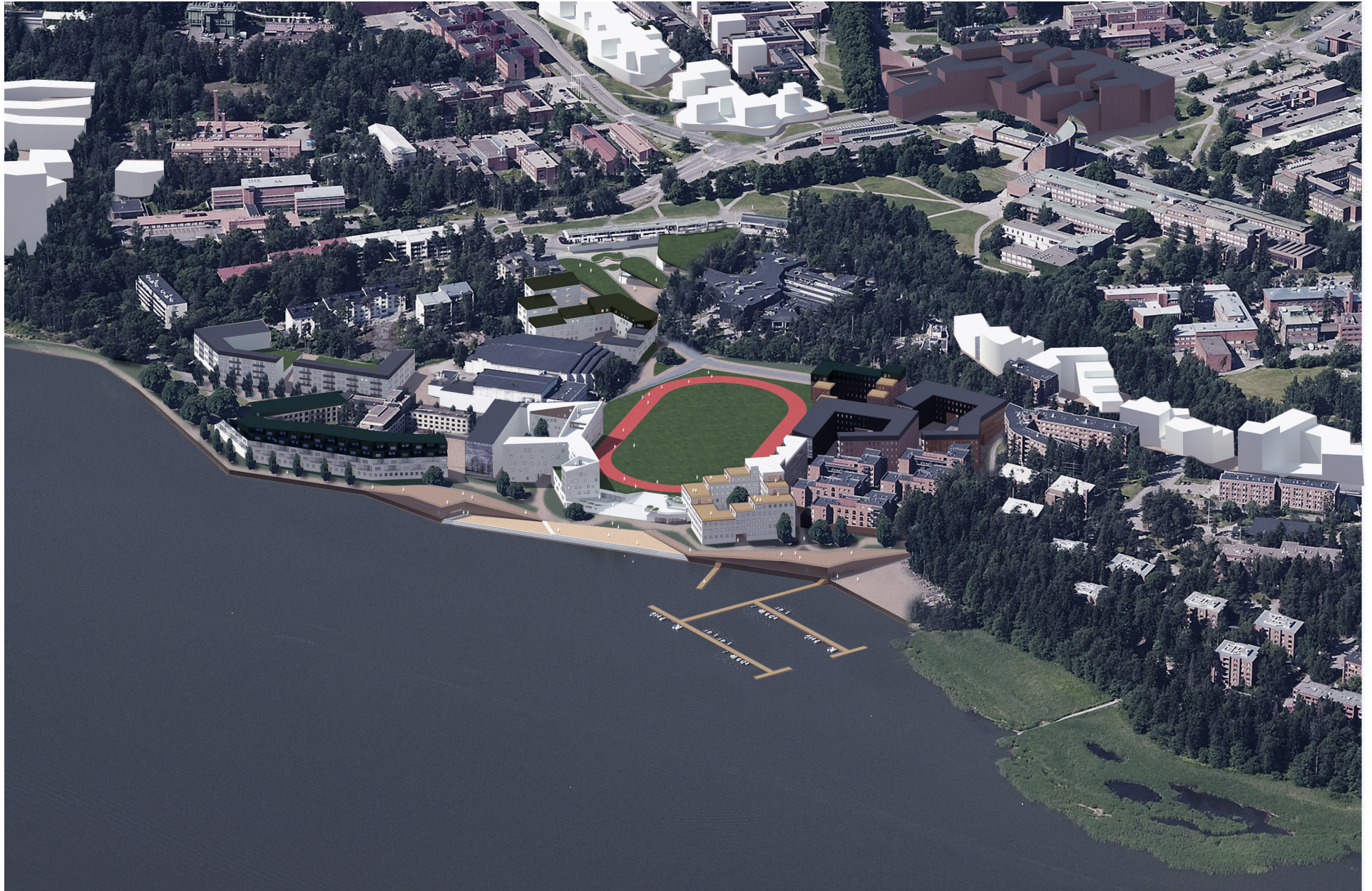
Uusi Otaranta tuo mukanaan Otaniemeen lisää asumista ja tiiviin tuntuista, mutta inhimillisen mittakaavan kaupunkitilaa, mutta samalla säilyttää ja eheyttää alueen tärkeitä luontoalueita. Alueen rakennus- ja kulttuurihistorialliset arvokohteet saavat nykyistä takapihamaista tilaa osuvammat edusalueet, kun pysäköinti keskittyy kannen alle. Otaniemen urheilupuisto kehittyy vastaamaan kasvavan alueen monipuolisia tarpeita, ja rantapuisto luo alueelle uutta viihtyisää julkista ulkotilaa. Suunnitelmaa on esitelty tässä alaluvussa kolmessa eri osa-alueessa:

1. Korpea ja kulttuuria esittelee Dipolin ympäristön jäsentelyä ja kävelykampuksen liittymistä ranta-alueeseen.

2. Enemmän liikuntaa, vähemmän liikennettä syvennyy uuden urheilukeskusta ja pysäköintilaitosta yhdistävään hybridirakennukseen ja sitä ympäröiviin asuinrakennuksiin.

3. Ota Ranta! - fokusalueessa eritellään suunnitelmassa rantapuistoon ja sen ympäristöä.

Korpea ja kulttuuria

Dipolin välitön ympäristö jakautuu nykyisin karkeasti kahteen erilaiseen miljööseen: Rakennusta ympäröivään, puistomaiseksi kehittyneeseen metsikköön; ja erityisesti rakennuksen eteläpuoliseen laajaan liikenne- ja pysäköintialueeseen. Näistä jälkimmäinen on diplomityön taustoituksessa tunnistettu epäviihtyisäksi, jalankulkuyhteyksien kannalta haastavaksi ja rakennuksen arkkitehtuurin näkökulmasta latistavaksi. Dipolilla on neljä toisistaan poikkeavaa eri ilmansuuntiin avautuvaa julkisivua: Rakennuksen metsäinen luonne toteutuu rakennukselle saavuttaessa lähinnä pohjoisesta Urdsgjallarinviereistä metsäpolkua. Lähestyttäessä etelästä saapumista hallitsee lastauslaitureiden, ajoluiskien ja pysäköintipaikkojen määrittelemä liikennealue, missä jalankulkija on alisteinen autoille. Idästä lähestyttäessä on ainoastaan Dipolin eteläreuna saavutettavissa urheilukentälle viettävän jyrkänteen ja kentää rajaavan aidan vuoksi. Lännestä Otakaaren voimakas pengerrys ja oja kannustavat kiertämään kauempaa. Dipolin ympäristön suunnittelussa on kiinnitetty huomiota kaupunkikuvallisten tekijöiden lisäksi myös jalankulkijan näkökulmasta mielekkäisiin ja elämyksellisiin reitteihin kaikista Dipolin eri saapumissuunnista: Länteen ja pohjoiseen korpea, etelään ja itään kulttuuria.

Suunnitelmassa rakennuksen arkkitehtuuriin olennaisesti kuuluva mäntymetsikkö on otettu lähtökohdaksi rakennuksen välittömän ympäristön suunnittelussa. Myöhemmin istutettu lehti-puukanta saa tehdä tietä uusille männyille n. 10 metrin etäisyydellä rakennuksen seinästä. Ota-

kaaren linjauksen muuttuessa Alvar Aallon puistoa rajaava reunametsä voi jälleen kasvaa yhteen Dipolin metsikön kanssa männikön vaihettuessa havupuuvaltaiseksi sekametsäksi. Aalto-yliopiston kandidaattikeskuksen pääovilta on järjestetty nykyistä suurempi metsäpolku Dipolille. Koska polku kulkisi läpi alueelta, jossa saattaa olla jään-teitä Hakalehdon historiallisesta kylätontista, tulee polun rakentaminen tehdä luonnonmukaiselle alueelle kevyenä ratkaisuna ja yhteistyössä museoviraston kanssa. Uusi yhteys kytkee Dipolin ja samalla ranta-alueen suoraviivaisemmin myös Kandidaattikeskuksen lävitse kulkevaan kampus-ta halkovaan kävelyreittiin tuoden Otaniemen metsäisen luonteen osaksi tätä pääreittiä. Helposti löydettävä ja selkeä reitti kulkee kevyesti mutkitellen metsän läpi, jolloin matka rakennukselle pysyy elämyksellisenä.

Dipolin eteläpuolelle on esitetty uutta yliopiston yhteydessä toimivaa arkkitehtuuri- ja designmu-seota. Museon pääsisäänkäynti avautuu metrolta Dipolille saavuttaessa Alvar Aallon suunnitteleman ostoskeskuksen nykyisen lastauslaiturin kohdalta. Sisäänkäynti Otaniemen paraatipaikalle tekee museosta mahdollittoman olla huomaamatta ja samalla istuttaa sen luontevaksi osaksi nykyistä suojeltua rakennettua ympäristöä korjaten siinä tällä hetkellä olevaa epäviihtyisää kohtaa. Rakennus sijoittuisi osittain pihakannen alle yhdistäen rakennuksen katot osaksi Dipolin edustan havupuuvoittoista pihaa. Hammastetusti nousevat ja laskevat rakennuksen osat mahdollistavat kevyen liikenteen reittejä rakennuksen ylitse avaten myös uusia näkymiä. Museorakennuksen hahmo avau-

tuisi parhaiten Otaniemeen Otaniementietä pitkin saavuttaessa. Museorakennus ikään kuin kasvaa orgaanisesti Dipolin alla olevasta kalliosta ollen osa merkkirakennuksen jalustaa tai Dipolin sivurakennuksena nykyisen epäviihtyisän pysäköintialueen paikalla. Mäen päälle sijoittuvaa Dipolia uusi matala museorakennus ei peittäisi, vaan pikemminkin kehystäisi yhdessä vanhan ostoskeskusrakennuksen kanssa. Museolle rajautuu myös etelään avautuva tapahtumapiha, jossa on mahdollista järjestää museon tapahtumia tai vaikka esitellä suurempikokoisia 1:1 -kokoisia rakennusmalleja. Tapahtumapihan istutusalueita kiertävät orgaanisesti muotoillut penkit, jotka kutsuvat pysähtymään, ja mahdollistavat samalla esimerkiksi spontaanit ulkotilaisuudet. Uuden arkkitehtuuri- ja designmuseon toimintaperiaatteita ja Otaniemen sijoittumisen perusteluita on esitelty enemmän luvussa 5.6. Toiminnoista.

Dipolin itäpuolelle siirtyvä Otakaari ja samaan tasoon 10 metrin korkoasemaan korotettu urheilukenttä helpottavat poikittaisia yhteyksiä myös nykyisin saavuttamattomaan itään. Laaja aukea urheilukenttä ei olisikaan lähtökohtaisesti este, vaan yhteys rannan ja Dipolin välillä. Dipoli kohoaisi jatkossakin ympäristöään korkeammalle, mutta yhteydet idästä sen sisäänkäynneille suoristuisivat huomattavasti nykyisestä. Saapuminen rannasta Dipolille tapahtuisi nousemalla rannasta juhlevia suuria portaita, joilta aukeaisi näkymä paitsi Dipolille ja sitä ympäröivään metsikköön, myös Amfille.

Enemmän liikuntaa, vähemmän liikennettä

Siinä missä nykyinen urheilukenttä luo aidoin, istutuksin ja maastonmuodoin rantapuiston ja kampuksen välille parin hehtaarin kokoisen läpikulkemattoman alueen, on suunnitelmassa urheilukenttä hyödynnetty suurena avoimena läpikuljettavana tapahtumatilana. Urheilukentän kääntäminen ja nostaminen luo rannan ja kampuksen välille uuden yhteyden ja monipuolisen tapahtumatilan. Uusi urheilukansi onkin paljon nykyistä urheilukenttää aktiivisempi osa Otaniemen elämää. Urheilukentän poikki kulkee myös yhteyksiä pohjois-eteläsuunnassa, kun kenttä yhdistyy portaikoin teekkarikylän ja Retuperän suuntaan. Urheilukeskuksen ja pysäköintihallin käyttäjät pääsevät myös kulkemaan urheilukentän alitse kulkevaa yhteyttä pitkin suoraan Retuperältä Teekkarikylään. Rantapuistoon urheilukenttä yhdistyy veistoksellisilla leveillä portailla, jotka palvelevat kulun lisäksi myös katsomona esimerkiksi rannalla pelattavia rantapallopelejä varten.

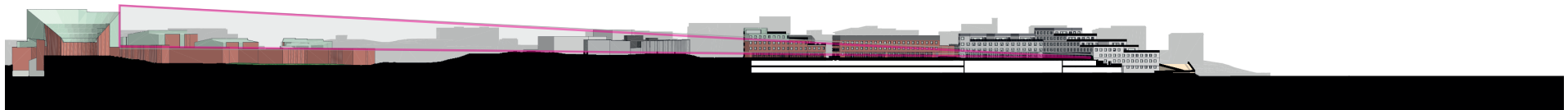
Urheilukenttää reunustavat uudet asuinrakennukset vähentävät laajan aukean tilan herkäsi aikaansaamaa autiuden tunnetta, ja asukkaiden läsnäolo tuo kentälle turvallisuuden tunnetta. Asuntojen tarkemmassa suunnittelussa ja rakentamisessa tulee ottaa huomioon urheilukentältä ajoittain kuuluva melu. Asuinrakennukset pyrkivät parhaalla mahdollisella tavalla hyödyntämään viereiset merinäköalat terassoituen ja kääntyen eri tavoin rantaa kohti. Urheilukentän kanssa samassa tasossa oleva sisäänkäyntikerros on vedetty sisään julkisivusta, ja siro tumma rimoitus tuo sisäänkäynneille suojaa ja yksityisyyden tunnetta katkaisematta näkymiä.

Kymmenen metrin korkoasemaan kohoavan urheilukentän alle mahtuu kaikki maantasopysäköinti n. 200 metrin säteellä urheilukentästä, mikä mahdollistaa pysäköintialueiden käytön mm. asuinrakentamiseen. Kentän alle mahtuu myös runsaasti uutta tilaa Otaniemen urheilupuiston laajenemiselle Espoo liikkuu 2030 -visiotyön hengessä. Uudistuvan Otaniemen urheilupuiston toimintoja on esitelty enemmän luvussa 5.6. Toiminnoista.

Sen lisäksi, että urheilukenttä tarjoaa rantaan ja merelle avoimen näkymän kohti Dipolia ja sitä ympäröivää metsikköä, on urheilukentältä mahdollisuus avata näkymä myös kohti alueen toista arkkitehtonista dominanttia, Amfia kohti. Alla olevassa leikkauksessa ja asemapiirroksessa näkyvä näkymälinja olisi mahdollinen, jos se otetaan huomioon Dipolia ympäröivän ja Alvar Aallon puistoa rajaavan metsikön puuston korkeudessa, lajistossa ja yksittäisten puiden sijoittumisessa. Pylväsmäisten mäntyjen suosiminen Dipolin ympäristössä helpottanee näkymän avaamista.

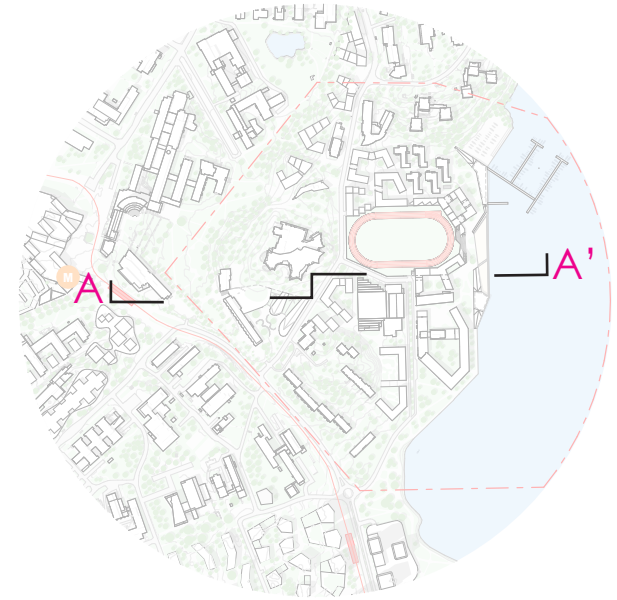

Alueleikkaus B-B' 1:3000: Amfin edustalta Urheilukannen yli Rantapuistoon. Leikkauksessa näkyy kuinka Amfi voisi näkyä rantaan, jos näkymä otetaan tavoitteeksi puuston hoidossa.

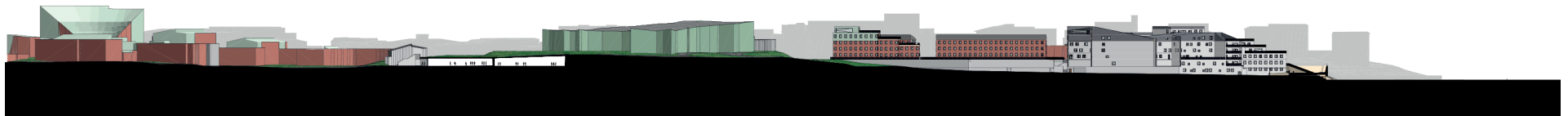

Alueleikkaus A-A' 1:3000: Harald Herlin -oppimiskeskukselta museon sisäänkäynnin kautta Luolamiehentielle ja rantaan

Ota Ranta!

Nykyinen rantapuisto levittäytyy monotonisena nurmikkokenttänä lähes 600 metrin matkan rantaviivaa pitkin ilman rannalle sijoittuvia toimintoja. Suunnitelmassa rantapuisto on pilkottu sitä rahaa olla rakennusmassoilla useampiin erikokoisiin ja -luonteisiin puistotiloihin, jotka kuitenkin yhdistyvät jatkossakin osaksi yhtä suurempaa puistokokonaisuutta. Ranta-alueelle tuleva asukasmäärän lisäys tekee puistosta nykyistä suuremmalle joukolle tärkeimmän lähivirkistysalueen, ja lisää puiston satunnaista läpikulkua ja ulkotilaa valvovien katseiden lisääminen lisää puistossa koettua turvallisuudentunnetta. Autoliikenteen ja pysäköinti-alueiden poistuminen rantapuistosta lisää puiston viihtyisyyttä ja poistaa mahdollisuuden ajoneuvoliikenteen ja kevyen liikenteen sekoittumisesta johtuviin vaaratilanteisiin. Rannan rooli virkistyskäytössä vahvistuu nykyisestä uusien rannan varrelle jaksottuvien toimintojen kautta, jotka luovat erilaista elämää rannan varrelle ja lisäävät samalla alueen houkuttavuutta asukkaille.

Uimaranta

Otaniemi on kolmesta suunnasta veden ympäröimä, mutta alueella on vain vähän paikkoja, joissa on helppo päästä veden äärelle tai uimaan. Uusi vahvistuva urheilukeskus ja rannan vapautuminen liikenteen ja pysäköinnin käytöstä tekevät rantapuistosta potentiaalisen paikan alueen ainoalle uimarannalle. Hiekkaranta houkuttelee puistoon nykyistä enemmän käyttäjiä myös kesällä, ja hiekkalle kesäisin pystytettävä lentopallokenttä yhdistyy kätevästi viereiseen urheilukeskukseen. Ken-

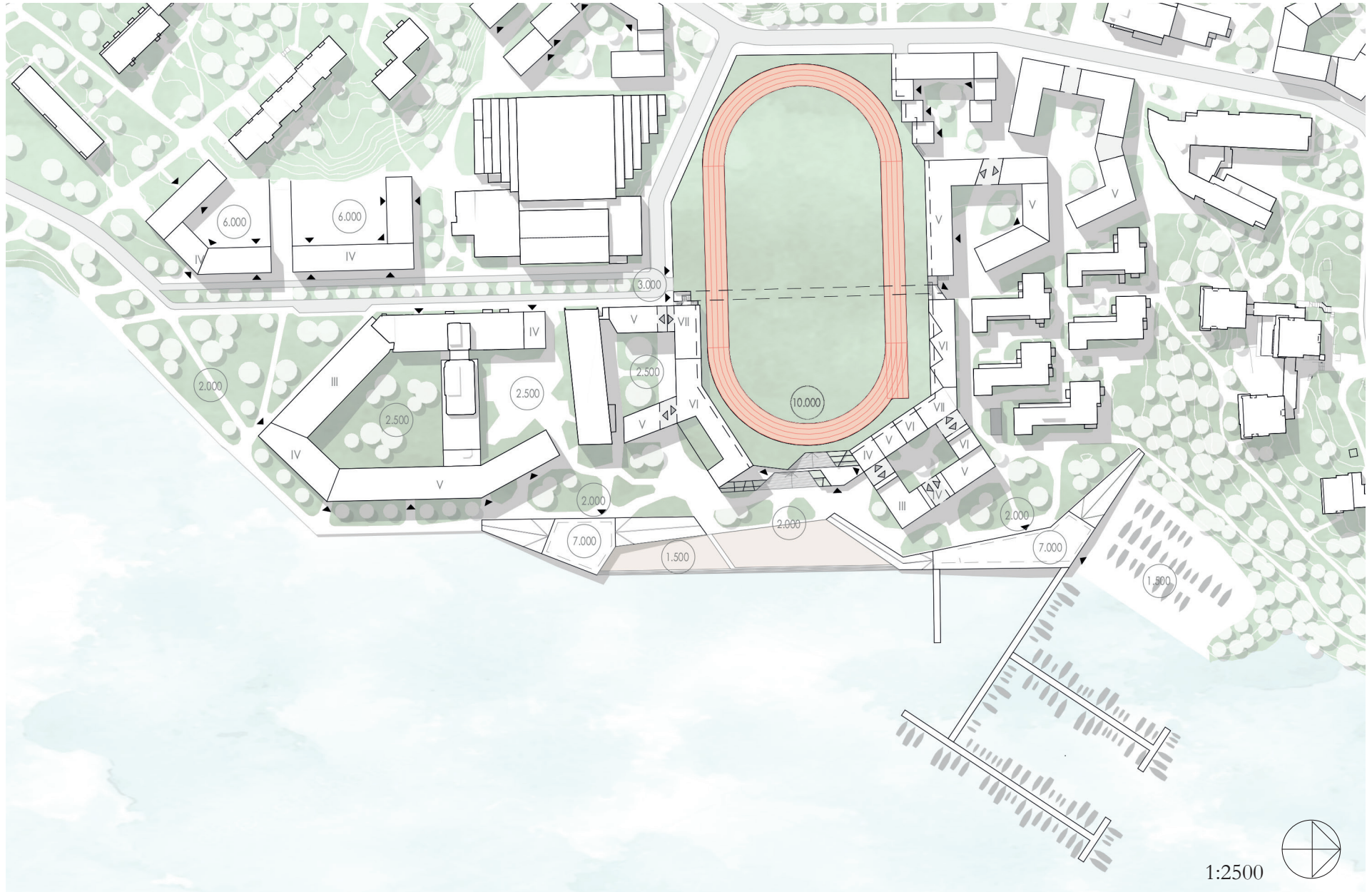
tän verkot ja pallon saa lainaan kentänhoitajalta. Perinteisen, veteen viettävän uimarannan eroosio voisi kyseisellä paikalla olla voimakasta ja ylläpito kallista. Suunnitelmassa hiekkaranta terassoituu vettä kohti hallitusti alimpien terassien pysyessä vedenpinnan vaihtelua paremmin kestävä kiveystä.

Rantasauna

Opiskelijoiden ranta-alueelle kaavailema uusi rantasauna on mukana suunnitelmaa, ja jatkaa tämän aikakauden trendiä uudesta yhteisöllisemmän saunakulttuurin nosteesta. Otaniemessä on runsaasti saunoja, mutta ne ovat kaikki enemmän tai vähemmän suljettuja satunnaiselta vierailijalta. Otaniemen ja Suomen vetovoiman kannalta kaikille kävijöille avoin sauna uudella ranta-alueella on luonteva valinta. Saunan, kuten muidenkin rantaviivaan kiinni rakennettujen rakennusten muoto on yli käveltävä, eivätkä rannan rakennukset katkaise kaikille kuuluvaa rantaraittia. Sen sijaan ne tarjoavat sekä käyttäjilleen, että ylitseen käveleville ohikulkijoille uudenlaisia näkymiä merelle. Yhteisösauna voisi riippuen sopivien toimijoiden löytymisestä riippuen olla joko kaupallinen yleisösauna tai Somp-Saunan kaltainen vapaaehtoisista muodostuvan yhteisön ylläpitämä riisutumpi avoin sauna. Otaniemen opiskelijakentän aktiivisuutta voitaneen pitää takeena siitä, että tällainen vapaaehtoisjoukko olisi löydettävissä.

Pienvenesatama ja vesiurheilukeskus

Suunnitelmassa on rannalle sijoitettu pienvenesataman ja vesiurheilukeskuksen toiminnot yhdistävä kokonaisuus, jossa Otaniemen venekerho ja vesiurheilukeskuksen toimintaa harjoittava toimija saavat yhteiset veistokselliset sisätilat, jotka toimivat niin kerhotilana, kuin kaupallisen vesiurheilukeskuksen ja sen yhteydessä toimivan kahvilan sijaintipaikkana. Siinä missä nykyinen satama-alue on aidattu verkkoaidalla ohikulkijoilta, rajaa uusi ylitse käveltävä kerhorakennus muodollaan venelaiturit ja suurelta osin telakan asianosaisille rajaamatta merinäköä pois ohikulkijoilta. Keskustelussa Otaniemen Venekerhon kanssa korostui erityisesti oman telakan tärkeys pienvenesataman toiminnan mielekkyyden kannalta. Telakka on talvikaudella käytössä veneiden säilytyksessä ja huollossa, mutta kesäisin voidaan sitä suurelta osin käyttää myös muihin tarkoituksiin. Suunnitelmassa kerhotila avautuu myös telakan suuntaan mahdollistaen alueen käyttämisen kesäisin esimerkiksi kahvilan terassina tai kerhotilassa järjestettävien kesätahtumien luontevana laajentumisalueena. Vesiurheilukeskus tarjoaa paitsi alueen asukkaille ja työntekijöille, myös viereisen hotellin asiakkaille ja ranta-alueen satunnaisille kävijöille uuden miellyttävän ajanvietteen laajentaen Otaniemen Urheilupuiston tarjoamaa lajikirjoa. Nykyisten kahden 70 metriä pitkän laiturin kapasiteettia on suunnitelmassa lisätty noin 50%, mahdollistaen Otaniemen venekerhon jäsenmäärän arvioidun kasvun. (Halme, 2020)

1:2500

4.3. Rakennus- ja kulttuurihistorialliset arvot

Suunnitelman esittämät merkittävimmät muutokset liittyvät Otakaaren linjauksen siirtämiseen ja urheilukentän suunnan kääntämiseen ja korottamiseen. Otakaaren nykyinen linjaus oli mukana jo hyvin varhaisessa vaiheessa Alvar Aallon suunnitelmaa Otaniemen kampukselle, mistä syystä tielinjauksen siirto on Otanientien katkaisemisen tavoin osa selkeää suunnanmuutosta Otaniemen liikennejärjestelyissä. Kävelykampuksen tukeminen on kuitenkin Alvar Aallon perusajatuksen mukaista, ja yliopiston päärakennuksen siirrettyä entiseen ylioppilaskuntataloon Dipoliin, on rakennuksen yhdistäminen osaksi kävelykampusta jopa enemmän Aallon perusajatuksen mukainen. Aallon suunnitelmissa Otakaari oli huomattavasti kapeampi, kuin sittemmin toteutunut leveä tie, jonka linjaukseen ja mitoittukseen vaikutti voimakkaasti muun muassa insinööritoimisto Viatex, jolle siirtyi suunnittelun edetessä pääpaino liikennesuunnittelusta. (Böök & al., 2014). Tielinjauksen siirtäminen mahdollistaa myös Otakaaren sisäkaarelle suunniteltujen uusien asuinrakennusten sijoittamisen osittain nykyisen tiealueen päälle siten, että suurempi osa Alvar Aallon suunnitelmassa tärkeäksi arvoitettua entisen pellon reunametsikköä voidaan säästää. Kaikenkaikkiaan Otakaaren nykyisellä linjauksella ei voi nähdä olevan merkittävää kulttuuri- ja rakennushistoriallista arvoa. Kuitenkin nykyistä linjausta mukailemaan ja siitä muistuttamaan on suurelle osalle poistuvaa yhteyttä jätetty kevyen liikenteen yhteys.

Vaikka Otaniemen urheilukenttä onkin alueen vanhimpia rakennettuja ulkotiloja, ja se on ollut samalla paikalla Aallon suunnitelmissa alusta alkaen, ei sen tarkkaan muotoon itsessään voi katsoa liittyvän merkittäviä rakennus- ja kulttuurihistoriallisia arvoja. Kentän tärkeimmät arvot liittyvät sen sijaintiin Otahallin yhteydessä ja käyttöön, mitä uusi länsi-itä-suuntaus tai korotus eivät heikennä. Onkin erittäin perusteltua, että Alvar Aallon suunnitelman mukaisesti Otaniemellä on Otahallin yhteydessä toimiva urheilukenttä, joka muistuttaa myös alueen historiasta Helsingin 1952 olympialaisten osana. Kentän suuntaus vaikuttaa kuitenkin urheilukentän valaistussuhteisiin, joita on käsitelty enemmän osana Urheilukeskusta käsittelevää lukua. Yleisesti Otaranan perusilme muuttuu suunnitelmassa nykyisestä avoimesta ja liikennevaltaisesta huomattavasti tiiviimmin rakennettuun suuntaan. Koska ranta-alue ei ole ollut Alvar Aallon suunnitelmissa merkittävässä roolissa, eikä se nykytilassaan ole erityisen onnistunut tai viihtyisä, ei siihen voi katsoa liittyvän mitään rakennus- tai kulttuurihistoriallisia arvoja.

Suunnitelmassa on valittu joukko rakennuksia, jotka ovat rakennushistoriallisesta näkökulmasta valtakunnallisesti merkittäviä, ja näiden rakennusten paikoin monumentaalistakin luonnetta on pyritty korostamaan, ja niiden ympäristöä parantamaan rakennusten arvoa vastaavaksi. Dipoli on työssä arvoitettu ranta-alueen tärkeimmäksi arkkitehtoniseksi kohokohdaksi, ja sen roolia korostavat sekä ympäröivien alisteisten rakennusten luoma kehys, että maisemallinen eheyttäminen ympäristöön palaavan metsän muodossa. Vaikka

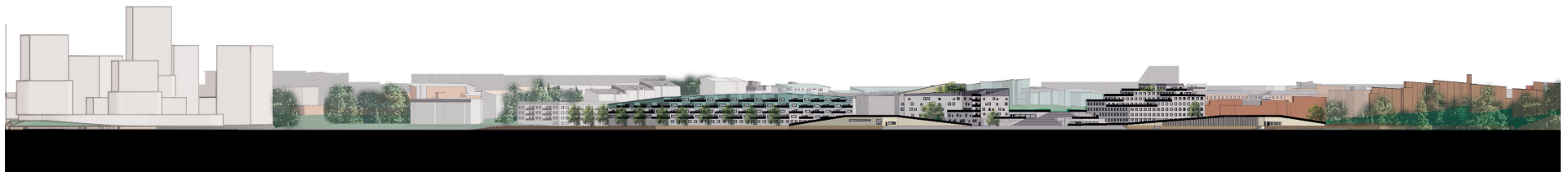
Otahalli jää alisteiseksi Dipolille, nousee se sitä kehystävässä katukuvassa merkittävään asemaan vilkastuvan Luolamiehentien ja Retuperän kulmaa merkitseväksi rakennuksena. Otahallin kohdalla urheilukenttää ei ole rajattu rakennuksin, jotta Alvar Aallon suunnittelema urheiluhalli pysyy jatkossakin osana urheilukentän välitöntä ympäristöä. Otahallin ympäristö on kuitenkin siistitty nykyisestä pysäköintivaltaisesta ja epämääräisestä tilasta pysäköinnin siirtyessä urheilukentän alaiseen laitokseen. Suunnitelmassa rakennuksen edustan kevyen liikenteen reitit ovat etusijalla ja selkeät. Otahallin seinustaa nykyisin peittävä koi-vikko on poistettu.

Suunnitelmassa on esitetty purettaviksi muutamia rakennuksia, jotka ovat pääasiassa erilaisia vähämerkityksisiä huolto- ja varastorakennuksia, kuten urheilukentän pukuhuone, Otakaari 20 autotalli, Retuperän varren pysäköintikatokset ja Otaranan opiskelija-asuntojen roskakatos. Näiden lisäksi on purettavaksi esitetty Dipolia vastapäätä Luolamiehentien mutkassa sijaitsevaa pientaloa. Kyseinen rakennus on jo nykyisellään asemakaavan vastainen ja se on mm. Otaniemen maankäyttösuunnitelmassa määritelty ympäristöstään poikkeavaksi tai siihen sopimattomaksi. (Otaniemen maankäyttösuunnitelma, 1994). Rakennuksen tilalle on esitetty asuinkerrostaloa, joka paitsi tuo alueelle lisää asuntoja, istuu paremmin munumentaalisen Dipolin ja Otahallin väliin. Nykyisin yksityisen pihan sijasta uuden asuinrakennuksen ja Otakallion asuinalueen väliin on avattu yleinen rantaan johtava reitti.

Teknologföreningens byggnads övertagande lösningen visade sig vara en utmaning från ett annat perspektiv. Byggnaden har speciella byggnads- och kulturhistoriska värden, som inte kan byggas om utan att bevara delar av den ursprungliga byggnaden. Detta innebär att byggnaden måste byggas om i enlighet med de ursprungliga ritningarna. Byggnaden är ett viktigt monument i staden och måste byggas om i enlighet med de ursprungliga ritningarna. Byggnaden är ett viktigt monument i staden och måste byggas om i enlighet med de ursprungliga ritningarna. Byggnaden är ett viktigt monument i staden och måste byggas om i enlighet med de ursprungliga ritningarna.

Otanien skyddad gamla köpcentrum omgivningens förändringar kopplade till järnvägsstationen och Dipolin vägen för att framhäva, i planeringen presenteras Otakaaren nya linjerna och parkeringsplatserna koncentreras till nya parkeringshuset. Köpcentrumet i sig självt förblir oförändrat, men den nya 1,5 meter breda, lastbilsbanan från Otakaaren östra sida för att förbättra trafiken, och det är en förbättring för att förbättra 4,6 meter breda (kulturskärningen i förhållande). Portens betydelse och den bredare portens behov framhävs i fortsatta planeringen Otaraan placeras de ursprungliga funktionerna.

Köpscentrumets rörelser flyttas till järnvägsstationens i samband med järnvägsstationens A Blocin, den gamla köpcentrumets lastbilsbanan har blivit utan användning. Lastbilsbanan har blivit mycket osäker och även osäkerheten känns igen, som är kampens paratiska omgivningens en skadande element. I planeringen portens närliggande del av lastbilsbanan inreträder omformas till en ny design- och arkitekturpressad museums huvudsäkerhets, som inte förändrar byggnadens utseende, men ger den mest synliga platsen byggnadens ursprungliga användning.

Otarannan merijulkisivu itään 1:4000

Museo sijoittuisi osittain lastauslaiturin maanalaisiin tiloihin, osittain ostoskeskuksen tiloihin ja osittain entisen Otakaaren ja Dipolin pysäköintialueen paikalle maastonmuotoja imitoiviin mataliin rakennusmassoihin. Muutoksilla pyritään ostoskeskuksen ja Dipolin välisen ympäristön liikennealuemaisen luonteen muuttamiseen elämyksellisempään suuntaan. Ostoskeskuksen edustan pysäköintialueella säilyy osa pysäköintipaikoista ja ajoyhteys Otakaarelta, mutta tämän kampuksen saapumisnäkyvän luonnetta kehitetään SLA:n Green Campus Heart -suunnitelman tavoin puistomaisemmaksi.

Otakallion asuinalue on sekin oivallinen esimerkiksi oman aikansa maastoon vapaasti sijoitelluista asuinrakennuksista, jotka jättävät tilaa luonnolle. Suunnitelmassa on haluttu kunnioittaa Otakallion nykyistä metsäkallioista luonnetta. Alueen reuna-vyöhykkeille sijoittuneet epämääräisemmät pysäköintialueet on kuitenkin suunnitelmassa hyödynnetty asuinrakentamiseen. Retuperän muuttuessa vehreäksi urheilukentälle johtavaksi bulevardimaiseksi kaduksi, on sen katutilaa rajaamaan tullut Otakallion puolelle kaksi asuinrakennusta, jotka hakevat muotonsa ja suuntansa niin Otakalliosta, kuin kadun toisen puolen hotellista. Rakennusmassat ovat maltillisen korkuisia ja alarinteessä, joten kallion päälle sijoittuvat vanhat rakennukset saavat jatkossakin nauttia merellisistä maisemista. Rakennusten paikalla aiemmin olleet ja uusien rakennusten vaatimat pysäköintipaikat on järjestetty uusien rakennusten pihakansien alle. Pihakannet on rajattu siten, että ne yhtyvät nousevaan kallioon kohdassa, joka jättää koskemattomaksi

alueelle tunnusomaisen avokallion. Myös Otakallion pohjoisosaan, Otahallin viereiselle alueelle on suunnitelmassa sijoitettu uutta asumista paikalta purettavan pientalon paikalle. Yksi uusista rakennusmassoista yhdistyy Otakallion nykyisistä asuinrakennuksista uusimpaan, vuonna 1981 rakennettuun lisäykseen. Hieman samaan tapaan esitetty jatke kyseiselle rakennukselle on kuvattu jo ajantasaisessa asemakaavassa. Otahallin viereinen rakennusmassa ei enää henkisesti yhdisty Otakallioon, vaan

Suunnittelualueella olevat Teekkarikylän vanhimmat osat Otakaari 20, Jämeräntaival 1, 3 ja 5 ovat esimerkkejä Otaniemelle tyyppillisestä metsäkampuksesta ja niillä on myös huomattavia arkkitehtonisia arvoja. Ainoita muutoksia rakennusten välittömässä ympäristössä on Otakaaren uusi linjaus Otakaari 20 ja Jämeräntaival 1 välistä. Koska rakennusten välinen piha-alue on nykyisin lähestulkoon täysin pysäköintikäytössä, tekee muutos rakennusten edustan piha-alueista jopa turvallisemman ja viihtyisämmän, kun autojen ja kevyen liikenteen alueet on nykyistä selvemmin erotettu toisistaan, vaikka muutos jakaakin nykyisin yhtenäisen piha-alueen kahteen osaan. Uudet asuinrakennukset Jämeräntaival 1:n eteläpuolella kutistavat nykyisin Jämeräntaival 1 ja urheilukenttää toisistaan rajaavaa metsäkaistaletta, mutta pyrkivät yhtymällä Otarannan opiskelija-asuntojen rakennusmassoihin rajaamaan nykyistä selkeämmin Jämeränranta-nimistä vehreää polkua, joka yhdistää Teekkarikylää ja kampusta rantaraittiin. Rakennukset rajaavat ja avaavat myös selkeät reitit urheilukentän suuntaan tiiviimmän asuinalueen

lävitse. Yhdeltä sivultaan katuun rajautuvat massat ovat Otaniemessä erikoisuus, joka on nähtävissä vain harvojen rakennusten, tai pikemminkin niiden osien kohdalla. Tällä epätyypillisellä ratkaisulla on pyritty korostamaan vanhemman rakennuskannan erityispiirteitä, jolloin niiden edustojen aukeammat piha-alueet saavat arvokkaamman, erottuvamman ja aktiivisemmän roolin. Samalla suoraan katutilaan siirtyvä aktiivisuus uusista rakennuksista tekee pitkistä siirtymistä vaihtelevampia ja mielenkiintoisempia, kuin jos kaikki rakennukset ottaisivat selkeän etäisyyden tiealueesta. Epämodernistisen eleen merkitys ei ole toimia Otaniemelle perinteistä modernistista suunnitteluperinnettä vastaan, vaan sitä korostaen ja sitä tukien.

4.4. Maisema

Suunnitelma jakautuu maisemallisesti kolmeen osa-alueeseen lännestä itään: säilyttävään, eheyttävään ja uudistavaan.

Säilyttävä

Alvar Aallon puiston avoimet entiset peltomaiset ja niitä rajaavat reunametsiköt ovat toimineet koko nykyisen kampuksen suunnittelun lähtökoh- tana, joten ne tulee jatkossakin säilyttää mahdol- lisimman hyvin. Näille alueille nykyisen Kävely- kampuksen keskeisille alueille ei ole suunniteltu merkittäviä muutoksia, mutta kevyen liikenteen yhteyksiä on selkeytetty ja muokattu turvallisem- miksi. Harald Herlin oppimiskeskuksen parkki- alueen läpi kulkeva Ydinkampuksen ja Dipolin yhdistävä reitti on huomioitu myös reitin pääly- steissä. Kävelijät ja pyöräilijät on nostettu reitillä ensisijaisiksi, joten kivetty kulkualue on hieman korotettu asfaltoidusta autoliikenteen alueesta. Pysäköintialueesta on poistettu neljä reunim- maista paikkaa, ja rakennuksen pääsisäänkäynnin edustan pysäköintipaikat, jotta kevyeen liikenteen ei lähtökohtaisesti tarvitsisi väistellä autoliikenne- tä. Rakennuksen ovelle olisi kuitenkin jatkossakin sallittu saattoliikenne ja pyöräpysäköinti. Uusi järjestely mahdollistaa jatkossakin saapumisen autolla, mutta tekee siirtymästä metroasemalta yli- opiston päärakennukselle turvallisemman ja sel- keämmin hahmotettavan. Alvar Aallon ja Martti Levónin puistojen maisemallisesti arvokkaiden reunametsien säilyttäminen helpottuu Otakaaren uuden linjauksen myötä, joka mahdollistaa uusien asuinrakennusten sijoittamisen osittain nykyisen

liikennealueen päälle. Myös vanhan ostoskeskuk- sen edustan pysäköintialueella parkkipaikkojen läpi kulkevaa pääreittiä Dipolille ja rantapuistoon ei enää jatkossa katkaise autoliikenne, mistä syystä muutama pysäköintipaikka on poistettu. Nykyisin kovalla käytöllä olevat kapeat portaat on korvattu suurilla liikennemääriä paremmin palvelevalla le- veämmällä portaikolla.

Eheyttävä

Ydinkampukselta Dipolia lähestyttäessä Vanhan ostoskeskuksen epäsiisti ja tarpeettomaksi jäänyt lastauslaituri on muutettu sisäänkäynniksi uu- teen arkkitehtuuriin ja muotoiluun keskittyvään museorakennukseen, joka sijoittuu suurelta osin Otakaaren vanhan linjauksen ja Dipolin nykyisen pysäköintialueen alueelle. Ajo Dipolin alaiseen väestönsuojaan tapahtuu jatkossa uuden pysä- köintilaitoksen kautta. Uusi museorakennus hyö- dyntää maastonmuotoja, mutta luo niihin uuden ihmisen muokkaaman tason siten, että seikään- kuin kasvaa kalliosta Dipolin tavoin, mutta pyrkii samalla olemaan merkkirakennukselle alisteinen elementti. Samalla Otaniemen saapumisnäky- mäs- tä poistuu laaja epäviihtyisä liikennealue, jonka korvaa veistoksellisten viherkattokielekkeiden ympäröimä museon tapahtumapiha.

Maisemallisesti tärkeimpiä lähtökohtia suunni- telmassa on Dipolia ympäröivän metsäalueen eheyttäminen, ja näkymälinjojen avaaminen ran- taan uuden käännetyn urheilukentän ylitse. Ota- kaaren siirto mahdollistaa kahden maiseman nä- kökulmasta tärkeän metsäalueen yhdistämisen

jatkuvaksi, vaihtuvaksi metsäksi Dipolia ympä- röivästä metsästä Alvar Aallon puiston reunamet- sikköön. Reima Pietilän sanoin Dipoli “on suun- niteltu odottamaan, -- että korpi, suomalainen puutarha, palaa hiljalleen takaisin.” (Vesikansa, 2015). Dipolia lähestyttäessä metsän tulisi koos- tua lähinnä männyistä, ja myöhemmin istutetut lehtipuut tulisi poistaa rakennuksen välittömästä läheisyydestä (n. 40 metrin etäisyydellä rakennuk- sesta). Männikkö tukee Dipolin arkkitehtuuria ja avaa näkymiä luonnollisella tavalla. Otakaaren uu- della linjauksella ja metsien yhdistämisellä saadaan loivennettua nykyisen Otakaaren varren epäluon- tevaa pengerrystä. Metsän läpi on jätetty kulke- maan kutakuinkin nykyisen Otakaaren linjausta mukaileva polku. Lisäksi Kandidaattikeskuksesta on linjattu uusi metsän poikki Dipolille suuntau- tuva polku.

Urheilukentän kääntäminen mahdollistaa kat- keamattoman ja esteettömän näköyhteyden ran- tapuiston ja Dipolin (ja sitä ympäröivän metsän) välille, kun nykyisiä pysäköintipaikkoja ja urheilu- kenttiä rajaavat istutukset poistuvat.

Uudistava

Voimakkaimmin uudistuva alue on rantapuisto ja Otaniemen merellinen julkisivu itään. Jäsen- telemätön ja epäviihtyisä, nykyisin suurelta osin pysäköinnille varattu laaja ranta-alue on suunni- telmassa jaettu useampaan rajattuun ja keskenään erilaiseen osa-alueeseen nykyisen 600 metriä jat- kuvan nurmikentän sijasta. Rantajulkisivua jäsen- televät uudet asuinrakennukset, jotka täydentävät

Retuperän ympäristöä avaten uutta bulevardimaista Retuperää myös rantapuistoon. Samaan tapaan toimivat urheilukenttää rajaavat asuinrakennukset, jotka vähentävät suuren aukean tilan helposti luomaa autiuden tunnelmaa. Rantaviivaa elävöittävät ja rantapuistoa osiin jakavat kolme matalaa rakennusta: Pienvenesatama, Vesiurheilukeskus ja Yhteisösauna. Rakennusten katot ovat läpikäveltävissä, ja kontribuoivat rantaviivan topografiaan avaten uusia kohotettuja näkymälinjoja rakastetulta rantaraitilta.

Näkymä Otarantaan Karhusaaren sillalta.

4.5. Liikenne ja pysäköinti

Suunnittelualueen suurta määrää liikenne- ja pysäköintitilaa on vähennetty uusilla liikennejärjestelyillä, ja keskitetyllä, Urheilukentän alle sijoitettavalla kaksikerroksisella pysäköintilaitoksella, joka palvelee useita ympäröiviä rakennuksia. Tämä keskittäminen vapauttaa runsaasti tilaa esimerkiksi asuntorakentamiselle tai virkistystoiminnalle.

Autoliikenteen uudet linjaukset

Suurin muutos nykytilaan lienee Otakaaren linjauksen siirtäminen Dipolin ja Kävelykampuksen välistä Dipolin itäpuolelle. Tämä yhdistää Aalto-yliopiston hallinnollisen ja yhteisöllisen päärakennuksen luonnollisemmaksi osaksi muuta kampusta. Otakaaren siirto mahdollistaa kahden maiseman näkökulmasta tärkeän metsäalueen yhdistämisen jatkuvaksi, vaihtuvaksi metsäksi Dipolia ympäröivästä metsästä Alvar Aallon puiston reunametsikköön. Otakaaren uusi linjaus syöttää autoliikennettä suoraan aluetta palvelevan, uuden urheilukentän alle keskitetyn pysäköintilaitoksen äärelle. Siirtyvä linjaus mahdollistaa myös Otakaaren varrelle kaavailtujen uusien asuinrakennusten sijoittamisen siten, että Alvar Aallon ja Martti Levonin puistojen maisemallisesti arvokkaita reunametsiä voidaan säilyttää nykyisiä suunnitelmia enemmän rakennusten sijoituessa osittain nykyiselle teialueelle. Uuden Otakaaren alta joudutaan purkamaan Otakaari 20 sisäpihalla sijaitseva autotalli, jolla ei ole merkittäviä suojelullisia arvoja.

Rantapuiston vartta kulkeva Otaranta-tie on suunnitelmassa poistettu rauhoittamaan ran-

taa virkistyskäyttöön. Vanhasta Otaranta-tiestä on jäljellä vain se osuus, joka johtaa Kivimiehen rannasta Retuperälle asti. Tässä kohtaa nykyinen kujamainen Retuperä muuttuu vehreäksi bulevardiksi, jonka varrelle sijoittuu Otahalli, Hotelli, Pienvenesatama ja uusia asuinrakennuksia. Retuperä päättyy urheilukentän kohdalle, mistä on sisäänajo yhteys uuteen pysäköintilaitokseen. Otakaaren vallattua Luolamiehentie alkupään, on Luolamiehentie lyhentynyt tielinjaukseksi, joka yhdistää Otakaaren ja Retuperän urheilukentän ja Otahallin välillä. Otarannan opiskelija-asuntojen huolto- ja pelastusliikenne hoituisi jatkossa rannanmyötäistä tietä mielekkäämmin uudelta Otakaarelta johdettulla lenkkimaisella tieyhteydellä, mutta asuntojen pysäköinti olisi uusien asuinrakennusten tapaan keskitetty uuteen pysäköintilaitokseen.

Suunnitelma lyhentää merkittävästi alueen autoiteiden yhteenlaskettua pituutta. Nykyisin Retuperän, Otarannan, Luolamiehentie ja Otakaaren se osuus, joka jatkuu Otaniementien risteyksestä Jämeräntaipaleen risteykseen on n. 1700 metriä. Suunnitelmassa samat tieosuudet ovat yhteensä noin 1090 metriä. Retuperä on teistä ainut, joka pitenee nykyisestä. Erityisesti lyhenevät Otaranta ja Luolamiehentie. Teiden lyheneminen tuonee kustannussäästöjä alueen ylläpidossa.

Pysäköinti

Otaniemen alueelle on useassa vaiheessa historian aikana esitetty tilaa vallanneen sekä kaupunkikuvaa ja maisemaa huonontavan maantasopysäköintin korvaajaksi keskitettyjä pysäköintilaitoksia. Näitä ei kuitenkaan ole toistaiseksi alueelle rakennettu, mihin syynä ovat mahdollisesti ainakin pysäköintilaitosten rakentamiskustannukset ja niille soveltuvien sijaintien löytämisen haasteellisuus. Suunnitelmassa esitetään Otarannan alueelle yhtä suurta pysäköintilaitosta korotetun urheilukentän alle, jolloin se palvelisi sekä alueen urheilutoimintoja, Aalto-yliopiston päärakennusta, hotellia, rannan uusia toimintoja, että kentän välittömässä läheisyydessä sijaitsevaa uutta ja vanhaa asuinrakennuskantaa. Näin ollen myös pysäköintilaitoksen kustannusten ja käytön jakaminen pienentäisi siitä koituvaa riskiä hankkeeseen ryhtyville. Pysäköintilaitos mahdollistaa myös merkittävän määrän uutta merellistä asuinrakentamista, mikä puolestaan lisää hankkeen kannattavuutta maanomistajan näkökulmasta. Pysäköintilaitoksen sisäänajo tapahtuu Retuperän päädyssä ja Otakaarelta Urheilukentän pohjoisnurkalta uuden asuinrakennuksen kivijalan yhteydestä.

Urheilukentän alaiseen, yli 20 000 k-m² pysäköintilaitokseen on suunnitelmassa mitoitettu n. 800 pysäköintipaikkaa. Koska työlle, vapaa-ajalle ja asumiselle varattujen pysäköintipaikkojen käyttöprofiilit ja ajankohdat poikkeavat toisistaan, on joissain tapauksissa nimeämättömiä paikkoja käyttämällä pysäköintilaitoksen kapasiteetti mitoitettu jopa 40% suuremmaksi, kuin absoluuttinen paikkamäärä. (Palomäki, 2011) Esimerkiksi vii-

Status	Pysäköintipaikat	kpl	toiminto
Nykyinen	Dipolin pysäköintialue	105	työssäkäynti
Nykyinen	Otahallin viereinen pysäköintialue	81	vapaa-aika
Nykyinen	Otahallin edustan pysäköintialue	23	vapaa-aika
Nykyinen	Aalto Innin pysäköintialue	34	asuminen
Nykyinen	Urheilukentän ja rantapuiston pysäköintialue	110	vapaa-aika
Nykyinen	Otarannan opiskelija-asuntojen pysäköintialue	49	asuminen
Uusi	Uudet opiskelija-asunnot	30	asuminen
Uusi	Muut pohjoisosan uudet asunnot	180	asuminen
Uusi	Urheilukentän kakkoisnurkan asunnot	70	asuminen
Uusi	Otahallin länsipuolen korttelin asunnot	80	asuminen
Uusi	Hotellin korttelin uudet asunnot	100	asuminen
Uusi	Uudet vapaa-ajan paikat	100	vapaa-aika
yhteensä		962	

konloppuisin, kun vapaa-ajan toimintojen pysäköintipaikoille on kovin kysyntä, ovat toimistoille mitoitettut paikat todennäköisimmin käyttämättä, samoin kuin osa asukaspaikoista. Suunnitelmasa pysäköintilaitoksen kapasiteetiksi on arvioitu 120% absoluuttisesta paikkamäärästä, eli 960 pysäköintipaikkaa. Se, että pysäköintilaitos on osa Urheilukeskusta, mahdollistaa myös pysäköintiin varatun tilan muuntamisen liikuntakäyttöön, tai päinvastoin, jos tarve pysäköintipaikoille havaitaan tässä arvioitua pienemmäksi tai suuremmaksi joko tarkemman suunnittelun tai tulevasuudessa muuttuvien tarpeiden kautta.

Urheilukannan alainen pysäköintilaitos korvaa Urheilupuiston, Dipolin pysäköintialueen, Aalto Inn-tutkijahotellin ja Otarannan opiskelija-asuntojen maantasopysäköintipaikat, eli yhteensä n. 400 nykyistä pysäköintipaikkaa. Näiden lisäksi pysäköintilaitokseen on järjestetty Urheilukentän läheisten uusien asuinkorttelien pysäköintipaikat, joita kannen alle kertyy yhteensä noin 540 kpl, joista 30 kpl uusille opiskelija-asunnoille, joiden autopaikkojen laskentaohje on huomattavasti vaaparahoitteisia asuntoja väljempi. Nykyisten vapaa-ajantoimintojen paikkamäärää voidaan lisätä noin sadalla paikalla vastaamaan puiston, urheilun ja hotellin tarpeisiin. Pysäköintilaitoksen paikoista n. 56% on mitoitettu asunnoille, n. 33%

vapaa-ajan toiminnoille ja n.11% työpaikoille. Rasitetta kapasiteetille tuottavat jatkossakin satunnaiset tapahtumat, mutta metroaseman ja rai-dejokerin pysäkin läheisyys vähentänevät tulevaisuudessa omalla autolla alueelle liikkuvien määrää erityisesti tapahtumien kohdalla.

Urheilukentän alainen pysäköintilaitos ei kuitenkaan ole tarpeeksi lähellä ollakseen houkutteleva ratkaisu Otakallion asukkaiden pysäköintitarpeen tyydyttämiseksi. Tästä syystä suunnitelmassa on esitetty Retuperän varrelle Otahallin eteläpuolelle nouseville uusille asuinrakennuksille kannelle nostettuja sisäpihoja, joiden alle on sijoitettu tontilla nykyisin sijaitsevat ja uusien asuntojen vaatimat pysäköintipaikat. Pihakannet yhtyvät loivasti nousevaan rinteeseen jättäen avokallion koskemattomaksi.

4.6. Toiminnot

Asuminen

Asuminen Otarannan alueella keskittyy tällä hetkellä Teekkarikylän ja Otakallion asuinalueille. Suunnitelmassa on esitetty alueelle uutta asumista n. 60 000 k-m², eli n. 1500 uutta asukasta, joista noin 600 asukasta asuisi opiskelija-asunnoissa. Arvio on laskettu oletuksella, että opiskelija-asunnoissa asukasta kohden olisi n. 25k-m² ja muissa asunnoissa n. 50 k-m²/asukas. Luvuista on jätetty pois Otakaaren sisäkaarteeseen suunnitellut opiskelija-asunnot, joiden sijoittumiseen ja muotoon suunnitelma esittää muutoksia.

Uudet asunnot rakentuisivat olemassaolevien kulttuuri- ja rakennushistoriallisesti arvokkaiden asuinalueiden reuna-alueille, liittäen ne tiiviimmin osaksi kehittyvää Otaniemen Urheilu- ja rantapuistoa. Merelliselle asuinalueelle metroaseman läheltä löytyy pääkaupunkiseudulla kysyntää, ja suuressa osassa uusia asuntoja olisi myös mahdollisuus merinäköalaan. Tämän hetken suunnitelmissa Otakaaren sisäkaaren uudet asuinrakennukset olisivat opiskelija-asuntoja. Tämän diplomityön suunnitelmassa on säilytetty suurin osa uusien asuinrakennusten volyymistä, vaikka rakennusten muotoa ja suhdetta uuteen Otakaaren linjaukseen on muutettu.

Espoon kaupunkisuunnittelulautakunta on linjannut vuonna 2014, että Otaniemeen tavoitellaan 7 500 uutta asukasta, joista kolmannes asuisi opiskelija-asunnoissa. (Espoon kaupunki 2014a) Tätä 2 500 uuden opiskelija-asukkaan tavoitetta on täy-

dennetty vuonna 2019 valmistuneella Miestentien uudella HOAS:n ja Ylioppilaskunnan jakamalla opiskelija-asuinrakennuksella, jossa on yhteensä 262 asuntoa, joista suurin osa yksioita. (AYY, HOAS 2019) Otakaarelle kaavaillut asunnot täydentäisivät tavoitetta 755 asunnolla, joista myös enemmistö yksioita. (A-konsultit. 2019a). Näiden hankkeiden lisäksi Servinniemeen ja Vuorimiehen kortteliin on ideoitu opiskelija-asuinrakennuksia, joskin alueiden kaavoitus ja hankkeiden suunnittelu ovat vielä kesken. Jos hankkeet toteutuvat suunnitelmien mukaan, voisi Otarannan uusilla opiskelija-asunnoilla päästä askeleen lähemmäksi Espoon kaupunkisuunnittelulautakunnan tavoitteeseen 2500 uudesta opiskelija-asukkaasta.

Suunnittelualueen pohjoisosaan sijoittuvat, vanhaa Teekkarikylää ja Otarannan opiskelija-asuntoja yhteen sitovat kolme korttelia olisi järkevää osoittaa pääosin opiskelija-asunnoiksi, sillä ne liittyvät elimellisesti nykyiseen opiskelija-asutokantaan ja opiskelijakulttuurin ydinalueisiin, kuten on eritelty luvussa 4.7. alueen toiminnoista.

Urheilukentän koillisosan rantapuistoon rajautuva merinäköalasta parhaiten hyötyvä ja asuntojen kattoterassit mahdollistava asuinrakennus on puolestaan suunnitelmassa määritelty vapaarahoitteiseksi.

Otakallion alueen pohjois- ja itäpuolelle nousevat asuinkorttelit sekä hotellin kanssa yhteiseen kortteliin nousevat asuinrakennukset ovat lähikökohtaisesti vapaarahoitteisia, ja lisäävät alueen monipuolisuutta ja ostovoiman kautta myös mah-

dollisia palveluita. Otaniemen hotellille on jo nykyisessä asemakaavassa mahdollistettu nelikerroksinen laajennus, jota ei kuitenkaan ole toteutettu. Rantaviivaa rajaava osa hotellin uutta korttelia on esitetty osittain hotellin laajennuksena, ja suurelta osin uutena asuinrakennuksena. Laajentumisvaraa hotellille tuo myös etelä- ja länsisiipien korottaminen nykyisestä kahdesta ja kolmesta kerroksesta neljään kerrokseen.

Näkymä Teekkarikylän sisältä. Vasemmalla ensin Otarantaan 2000-luvun alussa valmistuneet opiskelija-asunnot, sitten diplomityössä esitetty uudisrakennus, tämän jälkeen Jämeräntaival 1 ja oikeassa reunassa Jämeräntaival 3.

Arkkitehtuuri- ja muotoilupainotteinen museo

Uudesta arkkitehtuuri- ja designmuseosta vuonna 2018 valmistunut ja Opetus- ja kulttuuriministeriön tilaama selvitys suosittaa museon perustamista uudisrakennukseen Helsingin Etelä-satamaan. Selvityksen taustana on ollut Helsingin kaupungin virkamiestyönä tuotettu tarkastelu mahdollisista rakennuspaikoista tai peruskorjattavista kiinteistöistä, jotka soveltuisivat uudelle museorakennukselle. Näistä Helsinkiin sijoittuvista sijoituspaikoista ja konsepteista selvitysryhmä rajasi tarkemmin tutkittaviksi neljä ensisijaista vaihtoehtoa, joiden arviointikriteereinä toimi:

- Sijainti ja saavutettavuus kaupunkilaisten ja matkailun näkökulmasta
- Tontin ominaisuudet (mm. rakennettavuus, liikenne ja museon logistiikan järjestelymahdollisuudet)
- Uudisrakentamisen mahdollisuudet / nykyisen rakennuksen soveltuvuus museotoimintaan, muokkaamismahdollisuudet ja lisärakentamisen mahdollisuudet
- Kaupungin kehittämisen näkökulma – miten museo vahvistaa lähiympäristönsä vetovoimaa.

Etelärannan lisäksi selvitysryhmän tutkimia ensisijaisia vaihtoehtoja olivat Hanasaaren voimalaitos, Hietalahdenranta ja Metropolian rakennuskokonaisuus Albertinkadulla. Vaihtoehdot liittyvät

kaikki Helsingin kantakaupunkiin, ja Eteläsataman ja Hietalahdenrannan vaihtoehdot ovat erittäin saavutettavia Helsinkiin turisteja kuljettavalle risteilyliikenteelle.

Selvityksen valmistumisen jälkeen museon kohdalo on jäänyt toistaiseksi ratkaisemattomaksi. Helsingin kaupungin pormestari Jan Vapaavuori ilmoitti blogissaan 15.11.2019, että Helsinki ryhtyy valmistelemaan Eteläsataman uudistamista ilman arkkitehtuuri- ja designmuseota, sillä valtio ei toistaiseksi ole sitoutunut museoprojektin edistämiseen. Vapaavuori perustelee kirjoituksessaan, että museo olisi kaupungin intresseissä, mutta ilman valtion mukanaoloa, on hankkeelle vaikea nähdä tulevaisuutta. Vapaavuori antaa blogissaan ymmärtää, ettei kaupunki aio odottaa loputtomiin valtion päätöstä, vaan ryhtyy suunnittelemaan alueelle muuta julkista käyttöä.

Otaniemi on kansainvälisesti tunnettu arkkitehtuurikohde, ja kampuksella on useita nimekkäiden suomalaisten arkkitehtien merkkitoita. Aalto-yliopiston Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulun muutettua Arabiasta Otaniemen kampukselle, sijoittuu Otaniemeen myös arkkitehtuurin ja muotoilun valtakunnallinen huippuopetus. Yhteistyö Yliopiston kanssa voisi olla mielekäs toimintamalli uudelle arkkitehtuuri- ja muotoilupainotteiselle museolle paitsi sisällön, myös infran näkökulmasta, sillä museo voisi tarvittaessa käyttää myös yliopistokampuksen tiloja. Näin hallinnon toimistot, ja tarvittaessa myös näyttelyt ja tapahtumat voivat levittäytyä myös viereisiin yliopistorakennuksiin, ja itse museorakennus voidaan toteuttaa esimerkik-

si vaiheittain tai kompaktimpana, jos rahoituksen järjestäminen osoittautuu haastavaksi. Otaniemen nousevaan profiiliin ja Aalto-yliopiston brändiin sopiva museorakennus olisi perusteltu, mutta erilainen ratkaisu, kuin Eteläsatamaan esitetty Arkkitehtuuri- ja designmuseo, ja sen omistus- ja rahoituspohja voisi myös poiketa Eteläsatamaan esitetystä. Aalto-yliopiston yhteydessä toimivassa museossa aktoreina voisivat toimia uuden museosäätiön lisäksi valtio, Espoon kaupunki ja Aalto-yliopisto. On selvää, ettei Otaniemi hyvistä liikenneyhteyksistään huolimatta todennäköisesti houkuttelisi yhtä paljon satunnaisia kävijöitä, kuin Helsingin ydinkeskustaan sijoittuva museo, mutta sijainti arkkitehtonisesti ainutlaatuisella kampuksella arkkitehtuurin ja muotoilun alojen huippukoulutuksen yhteydessä ovat puolestaan Otaniemeen sijoittumisella saavutettavia etuja. Pienempänä toteutettuna Aalto-yliopiston oman gallerian ja museotilan ei myöskään tarvitse olla poissulkeva Helsinkiin sijoittuvalle Arkkitehtuuri- ja designmuseolle, vaan sen kanssa yhteistyötä tekevä erillinen entiteetti.

Sijainti Alvar Aallon suunnitteleminen Harald Herlin -oppimiskeskuksen ja Kandidaattikeskuksen sekä Pietilöiden Dipolin polttopisteessä Otaniemen saapumisnäköymän osana tekisi uudisrakennuksesta elimellisen osan Suomen arvokkainta arkkitehtonista perintöä. Itse museorakennuksesta olisi sen sijoituessa Otaniemeenkin tarkoituksenmukaista järjestää arkkitehtuurikilpailu, mutta osana tämän diplomityön suunnitelmaosiota on museorakennuskin peruseräpäätteen suunniteltu.

Suunnitelmassa museolle on varattu 4000 m² uutta näyttelytilaa, joka vastaa suunnilleen nykyisten arkkitehtuuri- ja designmuseoiden tiloja (3800 m²). Museo pystyy myös helposti laajentumaan Alvar Aallon suunnitteleman ostoskeskuksen tiloihin, jotka ovat toistaiseksi käyttämättömiä. Selvityksessä uudesta arkkitehtuuri- ja designmuseosta uuden museorakennuksen kokonaisnettoalaksi oli arvioitu noin 9 000m², joka jakautui 6 000m² kokoiseen päätilaan, ja 3 000m² monikäyttötilaan. Päätilan tilalisäys liittyy erityisesti yleisölle avoimeksi suunniteltuun ravintolaan, kahvilaan ja

avoimiin työskentelytiloihin. Museon rakentaminen osaksi yliopiston kampusta mahdollistaa näiden toimintojen järjestämisen osana ympäröivää, arkkitehtonisesti korkealaatuista rakennuskantaa.

Urheilukeskus

Suunnitelmassa Otaniemen Urheilupuisto vahvistuu entisestään seudullisena liikuntakeskittymänä. Nykyiset toiminnot Otahallissa ja Yleisurheilukentällä säilyvät, tenniskentät ja koripallokentät muuttuvat ympäri vuotta käytettäviksi, kun ne sijoitetaan uuden korotetun urheilukentän kannen alle. Kannen alle saadaan myös laajenemistilaa Otahallin nykyisille toiminnoille. Täysin uutena vetovoimaisena toimintona urheilupuistoon on suunnitelmassa sijoitettu uusi Otaniemen uimahalli, jossa on 50-metrinen uintikilpailukelpoinen allas, ja kisakatsomo. Rantapuiston uusi vesiurheilukeskus ja uimaranta rantapallokenttineen täydentävät monipuolista merellistä virkistysaluetta. Laaja urheilukentän alainen pysäköintialue on myös osana urheilukeskusta muuntojoustava, sillä pysäköintitarpeen mahdollisesti vähentyessä tulevaisuudessa, voidaan pysäköintitilaa muuntaa urheilukäyttöön. Uuden urheilukentän pinnoitteen ansiosta sille voidaan talvisin jäädyttää luistelukenttä. Uimahallille on varattu suunnitelmassa yhteensä 5 000 k-m² ja muille urheilutoiminnoille 2 000 k-m².

Urheilukentän kääntäminen länsi-itä-suuntaiseksi auttaa ranta-alueen järkevämmässä jäsentelyssä, mutta vaikuttaa myös urheilukentän valaistusolosuhteisiin. Pohjois-etelä-suuntaiset urheilukentät ovat aikanaan muodostuneet standardiksi, jotta auringonlaskun tai -nousun aikaan pelattavissa otteluissa aurinko ei häikäisisi toista pelaavaa joukkuetta. Tästä suuntauksesta kuitenkin poiketaan usein, ja moni pääkaupunkiseudunkin urheilukentistä suuntautuu jotenkin muuten, kuin

pohjois-eteläsuuntaisesti. Esimerkiksi Helsingin Eläintarhan urheilukenttä on pikemminkin itä-länsi, tai luoteis-kaakko-suuntainen. Dipolin sijaitessa kentästä suoraan länteen mäen päällä, ei auringonlaskusta voi katsoa olevan haittaa pelaamiselle. Urheilukenttää meren puolelta reunustavat rakennukset puolestaan rajaavat haitallisen valon suunnan ja mahdollisen ajankohdan maaliskuulta huhtikuulle ja elo-lokakuulle noin kello kuuden ja seitsemän välille aamuisin. Koska kenttää ei nykyisin käytetä joukkueurheiluun näin aikaisin aamulla, voitaneen tämän katsoa olevan hyväksyttävä haitta. Kentän korottaminen ja reunustaminen asuinrakennuksilla tekee kentästä vähemmän alttiin ilkeille, ja sen rajaamisesta satunnaisiin yleisötapahtumiin helpompaa, joten sitä ei tarvitse enää aidata kauttaaltaan. Siinä missä nykyinen kenttä piiloutuu sitä ympäröivän puuston ja aidan taakse, on uusi kenttä nostettu Otarannan keskeisimmäksi avoimeksi maisematilaksi, jonka läpikulku on satunnaisista tapahtumakäyttöä lukuunottamatta suotavaa. Koska tarpeet aitaamiselle ja katsomon suunnalle ja koolle vaihtelevat urheilulajeittain, ei kenttään sisälly kiinteitä aitoja tai kiinteää katsomoa, vaan näihin löytyvät muunneltavat ja yhdisteltävät osat löytyvät urheilukentän laidalla olevaan asuinrakennukseen integroidusta varastosta. Varastossa olevat laitteet saa kaupungin urheilutoimen kentänhoitajalta varauksen yhteydessä, mutta niiden asennuksesta ja palauttamisesta vastaavat kentän varanneet käyttäjät.

Uimahalli

Tällä hetkellä Espoon ainut 50-metrinen uimaallas löytyy Espoonlahdesta. Helsingissäkin uimakilpailukelpoinen pitkä allas löytyy ainoastaan Mäkelärinteen ja Itäkeskuksen uimahalleista. Tästä syystä 50-metriseksi altaalle todella olisi seudullista kysyntää juuri Otaniemen ja Tapiolan väkilyvultaan kasvavilla alueella. Tapiolaan sijoitettuna 50-metrinen allas vaatisi nykyisen rakennushistoriallisesti arvokkaan uimahallin purkamista. Sijainti jo valmiin urheilupuistokeskittymän yhteydessä perusteleekin myös uimahallin rakentamista nimenomaan Otarantaan. Uimahalli olisi näin myös lähellä Kivimieheen rakennettavaa tehokasta asuinalueutta, ja etäisyys Keilaniemen yrityskeskittymään jäisi lyhyemmäksi. Lisäksi Otarantaan sijoitettu uimahalli olisi saavutettavissa myös Raide-Jokerilla. Otaniemeen sijoitettuna uimahalli voitaisiin myös nähdä yhteiskunnan panostuksena opiskelijasukupolven ja uimahallia käyttävien asukkaiden ja työntekijöiden terveellisiin elintapoihin.

Muut palvelut

Kuten suunnitelman taustoituksessa on kuvattu, mahdollistaa Otaniemen asukasmäärän kasvu myös uusien päivittäistavarakauppojen sijoittamisen alueelle. Jos Karhusaarentien-Otaniementien risteykseen suunniteltu suurempi kaupan yksikkö ja Otakaaren opiskelija-asuntojen kivijalkaan visioitu valintamyymälä toteutuvat, sijoittuu suunnittelualue näiden väliin. Alueelle ei siis ole välttämätöntä sijoittaa asukasmäärän kasvusta huolimatta uutta päivittäistavarakauppaa. Sellaiselle saattaisi kuitenkin olla kysyntää erityisesti kesäisin rannan uusien toimintojen ansiosta. Ranta-alue soveltuu hyvin kahviloille ja ravintoloille. Suunnitelmassa on sijoitettu uusi kahvila Pursiseuran ja vesiurheilukeskuksen rakennukseen, ja toinen osaksi uutta urheilukeskusta palvelemaan uimahallin ja urheilukeskuksen käyttäjiä.

5. YHTEENVETO JA POHDINTAA

Diplomityön lopputuloksena on suunnitelma, joka tähtää Otarannan kaupunkikuvan selkeyttämiseen, virkistystoimintojen parantamiseen, asukasmäärän lisäämiseen ja alueelle ominaisten rakennushistoriallisten ja maisemallisten arvojen kunnioittamiseen. Otarantaan vuoden 2007 arkkitehtuurikilpailun jälkeen suunniteltua asemakaavaa ei sellaisenaan aiota enää edistää, eikä tätä korvaavaa suunnitelmaa ole vielä tehty. Alueen kaavoittaja toivoisi alueen virkistystoimintoja kehitettävän (Siivola & Sikiö 2019), alueen suurin maanomistaja Senaatti-kiinteistöt näkisi alueen potentiaalisesti myös uudelle asuinrakentamiselle (Sihvonen, 2019). Diplomityön suunnitelmassa on edistetty molempia tavoitteita, joten suunnitelma voisi toimia pohjana alueen kehittämiseksi.

Kaupunkikuvan parantaminen, erityisesti diplomityön esittämässä laajuudessa vaatii mittavia investointeja. Investointihalukkuuteen vaikuttaa investointien suuruuden lisäksi alueesta mahdollisesti saatava taloudellinen hyöty, vaikka kaupunkiympäristön parantuminen on varmasti kaikkien toimijoiden yhteinen tavoite. Uuden asuntotuotannon kautta alueen kehittämiseen on todennäköisempää saada myös ulkopuolisia sijoittajia. Koska suuri osa alueesta ei ole kaupungin omistuksessa, on alueen kehittäminen suurelta osin kiinni myös maanomistajien sitoutumisesta alueen parantamiseen ja sen täyden potentiaalín hyödyntämiseen.

Urheilukentän alaisen pysäköintilaitoksen rakentamisen kustannuksia tasaa jonkin verran se, että autopaikkoja käyttää laaja joukko toimijoita.

Pysäköintilaitos olisi mahdollista rakennuttaa esimerkiksi jaetulla omistuksella arvioitujen pysäköintipaikkojen osuuksien mukaisesti. Osuuksia voisi myös kaupata myöhemmin tarpeiden muuttuessa. Pysäköintilaitoksen yhteys urheilukeskukseen lisää ratkaisun muunneltavuutta ihmisten liikkumistottumusten muuttuessa.

Myös uimahallin ja suusien liikuntatilojen rakentaminen vaatii investointeja. Espoo liikkuu 2030-visiotyössä on ilmaistu tahtotila sekä uusien uimahallien, että suurten sisäliikuntahallien rakentamiseen. Otaniemi kilpailee kuitenkin samoista investoinneista Tapiolan alueen urheilutoimintojen kehittämisen kanssa, mikä vaatii erillisen avoimen keskustelun alueiden välisestä profiloinnista. Otahallin omistuspohja on nykyisin jaettu Aalto-yliopiston ja Espoon kaupungin kesken. Saman kaltaista toimintamallia voisi harkita myös uusien liikuntatilojen kohdalla. Otaniemen urheilupuistolla on alueellista vetovoimaa erityisesti Kivimiehen ja Keilaniemen alueiden kehittyessä, mutta samalla Urheilupuisto voi toimia myös Aalto-yliopiston kampusta täydentävänä vetovoimatekijänä.

Uudet tielinjaukset vaativat myös investointia kaupungilta, mutta pitkällä tähtäimellä uusi suunnitelma saattaa jopa tuoda säästöjä, sillä ylläpidettävää tietä on yhteensä yli 600 metriä nykyistä vähemmän. Samankaltaista säästöä olisi odotettavissa myös uuden rantapuiston osalta, kun nykyinen laaja puistomainen alue jakautuisi pienempiin. Ulkotilojen ylläpito myös helpottuisi, kun rannalle tulisi uusia toimijoita, joiden intresseissä on rannan hyvä kunto.

Rannan toiminnoista Otaniemen venekerhon suunnalta diplomityön suunnitelma herätti positivistista kiinnostusta. (Halme, 2020) Opiskelijavetoisen rantasaunaprojektin jatko on tällä hetkellä kyseenalainen. Alueen monipuolisuutta tukisi jopa paremmin, jos rantaan sijoittuisi kaikille avoin saunarakennus joko vapaaehtoisuuteen perustuvan Sompa-Saunan tai kaupallisempien yleisten saunojen tapaan.

Suunnitelmassa esitetty museorakennus on taloudellisesti vaikein perustella, kuten kulttuuriteot usein ovat. Tällä hetkellä uutta arkkitehtuuri- ja designmuseota pyritään edistämään ensisijaisesti Helsingin Eteläsatamaan. Hankkeen rahoitus on kuitenkin vielä auki, ja Helsingin johto on ilmaissut aikeensa edetä Eteläsataman suunnittelun kanssa vaikka ilman museota. On selvää, ettei Otaniemi ole yhtä houkutteleva sijainti suurten kävijämäärien houkuttelussa, mutta arkkitehtonisesti kovatasoiselle kampukselle sijoittuvan museon vahvuudet olisivat toiset. Mahdollisuus jakaa tiloja yliopiston kanssa saattaa myös tuoda hankkeen rahoitusta helpottavaa säästöä. Paikka sopisi myös mahdollisesti Aalto-yliopiston omalle galleria ja näyttelytoiminnalle hyödyttämään erityisesti Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulun töiden näyttelytoimintaa. Jos minkäänlaista museorakennusta ei paikalle rakennettaisi, ei se kuitenkaan vaarantaisi muuta suunnitelmaa. Tällöin Dipolin piha voisi laajeta nykyisen pysäköintialueen paikalle.

Otakaaren nykyisen linjauksen varrelle suunniteltujen rakennusten kaava ei tätä kirjoittaessa ole vielä lainvoimainen, mutta kaavaprosessi on pitkällä, ja kaavaehdotus on ollut nähtävillä 29.4–29.5.2019. Suunnitelmassa on esitetty rakennusten muotoon ja sijoittumiseen joitain muutoksia, minkä lisäksi kaksi eteläisempää rakennusta liittyvät lähemmin autotien sijasta nykyisen tien toisen puolella sijaitseviin rakennuksiin; Otakaari 20 ja Urdsgjallariin. Kaavaprosessi on yhä kesken, joten muutosten tekeminen suunnitelmiin on mahdollista. Hidastus saattaa kuitenkin ärsyttää niitä, jotka toivoisivat kaavan nopeaa voimaantuloa. Suunnitelmassa ei ole muutettu Otakaaren suunnitelman pohjoisinta rakennusta, joten jos sitä koskeva asemakaava lohkaistaan omaksi prosessikseen, voi opiskelija-asuntojen lisärakentaminen aloittaa muiden osien kaavan hioutuessa.

Teknologföreningenin tontti ja Urdsgjallarin kohdalo olivat diplomityön vaikeimpia ratkaistavia kysymyksiä. Rakennuksella on merkittäviä suojellut arvoja, ja vaikka TF on ilmaissut tahtotilansa rakentaa tontille opiskelija-asuntoja ja siirtää toimintonsa uuteen yhteiseen opiskelijakeskukseen, eivät suunnitelmat nykyisen rakennuksen ja sen tontin käyttämiselle ole tätä kirjoittaessa vielä selvillä tai julkista tietoa. Tästä syystä suunnitelmassa on Urdsgjallarin alkuperäinen osa jätetty paikoilleen ja nykyiselle Otakaarelle suunniteltu opiskelija-asuinrakennus tuotu hieman lähemmäksi rakennusta.

Jos osakunta kuitenkin siirtää toimintansa yhteiseen opiskelijakeskukseen, mikä on laajemman Aalto-yhteisön kannalta positiivista, on vanhalle rakennukselle haastava keksiä uutta järkevää käyttötarkoitusta ja käyttäjää. Tontti on merkittävässä asemassa diplomityössä esitetyn suunnitelman ja olemassaolevan opiskelijakylän nivoutumisessa osaksi kampusta, eikä nykyinen, tontille viistosti levittäytyvä rakennus tee tontin hyödyntämisestä helppoa. Tästä syystä, jos Urdsgjallar päätetään lopulta purkaa, voi tonttia käyttää monipuolisemmin nivomaan yhteen Dipolin metsikköä, Otakaari 20, Otakaaren varteen suunniteltuja uusia asuinrakennuksia ja diplomityössä esitettyjä uusia asuinkortteleita. Tällöin olisi järkevintä suunnitella myös nykyisen Otakaaren varteen sijoittuva rakennus osaksi uutta kokonaisuutta. On kuitenkin mahdollista, ja jopa todennäköistä, että Otakaaren varren asemakaavaprosessi ja uusien opiskelija-asuntojen rakentaminen etenee nopeammassa tahdissa, kuin Urdsgjallarin tontin kohtalo selviää.

6. LÄHTEET

Aalto-yliopisto 2015:

Campus 2015: Arkkitehtuurikilpailun tuomariston loppuraportti.

A-konsultit. 2019a:

Otakaaren varren opiskelija-asuntojen kaavoituksen tueksi tehty viitesuunnitelma.

Arkkitehtuurikilpailun arvostelupöytäkirja 2007:

Senaatti-kiinteistöjen ja Espoon kaupungin yhdessä järjestämä ja Pöyry CM Oy:n toteuttama arkkitehtuurikilpailu Otaniemen etelä- ja itäosasta.

Auvinen, Tuomas & al. 2018:

Opetus ja kulttuuriministeriön teettävä selvitys kansainvälistä huipputasoa edustavasta Arkkitehtuuri- ja designmuseosta Helsinkiin.

Böök & al. 2014:

Espoon kaupungin, Senaatti-kiinteistöjen ja Aalto-yliopistokiinteistöjen tilaama ja Espoon kaupunkisuunnittelukeskuksen julkaisema kulttuuriympäristöselvitys Otaniemen keskeisestä kampusalueesta. Toimittaneet arkkitehtitoimisto Livady Oy. ja Maisema-arkkitehtuuri MM.

Erholtz, Markku & Oittinen. Marja 2012:

Otarannan ja Servinniemen täydennysrakentaminen - Rakennetun ympäristön nykytilan ja säilyneisyyden arviointi asemakaavoitusta varten.

Espoon kaupunki 2011:

Espoon raideliikennevisio. Visiotyö on laadittu Espoon kaupunginhallituksen aloitteesta ja siinä on arvioitu erilaisten raideliikennetarkoitusten kysyntää, vaikutuksia, kustannuksia ja kustannustehokkuutta vuoteen 2050 ulottuvalla aikajänteellä.

Espoon kaupunki 2012:

Kaavaselostusluonnos Otarannan ja Servinniemen kaavojen muutosta varten. Laatija arkkitehti Tiina Piironen.

Espoon kaupunki 2013:

Kaupunkisuunnittelulautakunnan teesit 18.4.2013 työseminaarista

Espoon kaupunki 2015:

Kaupunginhallituksen tila- ja asuntojaoston pöytäkirja 28.9.

Espoon kaupunki 2014a:

Kaupunkisuunnittelulautakunnan pöytäkirja 23.04.2014, §41. Otaniemen kokonaisuuteen liittyvät maankäytön ja liikenteen suunnittelun tavoitteet sekä Otaniemen Kokokuva -raportti.

Espoon kaupunki 2014b:

Otaniemen pysäköintiohje. Tämän jälkeen ohjeistusta on päivitetty.

Espoon kaupunki 2019a:

Espoo Liikkuu 2030 -visiotyö.

Espoon kaupunki 2019b:

Espoon liikennekatsaus 2019

Espoon kaupunki 2019c:

Kaupunkisuunnittelukeskuksen koostamia otteita Kivimiehen asemakaavan muutoksen viitesuunnitelmista.

Espoon kaupungin karttapalvelu 2019:

Otarannan ja Servinniemen ajantasa-asemakaavat

Espoon eCity-palvelu, 2019:

eCity on Espoon kaupungin Teknisen ja ympäristötoimen tarjoama aineistojen myyntipalvelu. www.arska.espoo.fi. Viitattu 15.12.2019.

Hanhirova, Olli 2017:

Arkkitehtuurin diplomityö Otaraan sijoittuvasta opiskelijasaunasta.

Kolhonen Pasi – Böök, Net-**ta – Laine, Laura 2016:**

Arkkitehtitoimisto Livadyn tekemä rakennushistoriallinen selvitys Teknologiföreningin osakuntatalo Urdsgjallarista.

Lundsten, Bengt 1999:

Otaniemen rakennukset. Suojeludellytysten selvitys osat 1 ja 2

Leinikki, Jouni & Syväranta, Juha 2012:

Otaniemen meriuposkuoriaisselvitys 2011

Luoto, Anu 2014:

Luontotieto Keiron Oy:n tekemä Otaniemen Lepakkoselvitys.

Mountain Man - arvostelupöytäkirja 2017:

Aalto-yliopistokiinteistöjen ja Senaatti-kiinteistöjen yhdessä järjestämä ja Ramboll CM Oy:n toteuttama arkkitehtuurikilpailu niin kutsutun Vuorimiehen korttelin alueen suunnittelusta.

Nuotio, Santeri 2016:

Pysäköintipaikkojen tarve Otaniemen opiskelija-asunnoissa. Kandidaatintyö Aalto-yliopiston arkkitehtuurin laitokselle.

Nupponen, Kari 2018:

Faunatican tekemä Otaniemen liito-oravaselvitys.

Otaniemen liikkumis- ja liikennereformi 2010:

Espoon kaupunkisuunnittelulautakunnan aloitteesta teetetty selvitys, jossa on pyritty suunnittelemaan toimenpiteitä kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen olosuhteiden parantamiseksi, autoliikenteen vähentämiseksi, liikenneturvallisuuden parantamiseksi ja asumis- ja liikkumisviihtyvyyden lisäämiseksi. Espoon kaupunkisuunnittelukeskuksen lisäksi selvitystä teki konsulttiyritys Ramboll.

Otaniemen maankäyttösuunnitelma (1994)

Rakennushallituksen tilaama kokonaisuuennitelma, jota tekemässä olivat A-konsultit, LT-konsultit, Arkkitehdit Paunila & Rautamäki.

Otarannan ja Servinniemen kunnallistekninen yleissuunnitelmaluonnos 2012:

Senaatti-kiinteistöjen toimeksiannosta toteutettu kunnallinen yleissuunnitelma on laadittu alueiden asemakaavoituksen tueksi monialaisen hankeryhmän toimesta. Raportin laatimisesta vastasi konsulttina Sito Oy.

Palomäki, Heikki 2011:

Asukkaiden pysäköintipaikkamäärien optimointi Helsingin esikaupunkialueilla. Aalto-yliopiston insinööritieteiden korkeakoulun yhdyskunta- ja ympäristötekniikan laitoksella tehty diplomityö.

Raide-Jokeri, 2019:

Raide-Jokeri-hankkeen verkkosivut, www.raidejokeri.info, viitattu 10.12.2019.

Salminen, Eero – Koski, Kim-**mo – von Denffer, Jaana 2017:**

Otaniemen päivittäistavarakaupan sijainti ja mitoitus. Ramboll CM Oy:n Espoon kaupungille toimittama raportti.

Sirén, Heikki 1953:

Arkkitehti-lehtien artikkeli Otakallion kerrostalot.

Tapiolan kilta ry. 2019:

Tapiolan killan nettisivut, blogiteksti asukas-tilaisuudesta 25.3.2019, julkaistu 30.3.2019.
www.tapiolankilta.fi; viitattu 15.12.2019.

SLA 2018a:

Otaniemi City of Growth on suunnittelutoimisto SLA:n Aalto-yliopistolle tekemä konseptuaalinen maisemasuunnitelma Otaniemen kampukselle.

SLA 2018b:

Aalto Campus Green Heart on suunnittelutoimisto SLA:n Aalto-yliopistolle tekemä tarkennus City of Growth -konseptuaaliseen maisemasuunnitelmaan Otaniemen kampukselle.

Vapaavuori, Jan 2019:

Helsingin pormestari Jan Vapaavuoren Blogikirjoitus Etelärannan kehittämisestä tarvittaessa ilman Arkkitehtuuri- ja Designmuseota.

Vesikansa, Kristo 2015:

ALA-arkkitehtien tekemä rakennushistoriaselvitys ja inventointi Dipolista.

Väre, Seija 2011:

Sito Oy:n tekemä Laajalahden lintuveden Natura-tarvearviointi Otaniemen ja Serinniemen asemakaavoitusta varten.

Yrjölä, Rauno 2018:

Liito-oravaselvitys Espoon Otakaaren alueella keväällä 2018. Tutkimuksen teki Ympäristötutkimus Yrjölä.

Haastattelut

Ahlava, Antti 2019:

Diplomityön aikana annettua sisällöllistä ohjausta Aalto-yliopiston kampuskehityksestä vastaavalta vararehtorilta

Halme, Aarne 2020:

Otaniemen venekerhon kommodorin haastattelu 20.1.2020

Lindholm, Kim & Niemi, Heikki, 2020:

Otaniemen opiskelija-asuntotuottajien HOAS ja AYY kiinteistöjohtajien haastattelu 28.1.2020

Sihvonen, Emmi 2019:

Senaatti-kiinteistöjen edustajan haastattelu 28.10.2019

Siivola, Meiri & Sikiö, Sampo 2019:

Otaniemen kaavoittajien haastattelu 29.10.2019

Talvitie, Kari 2019:

Aalto-yliopistokiinteistöjen kiinteistökehitysjohdajan haastattelu 29.10.2020

Muut lähteet

Seuraaviin teoksiin en ole suoraan viitannut työssä, mutta ne ovat toimineet ohjenuorana ja inspiraation lähteenä

Gehl, Jan 2010:

Ihmisten kaupunki. Alkuperäisteos Byer for mennesker

Jacobs, Jane 1961:

The Death and Life of Great American Cities.

Kuvalähteet

Diplomityössä käydyt kuvat ovat työn tekijän alla mainittuja poikkeuksia lukuunottamatta.

A-Konsultit, 2016:

Karhusaarentien varren tontti. Viitesuunnitelma asemakaavan muutoksen tueksi.

A-konsultit, 2019a:

Otakaaren varren opiskelija-asuntojen kaavoituksen tueksi tehty viitesuunnitelma.

A-konsultit, 2019b:

Otaniemen kokokuva

ALA-arkkitehdit, 2015:

Dipolin rakennushistoriallisen selvityksen kuvavertailu.

ALA-arkkitehdit, 2016:

Dipolin peruskorjauksen pohjapiirustus.

Anttinen Oiva Arkkitehdit Oy, 2017a:

Kivimiehenrannan kortteli. Viitesuunnitelma asemakaavan muutoksen tueksi.

Anttinen Oiva Arkkitehdit Oy, 2017b:

Kilpailuehdotus Mountain Man -arkkitehtuurikilpailuun.

Arkkitehtitoimisto AJAK Oy, 2017:

Otaniementien länsipuolen tontti. Viitesuunnitelma asemakaavan muutoksen tueksi.

Hanhirova, Olli 2017:

Arkkitehtuurin diplomityö Otaraan sijoittuvasta opiskelijasaunasta.

Huttunen-Lipasti Arkkitehdit Oy, 2016:

Geologian tutkimuslaitoksen tontti. Viitesuunnitelma asemakaavan muutoksen tueksi.

Jaatinen, Martti (vuosi tuntematon):

Mustavalkoinen kuva Dipolista

Otaniemen liikkumis- ja liikennereformi 2010:

Kuva Dipolin ympäristön liikennesuunnitelmasta.

Otaniemen maankäyttösuunnitelma (1994)

Rakennushallituksen tilaama kokonaisuuksien suunnitelma, jota tekemässä olivat A-konsultit, LT-konsultit, Arkkitehdit Paunila & Rautamäki.

Palmu, Sade 2016:

Aalto-yliopiston ylioppilaskunnan vaikuttavuustutkimuksessa käytetty kantaaottava kuva.

SLA 2018a:

Otaniemi City of Growth on suunnittelutoimisto SLA:n Aalto-yliopistolle tekemä konseptuaalinen maisemasuunnitelma Otaniemen kampukselle.

SLA 2018b:

Aalto Campus Green Heart on suunnittelutoimisto SLA:n Aalto-yliopistolle tekemä tarkennus City of Growth -konseptuaaliseen maisemasuunnitelmaan Otaniemen kampukselle.

Säynevirta, Markus 2015:

Kuva Otahallista.

KIITOKSET

Valtava kiitos työni ohjaajalle Tommy Lindgrenille kaikesta tuesta ja diplomityön rakenteen säännöllisestä perkaamisesta. Ohjaushetket auttoivat työn rakenteen kehittymisen lisäksi erityisesti diplomityön tekijän diplomityöahdistuksen hallinnassa. Kiitos ohjauksesta ja opastuksesta tässä diplomityössä, sekä kaikista Otaniemen kampuksen kehittämiseen liittyvistä yhteisistä tapaamisista jo vuosien varrelta valvojalleni Antti Ahlvalle. Kiitos ohjauksesta rakennushistorian ja erityisesti Dipolin ympäristön kanssa Kristo Vesikansalle, ja Meri Mannerla-Magnussonille maisema-arkkitehtuurissa.

Kiitos kaikille, jotka suostuivat tapaamaan kanssani tai keskustelemaan kanssani puhelimesta Otarannan kehittämisestä, tai antoivat diplomityöhön kommentteja, ainakin Senaatti-kiinteistöjen Emmi Sihvonen, Espoon kaupungin kaavoittajat Meiri Siivola ja Sampo Sikiö sekä liikuntapalvelupäällikkö Jarmo Ikävalko, ACRE:n Kari Talvitie, Aalto-yliopiston Aapo Pihkala, Otaniemen venekerhon Arne Halme, Unisportin Mika Suikki, Janne Pakarinen ja Timo Saarinen.

Kiitos työnantajalleni Sitowiselle ja erityisesti esihenkilölleni Ulla Kuituselle joustosta diplomityövapaiden kanssa, ja siitä, että saan jatkaa mielenkiintoisten hommien parissa upealla porukalla. Kiitos myös muulle työporukalle tsemppaamisesta ja erityisesti Janika Lankiselle kaavataloudellisen tarkastelun hahmottelemisessa, vaikka jätinkin tarkat luvut lopulta työstä pois.

Kiitos Otaniemelle ja Aalto-yliopiston opiskelijakentälle, joka on tarjonnut uskomattomia kokeimuksia ja kasvattanut minua ihmisenä. Suurkiitos kaikille, keiden kanssa olen opiskelija-aktiivina tehnyt vapaaehtoistyötä tai muuten viettänyt opiskelijaelämää. Teitä on paljon.

Kiitos ystäville tsemppaamisesta ja henkisestä tuesta matkan varrella myötä- ja vastoinkäymisissä. Autoitte pitämään suhteellisuudentajua ja annoitte tarpeeksi myös muuta ajateltavaa. Erityiskiitokset muotoilija Aleksi Remsulle ja arkkitehtiopiskelija Julius Hästeskolle avusta pienoismallin tekemisen kanssa, sparraamisesta rantapuiston jäsentelyssä sekä loputtomista kahvi- ja lounashetkestä. Kiitokset myös biologiselle ja laajennetulle perheellemi tsemppaamisesta hajoillessani; Nuotiot, Ponit ja House of L. Kiitos poikaystävälleni Henrille siitä, että sinun työryhtmisi piti minunkin työskentelytahtini tasaisen terveellisenä a tehokkaana (viimeisten viikkojen epäterveellistä loppupuristusta lukuunottamatta). Olet rakas.

Kiitos ystävydestä.

